

Puntarski fuoj

BROJ 16 • GODINA 11 • Lipanj 2016. • Zavičajno društvo "PUNTARI" Puntarski Krž • BESPLATNI PRIMJERAK



ISSN 1845-4593
9 771845 459001

BESEDA NA POČETKU

Kako ovo vrijeme barzo pasuje? Nismo se nanke obarnuli, a već je arivala Ivanja a z' Ivanju i naš novi, šesnajsti Puntarski fuoj, Nismo cedili svih ovih jedanaest godišć a kako da je f'cijera bilo kada smo avrila dvouamijara i pijetoğa leta udelali parvi. Če drugo reć sada, neğo da ćemo rivat i na napred dokle ġot budemo mogli.

Rijed je da se na početku reće ono će se je dogodilo ovo pasuano leto kuo je ustalo zuad nas, če smo udelali i če bi još vajalo udelat.

Parvo sveğa moramo se za neć i pohvalit. Na skule smo udelali već šijestu izložbu, forši i najboju do sada, kua je na najboji muod pokazala kako su živel našti stuari, kako je neğdar zġijedala kuća naših Puntari, njihova kuhinja, šalot, kamara, konoba i duvor. Škoda da smo ju morali znijet i da ni mogla ustat kako etnografska zbirka.

Ivanju smo organozali kako Buoh zapovijeda, Jidrijena se je mogla i puno boje, a nismo zaboravili ni za Antonju puoć na Parhavac.

Kako je pasalo već deset godišć da delamo Fuoj i kako smo vaf to vrijeme udelali petnaest broji decidili smo udelat jenu »Većer zis Puntarskim fuojen«. Bila je to fešta ku će se pametit. Šala lošinjskoğ muzeja je bila palna, bili su deboto svi ki su za Fuoj pisali ol pomogli da pride vanka, bil je župan, ġradonaćelnik i ćuda naših judi, judi ki voje našu besedu i štuju naše užuance. Svirilo se je i kantalo po našu, povedalo i rećitalo. Bila je to prua va večer od Foja i za Fuoj.

A onda na Martinju, na dan Grada M. Lošinja opeda jena lijepa fešta za naše Društvo. Pasuano smo leto dobili, za deset godišć Društva, Povelju

Gradskog vijeća Grada M. Lošinja, a ovo leto je tri od naših šuocij dobilo naġradu za sve će su udelali za Zavićajno društvo i za našu Puntu. Branko Kućić i Ljubo Galjanić su dobili povelju Gradskog vijeća za 2015. leto, a barba Ive Lovrić je dobil plaketu Grada. Sve je ovo veli vetar vaf karmu za naše Društvo pa smo kuntijenti da nas se rešpetuje i van Punte i da se štuje naš posal da se naše užuance i beseda ne zataru.

Na dvajsetijedan maja smo imeli izbornu Skupštinu Društva i mej sveğa drugoğa će smo imeli na Skupštine odlučili smo da nan novi prešidijent bude Željko Maġazin. Za ovu okažijuon vaja reć da je Franko Kućić bil naš prešidijent od početka, od 27. muarća 2004. leta sve do sada, dvanajst godišć. Zaslužil je jeno velo, velo hvala aš uon ne samo da je bil prešidijent, neğo se je parvi domisiel da se pokupimo i udelamo Zavićajno društvo, parvi je prišal na ideju da bi vajalo udelat Fuoj, najviše je vremena zġubil da se načini crijekvicu svijetoğa Antuona na Parhuavcu. Ni ovde mesta za nabrojiti sve će je ovih dvanaest godišć delal i udelal ma vajua reć da je vavek zis ġluavu i misli bil vaf Društvu a zis sarćen vaf Punte. Hvala mu je malo reć ma je siġuro da mu se moramo i na neki drugi muod odužit.

Svi mi ki vojimo Puntu moremo samo obećat da ćemo i na napreda rivat kako i ovih pasuanih dvanajst godišć kako budemo znali i mogli, aš sve će delamo, delamo za naše selo i na spomen našin stuarin.

Uredništvo

Foto naslovnice: Stuari mažinin

PUNTARSKI FUOJ – GLASILO ZAVIĆAJNOG
DRUŠTVA »PUNTARI« PUNTA KRIŽA
Mali Lošinj, Trg Zagazinjine 1
Tel.: 051/231-019 • Fax: 051/231-011
Glavni i odgovorni urednik: Ljubo Galjanić

Uredništvo: Branko Kućić, Franko Kućić, Ivan Lovrić,
Leonardo Marušić
Izdavać: LEO-COMMERCE d.o.o. Rijeka,
D. Cesarića 32, tel: 625-910
Tiskano u Hrvatskoj. – Naklada: 650 primjeraka

IVANJA 2015.

Proslava Ivanje, fešte našeg nebeskog suzaštitnika, svetog Ivana Krstitelja, slavi se od kada Puntari pamte, a posljednjih je desetak godina postala nezaobilazan događaj, koji ne pohode samo Puntari i mještani okolnih naselja, već i naši brojni prijatelji, turisti i svi oni koji vole doći u Puntu Križa. Stoga nam nije teško, kao i svake godine, dostojno obilježiti i organizirati slavlje na ovaj blagdan na način da njegujući tradiciju naših predaka, raznoraznim programima pokušamo zadovoljiti sve one brojne posjetitelje koji tih dana pohode Puntu Križa.

TURNIR U BRIŠKULI I TREŠETI

Svetkovina Ivanje započela je u nedjelju 21.06.2015. godine tradicionalnim turnirom u našim starim kartaškim igrama, briškuli i trešeti. Turnir je započeo u jutarnjim satima okupljanjem na terasi buffeta »Tina« gdje se voditelju turnira Željku Magazinju prijavilo 12 parova iz Punte Križa, Nerezina i Malog Lošinja.

Nakon što su izvučeni parovi, igralo se od deset sati do kasnog popodneva uz pauzu za objed, pečenog odojka. Kao i uvijek, turnir je protekao u neizvjesnoj i dinamičnoj igri, uz mnogo temperamentnih komentara, uvjeravanja i dokazivanja tko je krivo dao mot, brojio punte, bacio pogrešnu kartu, »krivo busal ol strišual.«

Na kraju je pobijedio par Dragomir Fatuta i Aleksandar Radić iz Malog Lošinja. Drugo mjesto osvojili su Željko Magazin i Stanko Sabolić iz Punte Križa, a na trećem su se mjesto plasirali puntari Darin Lekić i Leonardo Marušić.

Pobjednicima su uručene medalje i diplome na dan Ivanje, 24. lipnja, tijekom večernjeg programa koji se odvijao »kol krijekve.«

KOLEDA

Kako nalažu naše »stuarne užuance«, na »vijiliju« Ivanje, pali se koleda. Prastari je to običaj, još od pretkršćanskih vremena, kada je narod uz krijesove, na simboličan način obilježavao odlazak zime, hladnoće i neimaštine te slavio dolazak ljeta, plodova zemlje i blagostanja. Vatra je prema predaji pročišćavala duše, a plamen najavljavao svjetliju budućnost.

Stoga je i nama, koji baštinimo ovu tradiciju, paljenje kolede neizostavna obaveza, jer kako stara poslovice kaže: »Bolje da nestane selo nego se ugasi običaj«.

Vrijeme tog dana, 23. lipnja, oko 21 sat uvečer, nije nam nimalo išlo na ruku. Vjetar, nevera pa jaka kiša rastjerala je dio okupljenih. Neki su čak htjeli odustati komentirajući da koleda pod takvim uvjetima neće i ne može gorjeti. Istina, bilo je pomalo tužno gledati kako kiša nemilice pada i natapa koledu, veliku hrpu nanešenog granja pokraj naše škole na



IZ SADRŽAJA:

IVANJA 2015.....	3	SPAŠAVANJE PILOTA III.....	38
SVETA MISA I PROCESIJA.....	4	A PALAZIOL IN VIAGGIO DI NOZZE.....	40
ZABAVNI PROGRAM.....	4	NOVO ZVONO.....	44
KUĆA NAŠIH STUARIH.....	7	PUNTARSKI POVIJESNI FOTOPLOV.....	46
VEČER ZIS »PUNTARSKIN FOJEN«.....	9	SAŠIN ROŠPO KAPITALAC.....	48
NAŠI ČLANOVI DOBILI VRIJEDNA PRIZNANJA		PJEVAČKI ZBOR U PUNTI KRIŽA.....	50
GRADA MALOG LOŠINJA.....	16	ČE JE ČE I KAKO SE ČE ZOVE.....	51
JEDRIEJNA 2015.....	17	NEOBIČAN ŽIVOTINJSKI SVIJET PUNTE KRIŽA II.....	52
OBILJEŽENA ANTONJA NA PARHAVCU.....	18	ČUANČE.....	54
PILOT PROJEKT LOKALNOG RAZVOJA OTOKA CRESA.....	19	KANTUNIĆ OD BESIJED.....	55
URBANISTIČKI PLAN UREĐENJA PUNTE KRIŽA.....	28	TRAVA SVIJETOGA IVANA.....	56
IZBORNA SKUPŠTINA DRUŠTVA.....	32	VICEVI.....	58
INTENZIVNE AKTIVNOSTI U LOVIŠTU PUNTA KRIŽA.....	35	STATUT ZAVIČAJNOG DRUŠTVA »PUNTARI« PUNTA KRIŽA.....	59
USPJEŠNO OTVORENJE SEZONE LOVA NA CRNU DIVLJAČ.....	36	PJESME.....	66
IN NOMINE SANCTI HUBERTI.....	37		



Varošu. Želja, volja i upornost nas »teštuardih« Puntara, prevladala je sve nedaće uzrokovane vremenskim

neprilikama kao i pojedine skeptične komentare jer kad se nešto hoće, voli i želi, sve se može.

Uprkos pljuskaju, uz pomoć sredstava za potpaljivanje, petroleja i benzina, vatra je ipak upaljena. Dugo kao da se premišljala, nećkala, nevoljko palila pa gasila, na časak gorjela pa se u dimu ugušila, ali je nakon dvadesetak minuta ipak veličanstveno zaplamtjela. Unatoč kiši koja nije prestajala, u nebo su se vinuli plameni jezici uz tisuće krijesnica. Kao da se načas razdanilo, uslijed mrke noći svjetlost je obasjala teške, tmurne oblake, osvijetlila se cijela šira okolica kolede. Ugodna je toplina isijavala iz plamteće buktinje i grijala lica svih okupljenih. Oganj je nadjačao kišu, prizor je bio veličanstven, vatra je pobijedila vodu, prastara tradicija je nastavljena, »užuanca se ni zatarla«, a naši su preci, koji spokojno miruju na groblju na Funtuani, zadovoljno odahnuli shvativši da njih i njihove običaje nismo zaboravili.

SVETA MISA I PROCESIJA

Na dan Ivanje u 18,30 sati u prepunoj puntarskoj župnoj crkvi, održana je svečana sveta misa koju je predvodio župnik don Mate Žic. Nakon mise, prema stoljetnoj tradiciji, krenula je procesija za čije je neometano odvijanje ranije obustavljen promet vozila kroz selo. Po starom običaju na čelu procesije križ, iza njega muškarci, potom župne zastave, puntarski muževi s kipom svetog Ivana Krstitelja pa svećenik, a iza njih podulja povorka žena i svih onih koji se priključe procesiji želeći odati počast našem suzaštitniku.



Dostojanstveno i uz molitvu procesija se iz crkve uputila uobičajenim putem prema uvali UI, zatim na prvom raskršću desno, prema južnoj strani sela, a na sljedećem raskršću ponovno desno do glavne ceste i potom natrag u crkvu.

Tako je i ove godine Ivanje, tko zna po koji put, svetkovan blagdan našeg suzaštitnika svetog Ivana te nastavljena stoljetna tradicija naših predaka.



ZABAVNI PROGRAM

Fešta na Ivanju svake je godine sadržajnije, dobro organizirana, prožeta raznovrsnim programima te dobro posjećena i nadasve vesela. Svečano, pozitivno ozračje osjeća se od jutarnjih sati. Mještani Punte tog dana u svojim domovima ugošćuju pristiglu rodbinu i prijatelje. Ako ikako mogu, tog dana u Puntu nastoje doći svi Puntari rasuti svijetom te brojni vlasnici kuća za odmor i turisti. Na Ivanju se u Puntu Križa okupi i do desetak puta više ljudi nego što u selu živi. Prilika je to za razgovor i druženje mnogih koji se tijekom

godine ne susretnu. Nešto manje vremena za slavlje tog dana imaju članovi našeg Društva koji su zaduženi za organizaciju fešte. Da bi sve proteklo prema planu i nesmetano se odvijalo, treba štošta pripremiti. Žene uređuju crkvu i njen okoliš, uređuje se guštijerna, naša pozornica na kojoj se odvija program. Treba regulirati promet, improvizirati parkiralište, osigurati dodatnu rasvjetu, ozvučenje, postaviti stolove, klupe, pripremiti štandove, lutriju, dočekati i ugostiti goste, uzvanike, izvođače programa i učiniti još mnogo toga



da proslava protekne u najboljem redu. Sama fešta započela je u 20 sati nakon završetka svečane mise i procesije, pozdravnim govorom predsjednika Zavičajnog društva »Puntari« Franka Kučića, a potom je okupljene pozdravila zamjenica gradonačelnika Grada Malog Lošinja Ana Kučić, istaknuvši važnost očuvanja naših običaja te kulturne, vjerske i povijesne baštine.

Usljedio je nastup Folklornog društva »Studenac« koje redovito, svake godine, na najljepši način uveliča našu feštu kada »obalčeni na kas zatuancaju i zakantaju« uz praiskonske zvuke »meščića«. Nakon njih sve prisutne oduševio je nastup Folklornog društva »Manfrina«, kada su najmlađi članovi društva izveli susački ples uz bezbrojno fotografiranje okupljenih turista.

Pred kraj programa predstavljen je novi 15. broj »Puntarskog foja«, koji je izašao u svojoj jubilarnoj desetoj obljetnici izlaženja. Urednik lista, Ljubo Galjanić, ovom je prigodom zahvalio svima koji su za njega pisali, osigurali sredstva za tiskanje ili doprinijeli izlaženju lista idejom, prijedlogom, kritikom ili pohvalom. List se potom prema već ustaljenom običaju, besplatno uz dobrovoljan prilog, mogao dobiti na štandu našeg društva.

Usljedio je završni, zabavni dio fešte uz nastup grupe »Apsirtides«, koja je neumorno svirala do ranih jutarnjih



sati. Svi prisutni mogli su se okrijepiti uz bogatu gastro ponudu bufetta »Tina«, a članovi Lovačkog društva »Halmac« su priredili gulaš od divljači za sve izvođače programa te su na taj način pomogli da naše Društvo uštedi značajna financijska sredstva. Posjetitelji su osim jela i pića na više štandova mogli razgledati i kupiti brojne autohtone otočne proizvode poput suvenira, slastica, rakije, meda, maslinova ulja i ostalih prerađevina napravljenih od otočkih voćaka i bilja.

Kao i svake godine naše su vrijedne članice prodavale, po simboličnim cijenama, listiće lutrije. Svi su dobitnici nakon 22 sata mogli podignuti svoje dobitne nagrade, kojih je bilo više od devedeset, od janjca, jelena, divlje svinje, ribe, vrijednih knjiga, tehničkih i električnih pomagala u domaćinstvu, raznoraznih bonova za frizuru ili večeru u restoranima do manjih uporabnih predmeta.

Zabava je protekla u veselom raspoloženju do ranih jutarnjih sati te se unatoč velikom broju posjetitelja odvijala u vrlo pozitivnom ozračju bez ijednog incidenta. Na ovaj je način uspješno proslavljena i ova Ivanja satkana od vjerskog, kulturnog i zabavnog dijela te nam ne preostaje ništa drugo nego polako i na vrijeme započeti pripreme za sljedeću Ivanju, uz našu staru izreku: »Samo zdruavja i vidimo se kletu«.





IZLOŽBA

» KUĆA NAŠIH STUARIH «



Uoči blagdana Svetog Ivana - »na vijiliju Ivanje« u prostorijama osnovne škole u Puntiću Križa, svečano je otvorena izložba koju smo nazvali »Kuća naših stuarih«.

Ideja da osmislimo jednu ovakvu izložbu davno je začeta. Još od samog početka djelovanja našeg Zavičajnog društva kao jedan od temeljnih ciljeva postavili smo zadatak da u Puntiću pronađemo adekvatan prostor i u njega postavimo etnografsku zbirku. Tijekom proteklog vremena prikupili smo mnoštvo starih predmeta kojima su se u kućanstvu koristili naši preci, ali do danas nismo uspjeli doći do odgovarajućeg prostora, a kada smo do takvog prostora i uspjeli doći, nije bilo dovoljno sredstava za njegov otkup.

Sakupljene predmete za postav naše buduće etno zbirke naši članovi čuvaju u svojim kućama te smo za ovu prigodu zamolili svih da ih donesu u školsku dvoranu. Odazvali su se mnogi te je na kraju prikupljeno više nego što se u zadanom prostoru moglo izložiti.

U odabiru izložaka te u osmišljavanju koncepta izložbe nesebično su nam pomogle, uvijek izuzetno susretljive

djelatnice Lošinjskog muzeja, na čemu im se i ovom prigodom zahvaljujemo. Sav posao na prikupljanju, dopremi, odabiru i postavljanju, a kasnije i na dežuranju na izložbi odradili su volonterski članovi našeg Društva još jednom pokazavši svoju ljubav prema našem selu, tradiciji i baštini.

Izložba je otvorena 23. lipnja 2015. godine u 20 sati. Usprkos vrlo lošem vjetrovitom i kišovitom vremenu, školska je dvorana bila dupkom ispunjena posjetiteljima. Prvi se nazočnima prigodnim riječima obratio predsjednik Društva Franko Kučić, a potom su o značaju očuvanja etno baštine govorili direktorica lošinjskog muzeja Zrinka Etinger-Strčić i dogradonačelnica Grada Malog Lošinja, gospođica Ana Kučić.

Da bi ugođaj bio potpun, na našem iskonskom glazbenom instrumentu, na mešćiću završavao je gospodin Mario Mužić iz Orleca.

Postav izložbe osmišljen je na način da je u prostoru učionice osnovne škole postavljena starinska kuhinja s





ognjištem, soba i konoba. Da bi se što vjernije prikazao način nekadašnjeg stanovanja, osim izloženih mnogih predmeta izgrađene su replike ognjišta s napom te cisterna. Uloženi trud se isplatio, ponajviše zbog brojnih pohvala koje su upisane u knjizi utisaka posjetitelja.

Priznanja i zahvale treba uputiti mnogim članovima Društva koji su tijekom cijelog ljeta dežurali na izložbi te obrazlagali posjetiteljima čemu je što od izloženog služilo i za što se koristilo u nekadašnjem seoskom domaćinstvu.

Izložba je bila otvorena od Ivanje 24. lipnja do 31. kolovoza a tijekom rujna je otvarana prema iskazanom interesu pojedinaca ili grupa.

Da ovaj hvalevrijedan posao ne bi po raspri izložbe pao u zaborav, snimljen je vrlo dopadljiv i kvalitetan film te je i na ovaj način sačuvan dio naše etnografske baštine.



DANI KRUHA I ZAHVALNOSTI ZA PLODOVE ZEMLJE

Na trgu u Malom Lošinj po 15. su put, u organizaciji »Društva naša djeca«, dana 14. listopada 2015. godine, održani »Dani kruha i zahvalnosti za plodove zemlje«. Unatoč vrlo lošim vremenskim prilikama, ova je manifestacija uspješno organizirana i održana a započela je pozdravnim obraćanjem prisutnima, predsjednice društva Jadranke Hofman te dogradonačelnice Grada Malog Lošinja, Ane Kučić.

Brojni štandovi na trgu nudili su izobilje raznih pekarskih proizvoda te mnoštvo plodova zemlje našeg otočja. Doprinos obilježavanju »Dana kruha« dali su Osnovna škola »Mario Martinolić«, »Jadranka trgovina d.o.o.«, »Pokret za život« Mali Lošinj, Zajednica Talijana Lošinja, Udruga umirovljenika, restoran »Eki« iz Artatora, te kao i mnogo puta do sada i naše Zavičajno društvo »Puntari«.

Prethodnih godina smo na ovoj smotri prikazali razne autohtone vrste plodova našeg podneblja kao što su sušene smokve i njene prerađevine, razne domaće rakije, plodove mugranja - nara, sjeme boba i cicerice, sadnice kapara te konzervirane usoljene kapare i drugo. Također smo izložili tradicijske alate i predmete koji su se koristili za preradu žitarica i izradu kruha, alate za ručnu obradu zemlje i prikazali kako se izrađuju naša autohtona pastirska vrata - lese.

Ovog puta, naš neumorni član, barba Ive Lovrić, uprkos kiši, posjetiteljima je predstavio, a potom i poklonio, veliku količinu jedne od naših najboljih jestivih gljiva - lisičarku, ubranu dan ranije na području Punte Križa. Tako su ovu gljivu mnogi od naših stanovnika otoka, neki po prvi puta, mogli vidjeti te naučiti gdje su njena staništa, kada se i kako može brati te na koje se sve načine može pripremiti za jelo.



PROSLAVILI SMO DESETU OBLJETNICU IZLAŽENJA »PUNTARSKOG FOJA«

VEČER ZIS »PUNTARSKIN FOJEN«



događajima i pojedincima iz prošlosti, pridonijeli da se od zaborava otrgnu mnogi događaji i običaji o načinu života ljudi na području Punte Križa. Zahvaljujemo se svima koji su pisali za »Puntarski fuoj« na puntarskom dijalektu i time pridonijeli da naš govor ostane zapisan. Zahvaljujemo svim donatorima koji su svojim sredstvima potpomogli da se ovaj naš fuoj tiska, posebice gradu Malom Lošinju, Primorsko - goranskoj županiji, Jadranki d.d. Mali Lošinj, Leo-commerceu d.o.o. Rijeka, Puntarki novoj d.o.o. i Turističkoj zajednici Grada Malog Lošinja.

Zahvaljujem i svima vama koji ste se odazvali našem pozivu da zajedno s nama proslavite ovu obljetnicu. Zavičajno društvo »Puntari«, osnovano je 27. ožujka 2004. godine i jedan od ciljeva društva je očuvanje, njegovanje,

Nakon što smo za Ivanju 2015. godine izdali 15. broj »Puntarskog foja«, koji je tiskan na 10. obljetnicu njegovog prvog izdanja u travnju 2005. godine, odlučili smo da bi bilo prigodno organizirati jedno druženje na kojem bi se okupili svi oni koji su zaslužni da je naše glasilo redovito izlazilo svih ovih deset godina.

Tim je povodom, nakon pomnih priprema, dana 1. listopada 2015. godine u Malom Lošinju, u palači »Fritz« uz svesrdnu pomoć Lošinjskog muzeja, sa suorganizatorom Katedrom čakavskog sabora Cres-Lošinj, održana »Večer zis Puntarskin fojen«.

Velika dvorana Lošinjskog muzeja već je prije početka naše svečanosti bila dupkom ispunjena mnogim nam dragim osobama, koje štiju našu besedu i skrbe o našoj baštini, što nas je izuzetno razveselilo. Također smo bili počašćeni da su naše druženje uveličali i visoki gosti poput župana Primorsko-goranske županije Zlatka Komadine, njegove zamjenice Marine Medarić, gradonačelnika Grada Malog Lošinja Garia Cappellia, dogradonačelnice Ane Kučić, direktorice Turističke zajednice Grada Đurđice Šimičić i mnogi drugi.

Skup koji je trajao skoro dva sata, spontano i vješto vodio je Branko Domac a sam je program započeo nadahnutim nastupom klape »Čikat«.

Prvi se prisutnima obratio Franko Kučić, predsjednik Zavičajnog društva »Puntari«:

Zavičajno društvo »Puntari« - Punta Križa, zajedno s Katedrom čakavskog sabora Cres - Lošinj organiziralo je ovu »Večer zis Puntarskin fojen« sa željom da se nakon deset godina izdavanja »Puntarskog foja« večeras družimo sa svima onima koji su željno iščekivali svako njegovo novo izdanje. Želimo se zahvaliti svima onima koji su pišući članke za fuoj te ustupanjem fotografija i dokumenata o





prezentiranje i promoviranje, duhovnih, etičkih, moralnih i materijalnih vrijednosti našeg kraja, kao što su govor, naziv, toponimi, spomenici kulture, pučki i vjerski običaji, predaja, zanati i proizvodi. Da bi ovaj naš cilj ostvarili, odlučili smo se za izdavanje našeg glasila koje smo nazvali »Puntarski fuoj«. Tako smo još 2004. godine odlukom Upravnog odbora društva osnovali uredništvo glasila u koje su imenovani: Branko Kučić, Ivan Lovrić, Leonardo Marušić i Franko Kučić, a za glavnog i odgovornog urednika imenovan je Ljubo Galjanić.

Prvi broj »Puntarskog foja« prezentirali smo u travnju mjesecu 2005. godine u Malom Lošinju. Stoga smo htjeli da ovu obljetnicu proslavimo večeras u Malom Lošinju, gdje je fuoj učinio svoj prvi korak prema čitateljima. Osim ovog značajnog projekta za ovo malo društvo, u lipnju ove godine prigodom fešte Ivanja u učionici škole u Puntu Križa, koja je zatvorena jer nema djece, postavili smo zajedno s Lošinjskim muzejom etno izložbu »Kuća naših stuarih« kojom smo prikazali kako je nekad izgledala kuća naših predaka, kuhinja, soba, konoba i dvorište, čime smo na još jedan način krenuli u ostvarivanje spomenutih ciljeva.

U protekloj godini završili smo obnovu kapele iz 15. stoljeća svetog Antona Opata na Parhavcu u Puntu Križa, a ove godine 17. siječnja na dan sv. Antuna Opata, poslije 60 godina u istoj je održana sveta misa. Nadamo se da će se taj običaj naših predaka nastaviti.

U prošloj smo godini na dan Grada Malog Lošinja od gradskog vijeća primili priznanje - Povelju za izniman doprinos u očuvanju vrijednosti otočkog kulturnog i povijesnog naslijeđa. Ovo nas priznanje potiče da i dalje nastavimo raditi na isti način i po mogućnosti još bolje na provođenju ciljeva Zavičajnog društva »Puntari« - Punta Križa.

Potom je riječ dobio dr. Juliano Sokolić, predsjednik Katedre čakavskog sabora Cres - Lošinj:

Drago mi je da je Katedra čakavskog sabora Cres-Lošinj suorganizator ovog kulturnog susreta »Večer zis Puntarskin fojen«, jer je od osnutka prije 28 godina vodila veliku brigu na prikupljanju i sređivanju građe te objavljivanju i predstavljanju tiskovina koje će i dalje svjedočiti ne samo o našem radu već i o ljudima kojih više nema a koji su svojim djelovanjem zadužili ovu otočnu zajednicu. Zato su članovi Zavičajnog društva »Puntari«, ljudi vezani za Puntu Križa

učinili veliko djelo što su pokrenuli glasilo »Puntarski fuoj« da bi bilježio tekuće aktivnosti društva, ali i vodio brigu o našoj materijalnoj i nematerijalnoj baštini a toga nema malo.

No da bi se fuoj mogao pripremiti za tisak, valjalo je uložiti veliki trud, jasno bez ikakve naknade, kako bi se sakupio materijal ali i motivirali članovi i ostali zaljubljenici u svoj otok i njegovu povijest i kulturu, da ga ispune. Tako je fuoj saživio i živi i dalje a petnaest brojeva koji su tiskani, prava su enciklopedija života i rada na prostoru katastarske općine Punte Križa od znanih vremena do danas. U tome je najviše zaslužno uredništvo koje čine od prvog broja Branko Kučić, Franko Kučić, Ivan Lovrić, Leonardo Marušić i kao glavni i odgovorni urednik Ljubo Galjanić.

Svatko u uredništvu mora mnogo toga napraviti. Predsjednik Franko Kučić mnogo toga koordinira, tajnik Branko Kučić ima logistiku lista, Ive Lovrić je memorija puntarska koja traje, Leonardo u Rijeci mora list složiti i umnožiti, a Ljubo mu mora sav materijal za novi broj dati cjelovito i sređeno.

Stoga je red reći nekoliko riječi o Ljubi Galjaniću koji od 2004. godine prikuplja materijale za fuoj a onda ih priprema, dopunjava i ispravlja kako bi list izgledao što bolje i kvalitetnije. Ljubo Galjanić, rođen je u Malom Lošinju 16. listopada 1951. godine gdje je završio osnovnu školu a onda pomorsku školu i to brodstrojarski smjer 1970. godine a kasnije će diplomirati na Ekonomskom fakultetu u Rijeci. Prvo zaposlenje mu je bilo u Lošinjskoj plovidbi - turizam gdje je radio razne poslove do odlaska na odsluženje vojnog roka a nakon toga je radio u ondašnjoj Riječkoj banci. Od 1980. godine do umirovljenja 2003. godine radio je u državnoj službi, uglavnom pri Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske na odgovornim i zahtjevnim zadacima, posebice u vrijeme Domovinskog rata. Od ranih dana volio je knjigu, puno je čitao i pisao odlične školske sastave. Izlaženjem »Otočkog vjesnika« počeo je pisati za ove novine u prvoj seriji od 1979. godine kada je urednik bio Bernardo Balon. Po završetku radnog vijeka radosno je dočekao objavljivanje »Puntarskog foja« jer osim uredničkog posla, puno je članaka sam napisao, od uvodnika na početnim stranicama do stihova na zadnjim. Time se dokazao kao plodan, zanimljiv i odgovoran pisac i onaj koji je povezao sve naraštaje Puntara da su postali suradnici foja, pišući, dajući informacije, materijale, čitajući i šireći ga.

Tako smo zahvaljujući Ljubi i mnogim suradnicima dobili publikaciju trajne vrijednosti jer već sada nakon 10 godina vidi se da bi bilo nemoguće ponoviti ono što je prošlo, budući svjedoci i građa nestaju svakim danom.

Na kraju želim »Puntarskom foju« još mnogo ljeta i mnogo lijepih i dragih stranica koje će trajno zabilježiti ljude i događaje a obilježiti ovaj kraj kao onaj koji zna voditi brigu o svojoj povijesnoj i kulturnoj baštini.«

Svo vrijeme trajanja programa, prisutni su na videozidu mogli pogledati premijeru videofilma na kojem je ovjekovječena naša vrlo uspješna etno izložba u Puntu Križa »Kuća naših stuarih«.

Nakon govora dvojice predsjednika, dvorana se ispunila nama dragim zvukovima mijeha na kojem je svirao Dario



Kučić iz Folklornog društva »Studenac« a potom se skupu obratio Ljubo Galjanić urednik foja:

»Ja ću govorit po našu i svi ćemo se dobro kapit, a nisen niš napisual aš slabo vidin, iman kataratu i moran ju puoč operat, a da sen neč i napisual, ne bin to videl prešet.

Mi smo ovo zamisleli kako jeno druženje, da budemo skupa, da ovde budu skupa svi oni ki vojiju našu besedu, naši škoji, da ovde budu svi oni ki vojiju Puntu i svi oni ki su pomogli da se fuoj more udelat, a takovih je, verujte mi čuda.

Franko je na početku rekal kako smo osnovali Zavičajno društvo i onda kada smo ga osnovali je rekal da moramo udelat i neki fuoj, novinu, časopis, ol neš takovoga, aš da judi moraju znat če to mi delamo. To bi se danas reklo da moramo bit transparentni. Na to smo rekli: »Ben homo provat«. Svi smo se šubito dakordali a onda je bilo, ki će to udelat. Parvo smo pogijedali barba Lovrića aš uon sila znua, pa Narda aš uon ima izdavačku firmu na Rike. Onda je bilo, ala ki bi još mogal, pa je rijed prišal na Franka aš uon je prešidijent pa mora, pa Branko aš uon znua sve zis kompjuteron i na kraju ja.

Šlo je to nekako, ma onda ga je vajalo karstit, dat mu ime. Spominjan se da sen ja bil rekal neka se zove »Ognjišće«, aš da se okolo njega judi pokupjaju. Neki je rekal neka se zove »Marguar«, neki »Ferual« i če ja više znuan če smo sve govorili, pa je sve to Željka štuvalo i onda je uon rekal: »Ma če se ne bi mogal zvat Puntarski fuoj« i tako se je karstil naš fuoj. Kada smo ga pošneli delat, nismo niš znali, če ni kako udelat. Bilo nas je sruan reć da mi to ne moremo ma, kako

smo duali besedu, a u nas se reće da se šloveka darži za besedu a vola za rozi, rekli smo da ćemo provat pa će bude - bude. Spominjan se da za parvi broj nismo imeli baš niš pa smo najparvo klali Statut društva, pa će almeno bit osan, deset pajin. Na finjetku je parvi fuoj imijel 24 pajine i prišal je vanka avrila 2005. leta na parve Skupštine društva vaf Lošinju. Sramežljivo smo ga podelili članovima društva ovde vaf Lošinju, vaf Domu kulture, pa smo gijedali onih ki su ga šтели a oni su govorili da je lijep i dobar. Mi baš nismo bili sila kuntijenti ma nan je to dualo fuorce i šli smo napred. Već to isto leto, za Jedrijeju, smo udelali drugi bruoj i to na 30. novijembra, kada feštejuamo našega protetura, Svijetoga Andreju. To je već sumijalo na neki fuoj a bilo je 44 pajin. Rekli smo da ćemo delat dvua foja na leto, za Ivanju i Jedrijeju i pošneli smo tako, ma su prišli problijemi zis šoldi. A šoldi nikada ni bilo dosta, pa ih nijeće nanke bit, ma ben rekli smo, dvua ne moremo pa ćemo udelat jenoga na leto i to na Ivanju vaf Punte.

Čuda od vas ki ste ovde, bili ste na Ivanje kada udelamo feštu, jenu mualu izložbu na skule, misu i procesjun i na kraju se dua vanka fuoj. Za fuoj je malo po malo bilo sve više interesa, ne samo mej Puntari. Naš je fuoj povezual svi puntari aš vaf Punte danas živi 30, 40 judi a drugi su svi rasuti po cijelon svijetu. Na kraju ja sen sila kuntenat aš mislin da ni nanke jenoga Puntara, bilo kede na svijetu ki ni dobil fuoj. Mi ga nanke nikomu ne pošijamo, to grije nekako suamo od sebe. Svaki zame više foji i šaje rodbine, Naši Merikani kada pridu vaf Puntu zamu dvajsetak foji i podijele ih kada tornaju vaf Meriku, pa tako svi Puntari dobiju fuoj. A onda ima još neč če je još lefče, aš su se svi judi na škoju akuoržili da je fuoj kako neš njihovo. Ko mi napišemo kako se dela lesa, ol če su žarna, to ni samo puntarsko, nego je to od svih nas na škoju. Tako su nas i drugi podaržali i pomalo se raširilo pa smo od parvih 400 primjeraka na početku, arivali na 650 i svih ih podijelimo.

Ja ne vojnin nanke reć da sen gluavni urednik aš prez svih nas fuoja siguro ne bi bilo. Moreš ti bit najbolji urednik na ovuon svijetu, ma ko nimaš judi ki će ti pomoć pisat, dat ideju, nijećeš niš udelat, aš pomoć je i lijepa beseda. Mislin da je vela stvuat da je ovih 15 broji, sve skupa jeno 700 pajin, jedan veli i debeli libar.

Mi fuoj delamo na muod da na početku napišemo ono če smo udelali, če smo obećali, če se vaf selu dogodilo, če mislimo udelat, a pokle toga pišemo od judi, užuanc, od dela, toponima i svega drugoga.

Vidin da sen šal ala lunga, a rekli su mi da ni dobro govorit više od pijet minuti aš da pokle više niki ne ĥaba pa kada se štufoate, udeljate mi mot, dignite ruku a ja ću fermat.

Teško je ovako u kroatko vrijeme sve reć aš kada neš delaš čuda vremena ne moreš sve to špjegat, pa ćete mi oprostit če ću malo više govorit.

Spominjan se nekih stvuari kada smo fuoj delali, lijepo se to uspomene. Udelali smo četarti bruoj. Danas pokuojna teta Mila Matušuan je onda imela 91. leto. Prišla je do mene i rekla mi: »Hođi ovamo Galjaniću, neš ti moran reć«, a ja sen ju pitual: »Če je teta Mila?«, a ona mene: »Ne delajte tako veli fuoj aš če ćete vaf drugon pisat«, a fuoj je imijel samo 44 pajin. Ženu od prijeko 90 godišć već je bilo struah da drugi fuoj nijeće prit vanka. A kakovi smo mi jurnalisti od



fuoja, još je jena lijepa štuorija od pokujone tete Krište kua je živela vaf Triještu i to leto je prišla vaf Puntu feštejat svuoj stuoti rojenduan. Za tu okažjun smo morali zis nju udelat jenu intervištu - zis nju počakulat. Bila je u Elsi vaf Punte i ona je njie rekla da će neki prit govorit za fuoj zis nju. Duan prija je dofin šla udelat permanenti. Kada sen prišal, ona me je pogijedala i rekla: »Če je«, a ja njie govorin: »Teta Krišta, prišal sen u vas počakulat svami za fuoj«, a ona će mene: »Ja sen brižna mislela da će prit neki pruavi joralista a ne ti«. Svaki fuoj van ima almeno jenu ovako lijepu štuoriju.

Kada smo kol joralisti, reć ću još da je za ovih 15 foji pisalo 61 od njih a forši je 5 - 6 neš prija napisalo. Ja sen od vavek dosta teštuardi, kako i svi Puntari, juden indrioman govoril: »Ala napiš neš, napiš neš« i pomalo su judi pošneli pisat, parvi put, drugi i tret i mi danas već imamo, prez da nikoga zoven, puol drugoga foja.

Tako je fuoj pomalo hodil napreda a tako će i na napreda bit, ma bin vojil da se i naši mlaji će više uključe i verujen da će, aš ni mene, kada sen bil mlaji, ni maša bilo briga, nisen baš habal će mi otac govori, pa tako danas ni moja hći mene ne haba. Mlajin vajua govorit aš in od svega toga neš vavek zustuane pa kada pride njihovo vrijeme čeu se i oni latit postala okolo našega Društva i foja.

Još bin van utijel reć samo malo toga će smo mi svih ovih godišć vaf foju pisali. Pisali smo od života vaf Punte, niš nismo zmislili ni kreševali. Pokupili smo čuda vrijednih stuarh dokumijenti, fotografij i sila mi je druago da smo

govorili zis čuda judi kih na žalost danaska više ni. Ma imamo još starih judi ki su kako enciklopedija, kako će je naš barba Ive Lovrić, pa ga svako malo pitamo će je ono i kako je bilo, kako se neć reče ol udelu a uon to još sve znua. Već ima 89 godišć a od parvoga do zadnjega broja je za svaki fuoj neš napisual.

Dosta smo pisali od zanati a za onih ki to ne znaju vajua reć da su to posli ki se forši više nikada nijeće delat, kako se karbun dela, kako japnenica, kako se garje seklo, kako se varša udelu, kako se sapun ol ule na ruke delalo.

Nabrojili smo sve vale i valice po Punte a ima ih više od šezdesijet. Pisali smo čuda od biljaka (ruožic i verdure) ma vavek na muod da smo špjegali kako su se i zuać duperale, aš naši su stuari znali sve duperat i niš se ni hitalo ća, pa ni bilo smetja, ni bilo smetlišća (gomile). Zis tu ideju smo pošneli pisat od ruožic i stuabli, kako su se duperali i kako bi ih se danas moglo duperat. Tako smo pisali od buhaća, kuša, koromaća, mlečina, murve, mugranja, uof zadnji bruoj od uškurušve, aš smo i nju deboto zaboravili. Pisali smo i od vrijesa, planike, javorike. Sila smo pisali i vaf dijalektu aš se naš zajik gubi, gubimo besede, neke stuari se više ne delaju pa se besede za to više ne govore, zatiru se pa smo zavol toga pisali i bedastoće samo da besede ustanu. Tako smo pisali ki je jetikilo, halabura, ki je floćun i tako napreda.

Vaf foju je bilo do sada više od 100 fotografij naših stuarh, od vremena kada je fotografija zmisljena pa do vremena druge gvijere. To je vela vrijednost foja aš je i to doprinos očuvanju naše povijesti.

Mi ćemo na napred rivat koliko budemo mogli aš su se naši stuari mučili čuda više nego mi, bilo im je čuda teže nego danas nuan a nisu cedili, plakali i runjali nego rivali napreda.

Eko, sada mi se pari da je dosta, da sen vas već šćufual pa ću finit - hvala vuan.«

Zatim se svim nazoćnima na ovoj svećanoj obljetnici obratio Zlatko Komadina, župan Primorsko-goranske županije:

»Lijepa je to obljetnica, deset godina nije malo, pogotovo za jedan ovakav volonterski rad, rad s ljubavlju za tradiciju i svoj zavičaj, na svom izrićaju. Mi nastojimo, svi mi koji se bavimo javnim poslom, pomagati skoro sve aktivnosti ove vrste udrugu. Imamo u mnogim gradovima i općinama Katedre čakavskog sabora. Kao županija osnovali smo i posebnu ustanovu »Ivan Matetić Ronjgov« i locirali smo ju u Viškovo. Ona baštini upravo čakavštinu i to ne samo izrićaj, ne bavi se samo izdavaštvom nego se bavi i istarskom ljestvicom, znači djelom našeg Ronjgova i upravo da se ne zatre, da se naši obićaji saćuvaju. To je imanentno našem kraju, primorsko-goranskom kraju. U primorskom kraju imamo čakavštinu, u goranskom kajkavštinu a imamo čak i bunjevačku ikavicu u onom mom kraju kod Novog. U našoj se županiji, jedino u Hrvatskoj govori ća, kaj i šta.

Mi smo zapravo jednostavno dužni ovo baštiniti jer u našoj županiji ima jako puno toga. Neki sam dan govorio o kulturno-povijesnoj baštini. Hrvatska je prepuna kulturno-povijesne baštine ali raznih naroda, nacija, kultura i civilizacija, od Dubrovaćkih zidina, splitskog Dioklecijana, ali to su nećije druge baštine. Od kada su došli Slaveni, odnosno Hrvati u ovaj kraj on je prepun bogatstva upravo hrvatske baštine, od Bašćanske ploće, glagoljice, prvih zapisa



monografiju sa slikama iz zraka svih naselja županije Primorsko-goranske.

Uslijedio je pozdravni govor Garia Cappellia, gradonačelnika Grada Malog Lošinja:

»Iznimno sam ponosan kao gradonačelnik imati ovakvo bogatstvo, definitivno, ja nisam iz Punte, ja sam sa Šampjera i zato dobro ste rekli, od Šampjera pa do Punte a ima nas i do Viškova, pa mi je posebno drago to bogatstvo danas imati ovdje i o tome razgovarati.

S posebnim naglaskom upućujem srdačan pozdrav dragim članovima Zavičajnog društva »Puntari«, svim zaslužnima što smo se večeras okupili u zbilja ovako velikom broju s jednim ciljem, izraziti čestitke slavljenicima na njihov deseti rođendan »Puntarskoj foja«.

Kroz godine svog postojanja Fuoj je postao list kojeg primamo u ruke s poštovanjem jer on je tijekom godina izrastao u neprocjenjivog arhivara povijesti našeg kraja, gdje danas već postaje jučer, upisano rukom stručnjaka, riječju našeg kraja, jedinstvenog zavičaja.

Vrijedne ruke koje su deset godina plele tiskovinu, vjerujem da su krenule povodeći se osnovnim ciljem - sačuvati domaću riječ, pritom ne sanjajući da su u svom radu učinile mnogo više za naš kraj - otvorile su list koji je izrastao i postao ravnopravnim sudionikom u predstavljanju našeg grada, naše destinacije u svijetu kulturnog turizma.

Grad Mali Lošinj se diči aktivnostima koje Zavičajno društvo »Puntari« provodi, od zaštite područja s ciljem očuvanja identiteta, pomažući revitalizaciji mjesta kao što je Punta Križa, malo intimno mjesto iznimno vrijedno kulturno - povijesne baštine i još vrednijih ljudi.

Nikako ne smijemo zaboraviti obnovu kapele Svetog Antuna Opata koja je trajala od 2008. do 2013. Godine, na tome vam se od srca zahvaljujem.

Grad financira više od 60 udruga civilnog društva, no zasigurno bi vas, zajednicu Puntara ali i Katedru čakavskog sabora Cres - Lošinj, koja je organizator današnjeg slavlja, istaknuli kao udruge posebnih vrijednosti baštinjenja etničkih, moralnih i materijalnih vrijednosti našeg zavičaja. Stoga možda ja nemam najnoviju monografiju, monografija je pred par godina izašla. Ali ove vrijednosti, sve ovo bogatstvo koje ste dali sve ove godine, odlučili smo, ako se budete držali unutar ovih 44 stranica, da sljedeće godine će

hrvatskog kraljevstva, knezova Frankopana. Ovdje je puno toga rođeno kao Vinodolski zakonik koji je korijen i temelj zakonodavstva Hrvatske. To je zapisano upravo tu, da li na otocima ili u priobalju. Upravo to bogatstvo različitosti koje čini ovu Primorsko-goransku županiju je ono što nas zapravo veže jer malo koji kraj na tako malo prostora ima takva bogatstva kulture.

Ja vam se zahvaljujem, svima koji se brinete o tome, da se običaji i tradicija ne zatru i da naša povijest bude učiteljica generacijama koje dolaze«.

Ovom je prigodom naš predsjednik županu poklonio knjigu »Punta Križa« a župan je našem Društvu darovao





»Puntarski fuoj« biti sto posto financiran od Grada Malog Lošinja.

Još jednom primite iskrene čestitke na ovako vrijednoj obljetnici i dopustite da moje obećanje završim riječima, koje mi je rekla moja zamjenica Ana Kučić, koja je sa mnom kao najbliža suradnica već puno godina, da je na kraju dobro reći - fuorce i kuraja.

Nakon ovog uvodnog dijela nastupila je članica našeg društva Flavia Zorović koja je nadahnuto pročitala dijelove teksta »Kamik i šlovek«, koji je tiskan u prvom broju »Puntarskoj foja«, a nakon nje, svoje je stihove s prisutnima podijelila Marući Toić Badurina. Bile su to pjesme »Puntarski fuoj« i »Dijalet« koje su objavljene u desetom i jedanaestom broju.

Nakon ovih ugodnih trenutaka u kojima je dvoranom carevala naša beseda, ugođaj je upotpunjen narodnim pjesmama koje su izveli članovi Folklornog društva »Studenac«, David Zorović i Dario Kučić.

Zatim su nastupile naše Puntarke, majka i kći, Vesna i Mihaela Toić, pročitavši tekstove »Mojih šijest« i »Ni peteha vaf Punte već ni«, koje je napisala Vesna u foju broj osam i trinaest.

Sljedeći su nastupili oni najmlađi, učenici Osnovne škole »Mario Martinolić« iz Malog Lošinja

»Mali čakavčići« predvođeni njihovom profesoricom



Barbarom Karčić-Pozerina. Pjesme, od kojih su neke nagrađene na školskim natjecanjima a neke objavljene u foju, čitali su Sara Maljić, Rahela Rusin, Dorotea Francisković, Matej Budinić i Dominik Banić. Bile su to pjesme: »Punto zelena«, »Moj šantulo«, »Barba Milić«, »Meštijer« i »Muduande«. Za svoj su nastup dobili dugotrajan, zasluženi pljesak.

Usljedila je dodjela zahvalnica Zavičajnog društva »Puntari« onima koji su za fuoj pisali neprekidno od prvog ili drugog broja.

Voditelj je na početku naglasio da su ova priznanja već ranije dobili Vera Brako i Ivan Lovrić a na ovoj su svečanosti priznanja dodijeljena Marući Toić Badurina, Mateji Kaefer, Julianu Sokoliću i Franku Kučiću.

Za kraj je na mijehu zasvirao Mario Mužić iz Folklornog društva »Orlec«, čime je završen svečani dio ovog vrlo uspjelog druženja, a svi okupljeni potom su se mogli okrijepiti na domjenku uz suhe smokve, domaću rakiju, čašu vina ili soka te isprobati ukusne delicije koje je donirao restoran »Eki« iz Artatora. Druženje uz čakulu i pjesmu još se dugo nastavilo u dvorištu muzeja. Od svih prisutnih smo kao organizatori dobili pregršt pohvala i poticaja da nastavimo s dosadašnjim radom na očuvanju baštine te smo na kraju svi bili zadovoljni i ponosni da smo primjereno i uspješno okončali našu feštu od foja.





NAŠI ČLANOVI DOBILI VRIJEDNA PRIZNANJA GRADA MALOG LOŠINJA

Nakon što je naše Društvo u 2014. godini nagrađeno Poveljom Gradskog vijeća Malog Lošinja, za izniman doprinos očuvanju vrijednosti otočkog kulturnog i povijesnog naslijeđa, u 2015. godini uslijedila su nova priznanja, ovog puta čak trojici naših članova.

Povodom proslave dana Grada 11. studenog 2015. godine, na blagdan zaštitnika Grada Malog Lošinja, svetog Martina, na svečanoj sjednici održanoj u novouređenoj kinosali, povelju Gradskog vijeća za 2015. godinu, za postignuća i izniman doprinos u razvoju Grada dobili su Branko Kučić i Ljubo Galjanić. Obojica za svoje višegodišnje društvene aktivnosti na području Malog Lošinja. Posebice za rad u Zavičajnom društvu »Puntari« od njegovog osnivanja 2004. godine, te za predan volonterski rad na desetogodišnjem izdavanju »Puntarskog foja«.

Plaketu Grada Malog Lošinja za svoj dugogodišnji društveni i sportski rad, dobio je naš barba Ive Lovrić. U obrazloženju nagrade, posebice je naglašen njegov značajan doprinos u radu Zavičajnog društva »Puntari« naročito u prenošenju tradicijskih znanja (lese, vrše i ostalo) na mlađe naraštaje.



Ove su nagrade velika priznanja našem Zavičajnom društvu, a ujedno i putokaz da smo na dobrom putu očuvanja naše besede i naših užuanci te poticaj da i dalje nastavimo raditi na dobrobiti naše zajednice.



JEDRIEJNA 2015.



njima znanih razloga, nije dolazilo. Možda takvi nisu svjesni značaja ovog blagdana ili nedovoljno cijene našu povijest, običaje i tradiciju. Bez osude, mudrovanja ili ljutnje, ali sa žalom možemo reći, njima na dušu. Na sreću uvijek ima više onih koji štuju naše naslijeđe, žive u vjeri i nesebično daju prilog za dobrobit sela i ljudi.

U popodnevним su se satima oglasila zvona, poziv svima da pohode obred slavlja. Crkva nije bila ispunjena ali su ljudi dobre volje došli i dostojanstveno odali počast našem zaštitniku. Svečanu misu predvodili su naš novi župnik, velečasni Silvije Španjić te velečasni Ivan Katunar, župnik Osora, Beleja i Ustrina. Nadahnuto su govorili o životnom putu svetog Andrije prenoseći vjernicima da uvijek netko mora biti prvi, prvi krenuti ka dobru kao što je i sveti Andrija, ugledavši na rijeci Jordan Isusa rekao: »Evo Jaganjca Božjeg« te prvi krenuo za Isusom i od ribara na Galilejskom jezeru postao ribar duše.

Nakon svete mise svi su se prisutni okupili u gostioni kod Tine i Slavena. Svatko je nešto donio za jelo i piće, pa se druženje uz razgovor i pjesmu nastavilo dugo u noć.

Proslavljena je još jedna Jedriejna, najveći vjerski blagdan Punte Križa, dan našeg nebeskog zaštitnika svetog Andrije. Kada se ovaj svetac u Puntima počeo štovati, nitko točno ne zna, ali je nepobitno da se slavi do danas i tako će ostati dokle naraštaji Puntara budu živjeli u selu ili rasuti diljem svijeta.

Ove je godine »na trejset novijembra, na duan našega svijetoga Andreju« osvanuo neobično lijep dan za ovo doba godine. Tiho, relativno toplo vrijeme, s rosom ujutro i suncem koje se djelomično probijalo kroz magličaste oblake te bez daška vjetra. Iz Punte Križa se pogled proteže prema Lošinj s jedne strane te do Krka, Raba i sjevernog dijela Paga s druge strane. Na obje strane, na moru bonaca, kako se slikovito kaže: »bonaca kako ule a muore lišo kako laštra«. Predivan zimski dan za slavlje i odavanje poštovanja našem »proteturu«, našem vjerskom zaštitniku, svetom Andriji, svecu i ribaru, koji je prvi pošao za Isusom.

Oni koji su željeli i htjeli, okupili su se u Puntima na ovaj značajan dan. Mnogi opravdano nisu mogli doći zbog radnih ili obiteljskih obveza, a nažalost neki i zbog bolesti. Neki jednostavno nisu došli na slavlje jer im se valjda, iz samo



OBIJJEŽENA ANTONJA NA PARHAVCU



U subotu 16. siječnja ove godine na pastirskom stanu Parhavac, pored Punte Križa, u obnovljenoj crkvi svetog Antona Opata održana je sveta misa. Podsjetnika radi, treba reći da je ovaj vrijedan povijesni i vjerski objekt pod zaštitom spomenika kulture Republike Hrvatske, te da je marom i zalaganjem Zavičajnog društva »Puntari« obnovljen i spašen od propadanja. Dana 24. svibnja 2014.

godine, uz prisutnost brojnih vjernika i uzvanika, crkva je predstavljena te nakon dugo godina u njoj je održana sveta misa, a nakon toga prigodno druženje. Na Antonju 17. siječnja 2015. godine, nakon punih šezdeset godina u crkvi je ponovno održana sveta misa, čime je obnovljena stoljetna tradicija slavljenja svetog Antona Opata na kojoj su se okupljali mještani Punte Križa i svih okolnih pastirskih stanova poput Matalde, Murtovnika, Garmožja, Smriječja, Drakovca, Lusara i Mikložana.

Nastojeći da se ova tradicija ne ugasi, svečana je misa održana i ove godine, drugi put nakon restauracije crkvice. Vrijeme je kao i uvijek u ovo doba godine bilo prohladno ali se na svečanosti unatoč jakoj buri okupio lijepi broj vjernika. Pješke iz Punte Križa ili automobilom do Parhavca, te potom dvadesetak minuta šetnje kroz šumu do crkvice, pristigli su hodočasnici, želeći odati počast svetom Antonu.

Svečanu misu predvodio je velečasni Silvio Španjić koji je u nadahnutoj propovjedi opisao životni i svetački put svetog Antona, posvećen molitvi, radu i zalaganju za potrebite.

Okupljenim vjernicima odaslao je poruku vjere, mira, poniznosti i skromnosti. Osnaženi njegovim riječima i spokojni što su našem »Svijetom Antunu na Parhavcu« odali dužno poštovanje, svi su se poslije mise uputili u Puntu Križa na prigodno druženje, zadovoljni što se ova crkva obnovila i što se još jedan naš stoljetni običaj nije zaboravio.



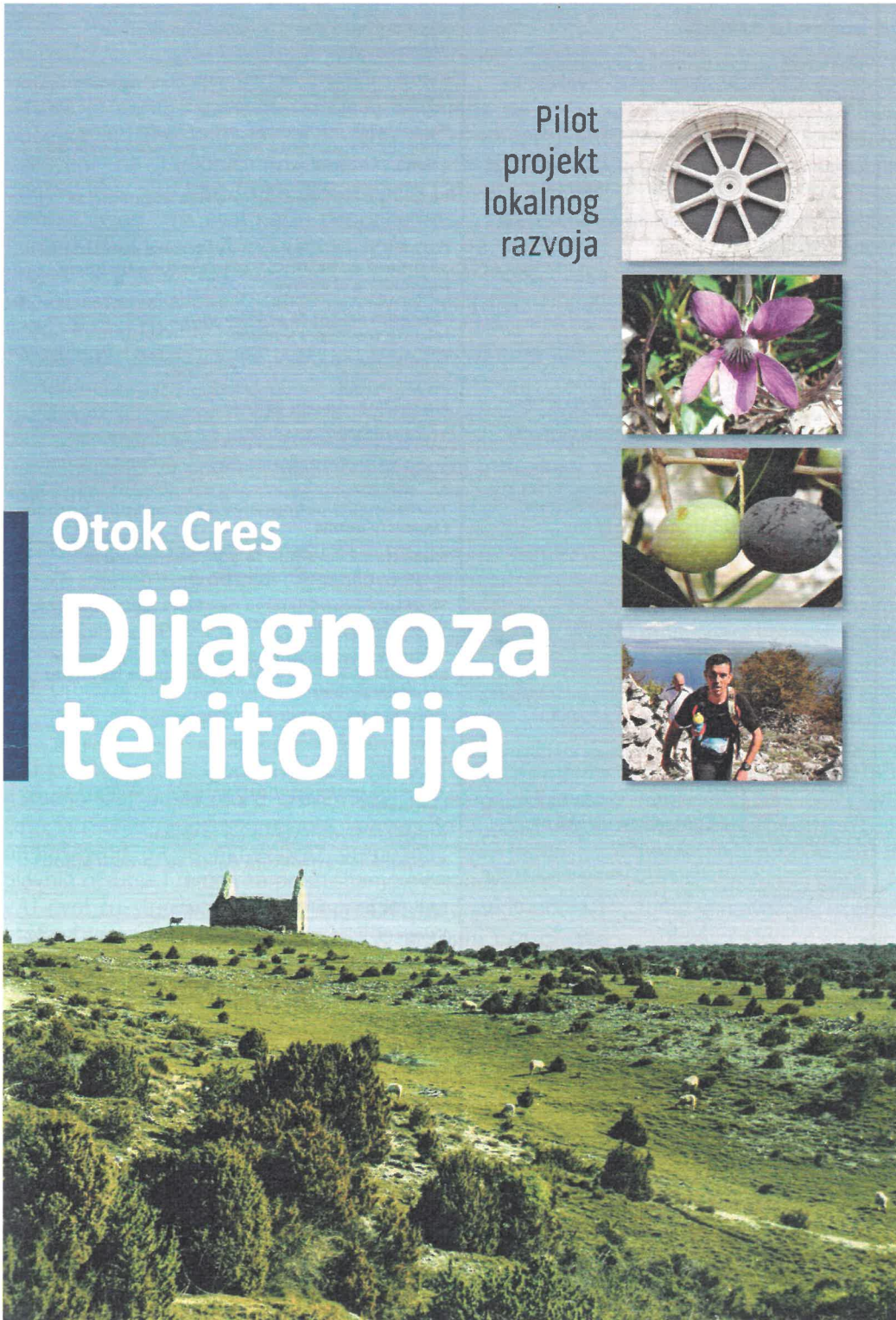
PILOT PROJEKT LOKALNOG RAZVOJA OTOKA CRESA

Pilot
projekt
lokalnog
razvoja



Otok Cres

Dijagnoza teritorija



Pilot projekt lokalnog razvoja otoka Cresa je međunarodni program koji zajednički provode Vijeće Europe i nekoliko zemalja jugoistočne Europe te Cipar. Temelji se na teritorijalnom i lokalnom pristupu koji promovira demokratsku kulturu, specifičan model razvoja te društvenu i gospodarsku vrijednost baštine.

On pomaže zemljama da uspješnije provedu Europske konvencije Vijeća Europe, posebice konvenciju o vrijednostima kulturne baštine i konvenciju o europskim krajobrazima za razdoblje 2014. - 2020. godine te da zadovolje preduvjete međunarodnih programa financiranja.

Glavni cilj Pilot projekta lokalnog razvoja je ispitati na određenom teritoriju nove i održive razvojne modele, temeljene na socijalnim i gospodarskim vrednotama baštine. Ciljevi tih modela usredotočuju se na ljude, njihovu dobrobit i bolju kvalitetu života.

Pilot projekt lokalnog razvoja je pokrenut 2008. godine, kada su četiri ministarstva (Ministarstvo kulture, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture te Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja) potpisala Političku izjavu.

Sva ministarstva su se složila da otok Cres bude područje (jedino u Republici

OPĆI ZAKLJUČCI	ZAKLJUČCI POGLAVLJA	PODNASLOVI POGLAVLJA
<p>Održivo iskorištavanje baštinskih resursa teritorija kao sredstvo za stvaranje atraktivnih poslova za mlađe generacije</p>	<p>PRIRODNA BAŠTINA</p> <p>Bioraznolikost i ekološka stabilnost su pod prijetnjom</p> <p>Suradnja između javnog i civilnog sektora nije dostatna za pokretanje novih inicijativa</p> <p>Prirodna baština predstavlja priliku za nove gospodarske aktivnosti</p>	<p>Otok ima bogatu floru i faunu i visok stupanj bioraznolikosti</p> <p>Otok nudi raznolike krajobrazne</p> <p>Briga za prirodu nije dovoljna</p> <p>Dobro očuvana prirodna baština pridonosi do broj općoj slici no ne dodaje vrijednost lokalnom gospodarstvu</p> <p>Jedna od najvećih prijetnji bioraznolikosti dolazi od strane invazivnih vrsta sisavaca</p> <p>Sadašnja razina istraživanja i praćenja bioraznolikosti nije dovoljna kako bi se osigurala odgovarajuća politika</p>
	<p>KULTURNA BAŠTINA</p> <p>Izostanak razvoja pridonio je očuvanju kulturne baštine, ali danas takvo stanje predstavlja rizik</p> <p>Lokalni identitet je u opasnosti</p> <p>Nedostaje suradnja među dionicima putem partnerstva i učinkovitog upravljanja</p> <p>Ponovno korištenje baštine predstavlja razvojnu priliku</p>	<p>Graditeljska baština daje otoku njegovu jedinstvenost</p> <p>Kulturalni krajobraz i nematerijalna baština neoskrvnjene izvornosti</p> <p>Nedostatak održavanja, propadanje i rekonstrukcija nepokretne baštine povećava rizik od gubitka autentičnosti</p> <p>Potencijal kulturne baštine nije iskorišten za razvoj</p> <p>Lokalna zajednica nema kapaciteta samostalno se brinuti za baštinu, a javne institucije imaju ograničena sredstva</p> <p>Nevladin sektor je gotovo sam u održavanju lokalne tradicije i kulture</p>
<p>Mobilizacija svih dionika radi potpore i upravljanja zajedničkim razvojnim projektom</p>	<p>GOSPODARSTVO</p> <p>Otočno gospodarstvo je tipično ali krhko</p> <p>Inovacije mogu potaknuti mlade ljude da ostanu, a doseljenike da dođu</p> <p>Dostupni lokalni resursi nisu identificirani i prepoznati kao doprinosi gospodarstvu</p>	<p>U gospodarstvu dominiraju turističke aktivnosti</p> <p>Poljoprivreda je značajna dopunska djelatnost koja se još obavlja na tradicionalan način</p> <p>Stare tradicionalne industrije su u opadanju</p> <p>Nove se aktivnosti pojavljuju u gospodarskom sektoru</p> <p>Tradicionalna poljoprivreda štiti osjetljivi prirodni i kulturni okoliš</p> <p>Nedostatak suradnje te administrativne ili mentalne krutosti ograničavaju inovacije</p> <p>Struktura gospodarstva ne stvara stalne poslove i ne razvija nove turističke proizvode</p> <p>Turistički sektor stimulira specifične povezane gospodarske aktivnosti koje bi mogle iskoristiti turistički priljev</p> <p>Demografski trendovi su negativni</p>
	<p>DRUŠTVENO OKRUŽENJE</p> <p>Mali broj i nejednaka raspodjela stanovnika na teritoriju utječe na razvoj infrastrukture i društvenih usluga</p> <p>Turizam ima neke negativne učinke na kvalitetu života</p> <p>Privlačenje novih (mladih) stanovnika može kompenzirati starenje stanovništva</p>	<p>Populacija je neravnomjerno raspoređena po teritoriju</p> <p>Trendovi nezaposlenosti variraju u skladu sa sezonama</p> <p>Prosječni životni standard je dobar</p> <p>Socijalna infrastruktura nalazi se samo u gradu Cresu</p> <p>Malo je dostupnih javnih usluga</p> <p>Koncentracija stanovnika i gospodarstva u gradu Cresu stvara neravnomjerni pritisak na teritorij</p> <p>Institucije nedovoljno uzimaju u obzir način na koji ograničenja otoka utječu na život stanovnika</p> <p>Poseban otočni način života kompenzira neke nedostatke</p>
<p>Umnažanje lokalnih inicijativa radi održavanja kvalitete teritorija i održivosti njegovih resursa</p>	<p>LOKALNO UPRAVLJANJE</p> <p>Sudjelovanje stanovnika u donošenju odluka i akcije civilnog društva nisu dovoljne da bi se poduprle lokalne javne akcije</p> <p>Trebalo bi razviti kapacitet koordinacije i kulturu upravljanja teritorijem</p> <p>Svi dionici koji bi mogli doprinijeti razvoju otoka trebali bi se mobilizirati u jedan ambiciozan i koherentan zajednički projekt</p>	<p>Postoje dvije jedinice lokalne samouprave za jedan otok</p> <p>Lokalne vlasti i civilno društvo imaju ograničene kapacitete za pokretanje novih razvojnih inicijativa</p> <p>Nedostaju učinkoviti dokumenti strateškog razvoja</p> <p>Nedostatak integriranog upravljanja teritorijem</p> <p>Postojeći sustav upravljanja ne doprinosi razradi zajedničke razvojne vizije i strategije</p> <p>Lokalne inicijative ne generiraju dovoljno sinergije</p>

Hrvatskoj) na kojem će se provoditi ovaj projekt. Otok Cres je izabran jer najbolje zadovoljava potrebe ovog projekta zato što ima bogatu prirodnu i kulturnu baštinu, slabo je razvijen, posebice u pogledu turizma, tradicionalno gospodarstvo je prilično dobro očuvano a gustoća naseljenosti je vrlo niska. Koordinator projekta je Ministarstvo kulture uz potporu Primorsko - goranske županije, Grada Malog Lošinja i Grada Cresa. Na lokalnoj razini, projektom rukovodi Upravni odbor od 15 članova a za provedbu projekta odgovorna je Jedinica za provedbu projekta koja djeluje u sklopu Otočne razvojne agencije OTRA. Troškovi provedbe su financirani sredstvima Vijeća Europe, Ministarstva kulture, Primorsko - goranske županije i Grada Cresa.

Naša je udruga Zavičajno društvo »Puntari« od samog početka aktivno sudjelovala u radu na ovom projektu učešćem na radionicama, raspravama, sjednicama i dogovorima, kao i pri izradi dokumenata i studija. Uključili smo se želeći i na ovaj način doprinijeti održivom razvoju Punte Križa i iskoristiti mogućnost koju nam je pružio ovaj projekt koji je za cilj uzeo razvoj cjelovitog otoka Cresa unatoč činjenici da je on administrativno podijeljen između Grada Malog Lošinja i Grada Cresa.

U svibnju 2014. godine u sklopu rada na ovom projektu dovršena je studija »Otok Cres - dijagnoza teritorija«. U ovoj studiji razrađena su poglavlja prirodna baština, kulturna baština, gospodarstvo, društveno okruženje i lokalno upravljanje te su donijeti zaključci podijeljeni u tri skupine koje čine:

1. Održivo iskorištavanje baštinskih resursa kao sredstvo za ostvarivanje atraktivnih poslova za mlađe generacije
2. Mobilizacija svih dionika radi potpore i upravljanja zajedničkim razvojnim projektom i
3. Umnožavanje lokalnih inicijativa radi održavanja kvalitete teritorija i održivosti njegovih resursa.

U prosincu 2015. godine dogotovljena je i predstavljena »Studija krajobrazna otoka Cresa« koja je rađena poglavito zato što dvije ranije spomenute konvencije Vijeća Europe naglašavaju da je »krajobraz prepoznat kao jedan od glavnih resursa i temelj za promišljanje o budućnosti«.

U ovoj su studiji prepoznati i predstavljeni svi krajobrazni otoka Cresa, krajobrazni elementi te prirodni i društveni čimbenici koji su ih formirali. Očuvana priroda u vidu morskih obala, Vransko jezero, šumska vegetacija, raznolikost geomorfoloških oblika koji su usmjeravali logiku organizacije i korištenja zemljišta, očuvana povijesna naselja, bogato naslijeđe tradicijske gradnje, kompleksni suhozidni sustav pašnjaka i obradivih površina, ostaci rijetkih komunalnih načina upravljanja šumama i pašnjacima, nepisana povijest i nove namjere u prostoru, samo su neke od prepoznatih i opisanih stavki u ovoj studiji.

Za sav teritorij otoka Cresa obrađeni su:

Prirodni čimbenici - geografski položaj i smještaj, oblik i veličina geološke građe i geomorfološke značajke, hidrografska obilježja, klimatska obilježja, vrste tla, vegetacijske zone i biološke raznolikosti.

Antropogeni utjecaj - prostorni odraz povijesno - političkih mijena, elementi i specifičnosti tradicionalnog ovčarstva, recentna povijest i aktualne promjene, prostorna povezanost i stari putovi, zaštićena područja, poimanje otoka Cresa u očima šire javnosti.

Etnografsko istraživanje prostornih identiteta - tradicijsko oblikovanje i identitetske granice, »suvremenost tradicije«, prostorna dinamičnost i statičnost, mjesta upisanog značaja, utilitarni krajobraz kao mjesto identifikacije, uzročno-posljedični socio-eko sustav, integrirano kultiviranje čovjeka i prostora.

Također su izrađeni atlasi krajobrazna podijeljeni u šest cjelina: Tramuntana, Grad Cres, »zapadna banda«, Vransko jezero, središnja pašnjačka zaravan te Osor i Punta Križa.

Kako nas s najjužnijeg dijela otoka Cresa, razumljivo najviše zanima dio studija koja se odnosi na Puntu Križa, ovdje donosimo obrađena krajobrazna područja navedena u cjelinama - Šumovite i razvedene obalne strane Punte Križa i Središnja udolina Punte Križa.

Na kraju studije navedene su Smjernice za upravljanje krajobrazima otoka Cresa koje su podijeljene na podskupine:

1. Zaključna analiza o stanju i vrijednostima krajobrazna otoka Cresa
2. Tematski okvir za upravljanje krajobrazima
3. Mjere za upravljanje krajobrazima.

Mišljenja smo da bi se svi koji na bilo koji način baštino područje Punte Križa te svi oni koji na njemu obavljaju aktivnosti iz svih domena života i rada, trebali upoznati s ovom studijom te se aktivno uključiti u navedene aktivnosti Pilot projekta lokalnog razvoja otoka Cresa sa svojim mišljenjima, prijedlozima i inicijativama glede daljnjeg promišljanja razvoja Punte Križa.

U sadašnjoj fazi rada Pilot projekta lokalnog razvoja bi se trebalo osamostaliti i nastaviti rad u nekom drugom obliku jer je Vijeće Europe početkom 2016. godine završilo svoju misiju.

Voditelj ovog projekta na lokalnoj razini dr. sc. Ugo Toić, naglasio je da su sada svi planirani dokumenti gotovi i dolazi faza njihove primjene te je sada nužno utvrditi u kojoj će se formi nastaviti djelovati a moglo bi se raditi na način slično kao što je forma rada LAG-a (Lokalna akcijska grupa). Pri tome je najvažnije učešće cijele otočke zajednice, jer je ovaj projekt i rađen za kompletnu otočku zajednicu.

Za početak će se sačiniti Povelja razvoja otoka Cresa koju će dobrovoljno moći potpisati svi zainteresirani kao što su ustanove, udruge i pojedinci od nacionalne do lokalne razine, čime bi svaki potpisnik imao moralnu obvezu pridržavati se razvojnih principa, koji su definirani ovim projektom. Jedan od modela kojim bi se moglo u budućnosti usmjeravati razvoj otoka možda bi se mogao zvati »Regionalni park baštine« što može biti od izuzetnog značaja, poglavito s turističkog aspekta.

Svi koji su zainteresirani za pobliže podatke iz ove studije kao i za sve djelatnosti Pilot projekta lokalnog razvoja otoka Cresa, mogu ih naći u navedenoj Studiji ili na internet stranicama

4.6. KRAJOBRAZNA CJELINA OSOR I PUNTA KRIŽA

KRAJOBRAZNA PODRUČJA:

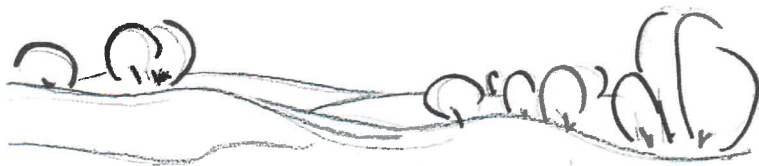
Šumovite i razvedene obalne strane Punta Križe

Središnja udolina Punta Križe

Osor s plitkom uvalom

“Mi koji smo odavdje nikad nismo doživljavali prostor da je to Cres, da je to Lošinj. Meni je to isto. Ali administrativno spletom okolnosti mi spadamo pod Lošinj. A geografski smo u Cresu. A niko ti nikad ovdje neće reć da je Cresanin. Jer oni nikad nisu išli u Cres. Išli su u Lošinj. (Lj. G.)

“Svaki milimetar zemlje se kopo. Nije se moglo sadit žito, nego se sadilo ječam i kukuruz na najboljoj zemlji. Maslina je bila oko tog dijela koji se mogo kopat. Ljudi ovdje nisu mogli imat velike pašnjake i stada, jer je šuma. I Punta Križa je živjela: 6 mjeseci se sjeklo šumu, a 6 mjeseci se drva vozilo. Da bi se prehranilo obitelj imao bi po 25 ovaca. Kukuruz za doma, povrće za doma. Živjelo se od prodaje drva i možda malo janjaca. (Lj. G.)



Presjek krajobrazne cjeline Osora i Punte Križe

DOŽIVLJAJNE ASOCIJACIJE

- Šumovitost i zatvorenost područja, sa uskim putovima koji vode na lokacije nekadašnjih pastirskih stanova
- Dugačka panoramska vizura sa stražarnice na cijelo područje zaravni i razvedenih uvala
- Niska obala, močvarno, muljevito te zaljevom zatvoreno morem
- Mikrolokacije intenzivnih poljoprivrednih nasada
- Stara gradska jezgra Osora s visokim zvonikom smještena na karakterističnom spoju dvaju otoka
- Suhozidno ograđivanje poljoprivrednog zemljišta na močvarnim površinama

OSJETILNO
DOŽIVLJAJNA
KARTA





4.6.1. Šumovite i razvedene obalne strane Punte Križa

Područje je definirano istočnim i zapadnim obalnim zonama Punte Križa. Gotovo fraktalna dimenzija razvedenosti se ogleda kroz brojne duboko usječene uvale, a cijeli je kopneni dio pokriven gustim šumama hrasta crnike. Navedenim posebnostima cjelina se izdvaja u usporedbi s cijelim otočnim prostorom.

Reljef

Područje zauzima krajnji dio niske zaravni koji je obilježje cijelog poluotoka Punte Križa, izgrađen od vapnenca i dolomita s brojnim manjim krškim udubljenjima (ponikve). Reljefno je najjednoličniji dio otoka s vrlo blagim padinama (gotovo cijelo područje je ispod 100 m n.v.) i najvišim vrhom (Bernadin) koji doseže tek 103 m nadmorske visine. Uzvisine su dio slabo izraženih paralelnih bila koje slijede tektonsku strukturu otoka smjera SZ – JI između kojih su plitke udoline čiji su završeci potopljeni.

Vegetacijski pokrov i korištenje zemljišta

Očuvanost prirodne šumske vegetacije postignuta je na mjestima gdje se šuma iskorištavala organizirano. Područjem dominira eumediteranska vegetacijska zajednica hrasta crnike i makije, sa svojim subasocijacijama, facijesima i degradacijskim stadijima. Krajnji južni dio područja, pokriven je najvećim dijelom gustom vegetacijom šume hrasta crnike koja se spušta gotovo do obale, manjim otvorenim staništima aromatičnog bilja i zajednicama hrasta medunca u krškim udubljenjima. Zbog vrijednih i očuvanih eumediteranskih vegetacijskih zajednica predložena je zaštita po-

dručja kao rezervata šumske vegetacije od lokalnog značaja: crnika, planika, šmrika, mirta, lovor, mlječika, smrdljika i tršlja. U udolinama se nalaze plitki dolovi s ravnim dnom pretežno prekriveni crvenicom. Šumska tla pokrivaju cijeli prostor južne zaravni. Na zapadnim primorskim padinama nalaze se obrađena tla, najčešće maslinici i vinogradi. U navedenom području jasno se uočava sukcesija ili zarastanje nekadašnjih pašnjaka i maslinika u makiju i šumu.

Naselja i putovi

U području nema naselja, već nalazimo manje ruralne cjeline (zapuštena ruralna sela i pastirski stanovi) smještene u neposrednoj blizini oko pojedinih udolina (uvala), a to su: Drakovac, Murtovník, Sv. Anton, Parhavac, Smrečje, Lusare i Peski. Oko pastirskih stanova nalaze se veće ili manje krčevine koje su u prošlosti obrađivane, a danas ih ponovno osvaja prirodna vegetacija. Malo dalje od stanova nalazili su se pašnjaci. Južni dio otoka je zbog ispučenosti izložen jačim maritimnim utjecajima, dok je obala jugoistočnog i jugozapadnog dijela nepristupačna zbog slabe prometne povezanosti, te je pristup omogućen jedino kroz šumu ili morem. Pastirski stan u V. Mikložanu, smješten u blizini mora, primjer je relativno dobro očuvane ruralne cjeline gdje se jasno očitava tipologija objekata namijenjena funkcioniranju jedne autarkične mikroekonomske strukture. Uz stan se nalazi obnovljena ja-
penica i gumno.

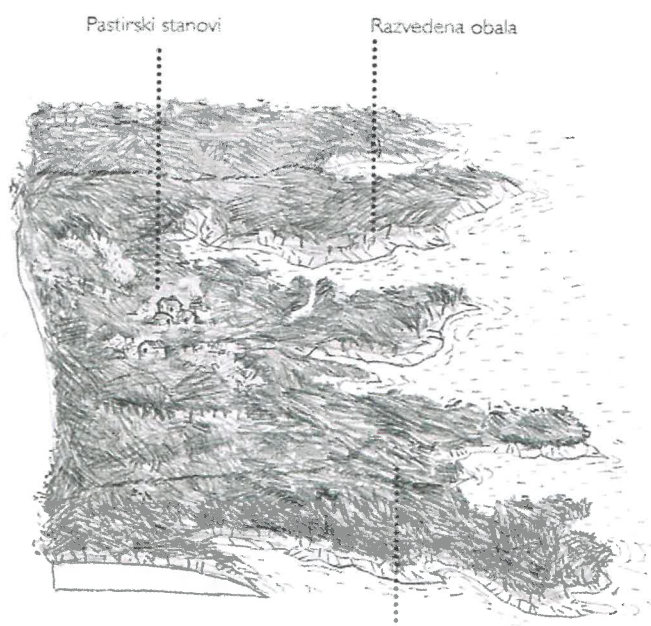
Vizualno-doživljajna obilježja

Ovo područje obalnog šumskog prostora niskih razvedenih obala najprepoznatljivim čini gusta i duboka šuma koja se proteže čitavom niskom zaravni. Uski vijugavi putovi s mnogim odvojcima vode na specifične lokacije nekadašnjih pastirskih stanova u mirisnoj i bogatoj šumi. Vizure na more se otvaraju u neposrednoj blizini obale.





Duge plitke jaruge



Pastirski stanovi

Razvedena obala

Slatine raštrkane u obalnom pojasu

Gusta šuma





4.6.2. Središnja udolina Punte Križa

Ovo krajobrazno područje zauzima uzdužni središnji dio poluotoka Punte Križa i proteže se do uvale Jadršićica. U odnosu na okolne šume koje prevladavaju na istočnim i zapadnim obalama ovog poluotoka, ovdje je snažnije vidljiv ljudski utjecaj. Područje obuhvaća lokalitete mnogih novih gospodarskih inicijativa, sadrži jedina naselja na poluotoku, a prateći glavnu prometnicu obuhvaća okolni mozaik pastirskih stanova, šuma, pašnjaka i kultiviranih površina.

Reljef

Ovo krajobrazno područje dio je šireg reljefnog konteksta cijelog poluotoka – niske krške zaravni (uglavnom ispod 100 m n.v.) ispresijecane bujicama i udubljene ponikvama. Zauzima njezin središnji udolinski dio. Sjeverni dio ovog krajobraznog područja je viši, s najvišim vrhom Vela Straža (154 m n.v.) od kojeg se prema jugu reljef lagano snižava prema razvedenoj i niskoj obali. Omeđeno je slabo izraženim paralelnim bilima, a završava potopljenom uvalom na jugu.

Vegetacijski pokrov i korištenje zemljišta

Prevladavaju aktivne poljoprivredne površine. Iskorištavanje prostora očituje se kroz prožimanje suhozidno ograđenih pašnjaka i obradivih površina. Zanimljivo je novi način ograđivanja u kojem se osim tradicionalnog suhozida koristi i metalna ograda u pokušaju borbe s alohtonom divljači. Pašnjaci su za razliku od središnjeg dijela otoka mali i zatvoreni, omeđeni gustim šumama mladog hrasta crnike te postepeno zarastaju u makiju. Suhozidi su niži u odnosu na ostatak otoka. Na jugu otoka, u uvali Jadršićica, mogu

se vidjeti ostaci terasiranih padina na kojima su nekad bili vinogradi. Značajan je trend obnove poljoprivrede i ponovnog uzgoja kultura poput masline, vinove loze, povrća te aromatičnih i ljekovitih biljaka.

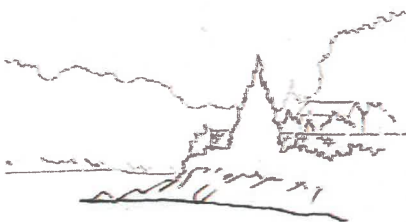
Naselje Punta Križa i noviji graditeljski elementi

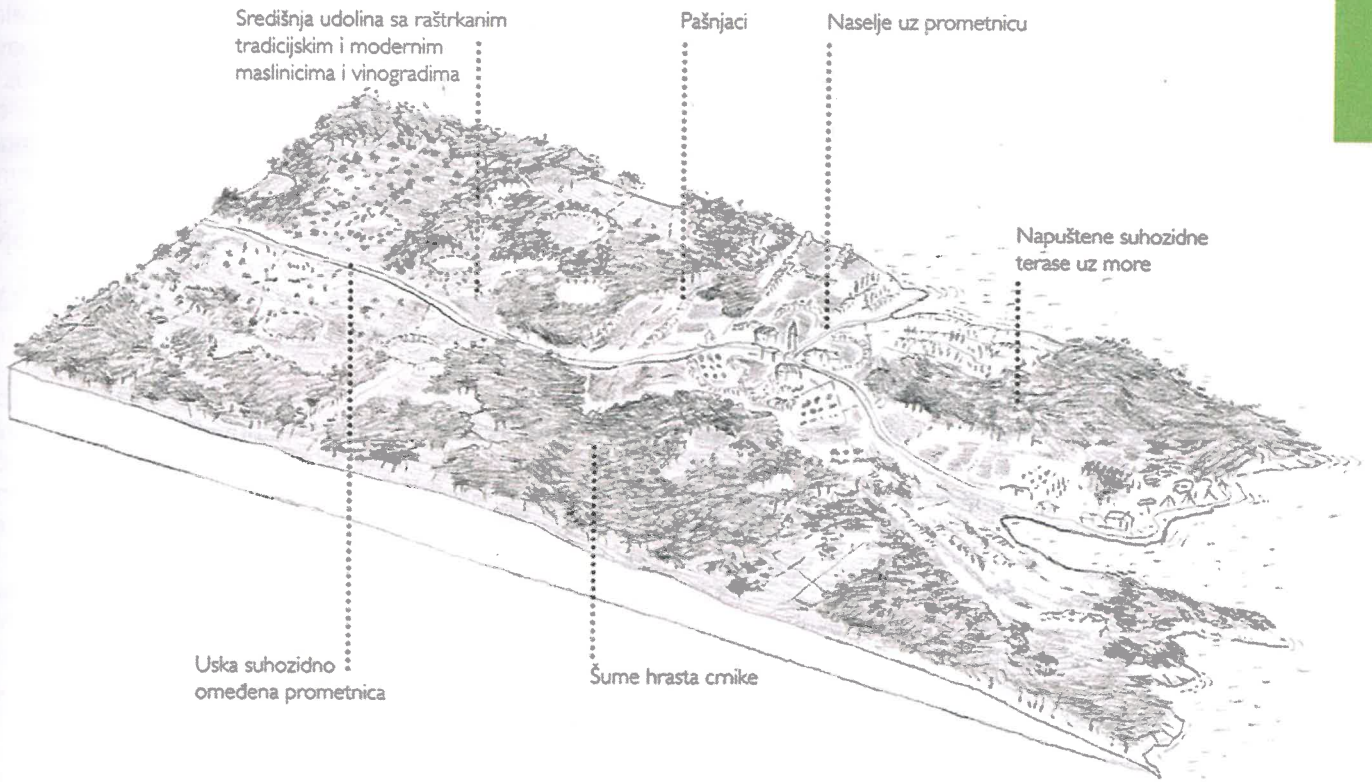
Zaravan na dva dijela presijeca središnja prometnica lokalnog značaja koja ovo područje povezuje sa sjevernim djelom otoka. Prometnica je uska, u prosjeku širine oko 4 metra. Omeđuju ju suhozidi „unjulice“ i izrazito gusta vegetacija šume i makije, a mjestimično se otvaraju i novi maslinici. Naselje Punta Križa smješteno u jednoj od udolina u blizini uvale Ul. Čini ga tridesetak kuća i crkvice, a karakteristične je raštrkane matrice što je uvjetovano većim vrtovima koji okružuju gotovo svaku kuću i na taj način zatvaraju cjelinu naselja. Punta Križa je pretežno usmjerena na turističke djelatnosti što se očituje u prevladavajuće novijoj (apartmanskoj) arhitekturi i pretvorbi starih naselja (Draga, Pogana i Bokinić) u vikend naselja, velikom kompleksu kampa i privezištu brodova, što sve skupa rezultira niskim stupnjem tradicionalne vrijednosti.

Za područje su karakteristični pastirski stanovi koji dobivaju nove sadržaje. Pastirski stanovi se posljednjih godina obnavljaju te im se pri tome mijenja izvorna pastirska funkcija u agroturističku i ugostiteljsku. Najistaknutiji primjer je stan Donji Grmožaj.

Vizualno-doživljajna obilježja

Za područje je karakteristična izmjena otvorenih i zatvorenih ambijenata; mali ambijenti aktivnih poljoprivrednih površina nasuprot prostranih neprohodnih šuma hrasta crnike. Kratke vizure se ostvaruju kroz vijugavu glavnu prometnicu, otkrivajući rubne tanke suhozide i guste, ali niske šume crnike. S glavne prometnice se odvajaju prošireni makadamski putovi koji vode do obližnjih pastirskih stanova, prapovijesnog nalazišta Jame na sredi i do najvišeg vrha cijelog poluotoka Vele Straže s čijeg vidikovca se pruža panoramski pogled na cijelo područje zaravni i razvedenih uvala te na susjedni otok Lošinj.





URBANISTIČKI PLAN UREĐENJA PUNTE KRIŽA



- zaštitne zelene površine (Z);
- infrastrukturni sustavi (IS):
- kolne prometnice (IS1)
- kolno-pješačke i pješačke površine (IS2)
- trafostanice (TS)
- morska luka otvorena za javni promet lokalnog značaja
Punta Križa - Ul:
- kopneni dio luke otvorene za javni promet (IS11)
- morski dio luke otvorene za javni promet.

MJEŠOVITA NAMJENA - PRETEŽITO STAMBENA (M1)

Unutar zona mješovite namjene - pretežito stambene (M1) planiraju se stambene i stambeno-poslovne građevine na pripadajućim građevnim česticama, zajedno s pomoćnim zgradama. Unutar namjene M1 omogućuje se uz stambene jedinice i smještaj poslovnih sadržaja u pravilu u najnižoj etaži. To su pretežito zanatske, skladišne, uslužne, trgovinske i ugostiteljske djelatnosti (to se odnosi na poslovne sadržaje za tihe i čiste djelatnosti bez negativnog utjecaja na okoliš, uvjete stanovanja i rada u naselju). Unutar površina mješovite - pretežito stambene namjene (M1) planirana je gradnja novih i rekonstrukcija postojećih stambenih zgrada.

U naselju Punta Križa je dozvoljena mogućnost izgradnje samo obiteljskih kuća (do 3 stana) i višestambenih građevina (do 4 stana), bez mogućnosti gradnje većih višestambenih građevina.

JAVNA I DRUŠTVENA NAMJENA

Naselje Punta Križa kao samostalno naselje i manje lokalno središte bi prema PPUG Mali Lošinj trebalo obnašati sljedeće javne funkcije: područna osnovna škola, primarna zdravstvena zaštita, trgovine mješovitom robom, jedinica poštanske mreže, knjižnica i čitaonica.

S obzirom na trenutnu demografsku situaciju (40-ak stanovnika) a niti buduća nije posebno optimistična, nije realno planirati u naselju prostore za navedene sadržaje. Kada se steknu uvjeti za potrebom otvaranja nekih od navedenih sadržaja onda će se to riješiti izmjenama i dopunama ovog Plana.

Kako bi se ipak osigurala mogućnost za javna okupljanja građana, prostor za djelovanje Mjesnog odbora i udruga, planira se zgradu nekadašnje škole koristiti za javne potrebe (D).

Planom se propisuju uvjeti gradnje sportskog igrališta (otvorenog polivalentnog igrališta) u zoni bivše osnovne škole.

Grad Malog Lošinja naručio je izradu Urbanističkog plana uređenja Punte Križa na temelju Odluke o izradi Urbanističkog plana uređenja Punte Križa (UPU 21) od 29. studenog 2011. godine. Izrada urbanističkog plana povjerena je tvrtki CPA Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o. Zagreb, a sve poslove koordinacije izrade i dovršenja urbanističkog plana provodi Upravni odjel za komunalni sustav, prostorno planiranje i zaštitu okoliša Grada Malog Lošinja.

Izrada Urbanističkog plana uređenja Punte Križa određena je odredbama za provođenje Prostornog plana uređenja Grada Malog Lošinja (PPUG) od 2008. godine i Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru za Grad Mali Lošinj za razdoblje od 2006. - 2010. godine. O ovome smo pisali u »Puntarskom foju« broj 7 pod naslovom »Punta Križa u Prostornom planu uređenja Grada Malog Lošinja«.

Urbanistički plan uređenja Punte Križa (UPU 21) obuhvaća građevinsko područje naselja Punta Križa - oznake NA 8, ugostiteljsko-turističku namjenu NA 8.3 i NA 8.4 (turističko naselje T2 i turističko naselje T26), kopneni dio luke otvorene za javni promet IS11 i izgrađeni dio građevinskog područja.

Područje obuhvata UPU 21 prikazano je na kartografskom prikazu koji je sastavni dio ovog članka.

Područje obuhvata raščlanjeno je na sljedeće osnovne namjene:

- mješovita namjena - pretežito stambena (M1)
- javna i društvena namjena:
- javne i društvene namjene (D)
- vjerska namjena (D7)
- gospodarska - poslovna namjena (K1)
- ugostiteljsko-turistička namjena:
- hoteli (T1),
- turističko naselje (T27)
- turističko naselje (T26)

GOSPODARSKA - POSLOVNA NAMJENA (K1)

U sklopu građevinskog područja naselja Punta Križa se na principu policentričnog razvoja planira prostor za organizaciju zone s manjim proizvodno-zanatskim sadržajima vezanim uz tradicijsku poljoprivrednu djelatnost, uslužne, trgovačke, komunalno-servisne i druge poslovne i gospodarske djelatnosti površine približno 1,06 ha. Planiranje ove zone je u obvezi prema članku 14. Odredbi za provođenje PPUG-a Malog Lošinja.

U zoni se mogu locirati manji proizvodno-zanatski sadržaji vezani uz tradicijsku poljoprivrednu djelatnost kao što su: mljekara, sirana, sušiona i destilerija ljekovitog i aromatičnog bilja, toš za masline i prerada maslina, pakiranje i prerada meda, obrada vune i sl. poljoprivredne gospodarske građevine te druge poslovne i gospodarske djelatnosti bez štetnih utjecaja na okoliš i koje ne narušavaju uvjete života i stanovanja u naselju. Dozvoljeno planirati mogućnost jednog stana u sklopu građevine poslovne namjene na pojedinoj građevnoj čestici.

UGOSTITELJSKO-TURISTIČKA NAMJENA

Građevina ugostiteljsko-turističke namjene je građevina smještena unutar građevinskog područja naselja i unutar izdvojenih građevinskih područja ugostiteljsko-turističke namjene gdje se planira kao hoteli s pratećim sadržajima (T1) i turistička naselja (T2).

Hotel (T1) podrazumijeva hotel i depandanse hotela te ljčilišno-turistički kompleks i uz navedeno prateće sadržaje koji uključuju trgovačke, uslužne, ugostiteljske, sportsko-rekreacijske, zabavne i slične namjene.

Turističko naselje (T2) podrazumijeva isključivo smještajne kapacitete turističkog naselja i prateće sadržaje koji uključuju trgovačke, uslužne, ugostiteljske, sportsko-rekreacijske, zabavne i slične namjene, parkove, zelenilo i slično.

Hotel (T1)

Uz prilaznu cestu iz smjera Osora PPUG-om Malog Lošinja, unutar građevinskog područja naselja Punta Križa, planirana je zona ugostiteljsko-turističke namjene (hotel - T1), na površini od oko 0,28 ha. Preporučena kategorija hotela iznosi 4 zvjezdice (*) i više, a uz smještajne sadržaje planiraju se prateći sadržaji koji uključuju trgovačke, uslužne, ugostiteljske, sportsko-rekreacijske, zabavne i slične namjene.

Hotel je moguće graditi u zoni mješovite namjene - pretežito stambene (M1) na građevnoj čestici najmanje dopuštene površine od 1.200 m², a unutar izgrađenog dijela građevinskog područja naselja i na čestici manje površine ako se hotel interpolira u postojeću izgrađenu strukturu. Pojedinačna građevina za smještaj (hotel, motel, pansion, prenočište, hostel i sl) može imati kapacitet do 80 kreveta. U sklopu građevne čestice mogu se predvidjeti sportski tereni, bazeni, terase i sl.

Turističko naselje (T2)

Planom se zadržava postojeća zona ugostiteljsko - turističke namjene (turističko naselje - T2), površine oko 1,48 ha, koja se nalazi u izdvojenom građevinskom području izvan naselja (Ogradin), oznake NA 8.3. Postojeće se turističko naselje može rekonstruirati ili izgraditi novo turističko naselje (T27) s 4 zvjezdice (*) i više. Smještajni kapaciteti se mogu planirati u bungalovima ili u turističkim vilama, s najviše prizemljem i jednim katom i uz najveću visinu građevina do 6,0 m. Neujednačenu i nekvalitetnu gradnju treba rekonstruirati, radi uspostave prostornog reda s kvalitetnijom urbanističkom koncepcijom i oblikovanjem građevina, tako da se, povezivanjem s već izgrađenim skupinama građevina, oblikuje nova prepoznatljiva morfološka cjelina.

Turističko naselje (T26)

PPUG-om Malog Lošinja je planirano izdvojeno građevinsko područje ugostiteljsko-turističke namjene (T266) uz dio naselja Ul prema naselju Punta Križa, površine oko 3,88 ha. Istim je planom propisano da ukupni kapacitet ove zone iznosi najviše 190 kreveta, uz najveću gustoću korištenja do 50 kreveta/ha. Smještajni kapaciteti se planiraju u turističkim vilama kategorije smještaja 4 zvjezdice (*) i više, s najviše prizemljem i jednim katom i uz najveću visinu građevina do 6,0 m.

INFRASTRUKTURNI SUSTAVI (IS)

Prometnice (IS1)

U kartografskim prikazima plana ucrtani su koridori postojećih i planiranih prometnica za odvijanje kolnog prometa, u minimalnom profilu 7,1 m za dvosmjerni promet (kolnik širine 5,5 m i jednostrani pločnik širine 1,6 m) i minimalnom profilu 6,1 m za jednosmjerni promet (kolnik širine 4,5 m i jednostrani pločnik širine 1,6 m). Osim ovih prometnica, u pojedinim je zonama dozvoljena i izgradnja dugih prometnica, za pristup pojedinim parcelama ili prostornim cjelinama.

Kolno-pješačke i pješačke površine (IS2)

U kartografskim prikazima plana ucrtani su koridori postojećih i planiranih prometnica za odvijanje kolnog i pješačkog prometa (kolno-pješačke i pješačke površine). S obzirom na nedostatnu širinu, odvijanje kolnog prometa po ovim prometnicama odvijat će se uz posebnu regulaciju.

Trgovi i druge veće pješačke površine

U obuhvatu Plana se ne planira uređenje trgova ili drugih većih pješačkih površina.

Parkiranje vozila

Smještaj vozila je potrebno osigurati na vlastitoj građevnoj čestici.

Trafostanice (TS)

Planom se zadržava postojeća trafostanica TS 20/0,4 kV u centru naselja, a planira se i izgradnja nove trafostanice za potrebe poslovnih sadržaja (K1) u centru naselja, kao i nove

trafostanice TS 20/0,4 kV u uvali Ul, za potrebe opskrbe planiranog turističkog naselja T26.

MORSKA LUKA OTVORENA ZA JAVNI PROMET PUNTA KRIŽA - UL

Lučko područje morske luke otvorene za javni promet lokalnog značaja sastoji se od kopnenog i morskog dijela (akvatorij luke). Luka je namijenjena za javni promet brodova, jahti i brodice koje plove između hrvatskih luka. U akvatoriju luke zabranjeno je sidrenje plovila.

Kopneni dio luke otvorene za javni promet (IS11)

Kopneni dio luke planiran je na površini od oko 5.400 m², a sastoji se od tri operativna betonska gata i dvije operativne obale. Operativni gatovi se protežu okomito na obalu u smjeru sjeveroistoka, istoka i jugoistoka. Uz gatove prioritet priveza imaju redosljedom: brodovi i brodice za prijevoz putnika na kružnim putovanjima, ribarski brodovi i brodice, te jahte i brodice za šport i razonodu.

Prostorne mogućnosti za uređenje luke Ul se temelje na uređenju obalnog dijela luke (koji sada nije uređen), čime će se steći uvjeti za povećanje kapaciteta luke. Za zaštitu luke se, temeljem maritimnog elaborata, planira izgradnja većeg valobrana / lukobrana.

Morski dio luke otvorene za javni promet (Lm)

U akvatoriju luke nalazi se lučica za brodice, namijenjena prvenstveno za brodice domicilnog stanovništva. Privezište za brodice sastoji se od 3 mulića različite veličine i smjera pružanja, ukupne dužine približno 80 metara. Sadašnji kapacitet privezišta iznosi oko 50 manjih brodice.

Unutar akvatorija luke dozvoljeno je postavljanje (izgradnja) plutajućih objekata: valobrana, pontona, platformi i sl. Za potrebe turističkog naselja T26 treba osigurati 11 vezova.

KOMUNALNE I OSTALE INFRASTRUKTURNE MREŽE

Vodoopskrba

Predviđen je nastavak izgradnje vodoopskrbne mreže sa spajanjem na sustav dovoda vode iz smjera Osor. Postojeća vodovodna mreža će se prema potrebama budućih tehničkih rješenja rekonstruirati iz razloga optimiziranja vodoopskrbe na način prstenastog razvoda vodovoda.

Nova vodovodna mreža se u pravilu polaže u trup prometnica, paralelno s kanalizacijskom mrežom (sanitarne i oborinske otpadne vode).

Odvodnja

Odvodnja otpadnih voda na području obuhvata Plana planirana je razdjelnim sustavom (posebno mreža i tretman za sanitarne a posebna mreža i tretman za oborinske otpadne vode).

Planirano je da se cjelokupna sanitarna otpadna voda prihvaća putem mreže gravitacijskih i tlačnih kanala, crpniha stanica, pročištača i ispusta.

Lokacija planiranog uređaja za pročišćavanje otpadnih

voda naselja nalazi se sjeveroistočno od naselja uz postojeći prometnicu prema luci Ul na katastarskoj čestici Dražina. Obradena voda će se ispuštati u teren (prirodnu depresiju) u neposrednoj blizini uređaja.

Kanalizacijska mreža se u pravilu polaže u trup prometnica.

Obnovljivi izvori energije

U obuhvatu Plana ne mogu se graditi građevine namijenjene za iskorištavanje snage vjetra za proizvodnju električne energije, ali je dopušteno korištenje sunčane energije. Dozvoljeno je korištenje fotonaponskih sustava (panela) u rasponu snage od 100 do 1000 kW za vlastite potrebe i za pripremu potrošne tople vode.

Postupak s otpadom

Komunalni otpad u naselju potrebno je prikupljati u tipizirane posude za otpad ili veće kontejnere s poklopcem. Komunalni otpad potrebno je sortirati odnosno odlagati prema vrsti otpada (papir, staklo, PET ambalaža, limenke i dr.).

Za postavljanje posuda i kontejnera potrebno je osigurati odgovarajući prostor kojim se neće ometati promet, te koji će biti ograđen tamponom zelenila, ogradom i sl.

Javna rasprava o prijedlogu Urbanističkog plana uređenja Punte Križa započela je javnim izlaganjem koje je održano dana 11. prosinca 2015. godine u prostoriji škole u Punt Križa. Za sve zainteresirane osiguran je javni uvid u Plan u prostorijama Grada Malog Lošinja do 11. siječnja 2016. godine. Primjedbe i prijedlozi na Plan mogle su se dati i upisati u knjigu primjedbi i prijedloga do kraja javne rasprave.

Na održanom izlaganju Urbanističkog plana u Punt Križa bilo je prisuto 13 osoba, nažalost samo dvije koje stalno prebivaju u mjestu Punta Križa. Tijekom izlaganja najviše primjedbi odnosilo se na lokaciju, i uopće potrebu planiranja gospodarsko-poslovne zone (K1). To iz razloga što sadašnje demografsko stanje Punte Križa, a niti u nekoj bliskoj budućnosti, ne daje nade da će se razviti tolika gospodarska aktivnost za koju bi trebalo osigurati izdvojenu zonu unutar naselja. Ako se već treba takva zona planirati, onda neka to bude izvan naselja u blizini planirane zaobilaznice naselja, ili ako to mora biti u naselju, onda da se na toj zoni planira mješovita namjena - pretežito poslovna kao M2. Od strane izrađivača Plana to nije prihvaćeno s obrazloženjem da je to obveza iz Prostornog plana Grada Malog Lošinja. Primjedbe su bile i na lokaciju hotela i turističkih naselja, ali primjedbe nisu prihvaćene jer je to tako planirano u Prostornom planu Grada Malog Lošinja. Prijedlog da se kod crkve osigura površina za javno parkiralište nije prihvaćena, s obrazloženjem da se na čest. zem. u privatnom vlasništvu ne može planirati javno parkiralište, a prijedlog da to bude na kčbr. 101/15 u vlasništvu Grada Malog Lošinja također se ne prihvaća, jer u neposrednoj blizini nema javnih sadržaja.

Tijekom javnog uvida pristiglo je 18 primjedbi od kojih je prihvaćeno samo 6 od strane izrađivača plana, i to: na lokaciju i pristup trafostanicama, na potrebu planiranja upojne građevine u neposrednoj blizini uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, i o ispravku odredbi o kvaliteti

ispuštene otpadne vode u sustav javne odvodnje, da se kod eventualne rekonstrukcije postojeće školske zgrade treba zadržati sadašnji izgled i oblik, da se suženi dio glavne prometnice kroz naselje Punta Križa ispred postojeće ruševne zgrade u vlasništvu Grada Malog Lošinja proširi, razmotriti mogućnost ukidanja prolaza planirane prometnice preko kčbr.100/2 k.o. Punta Križa.

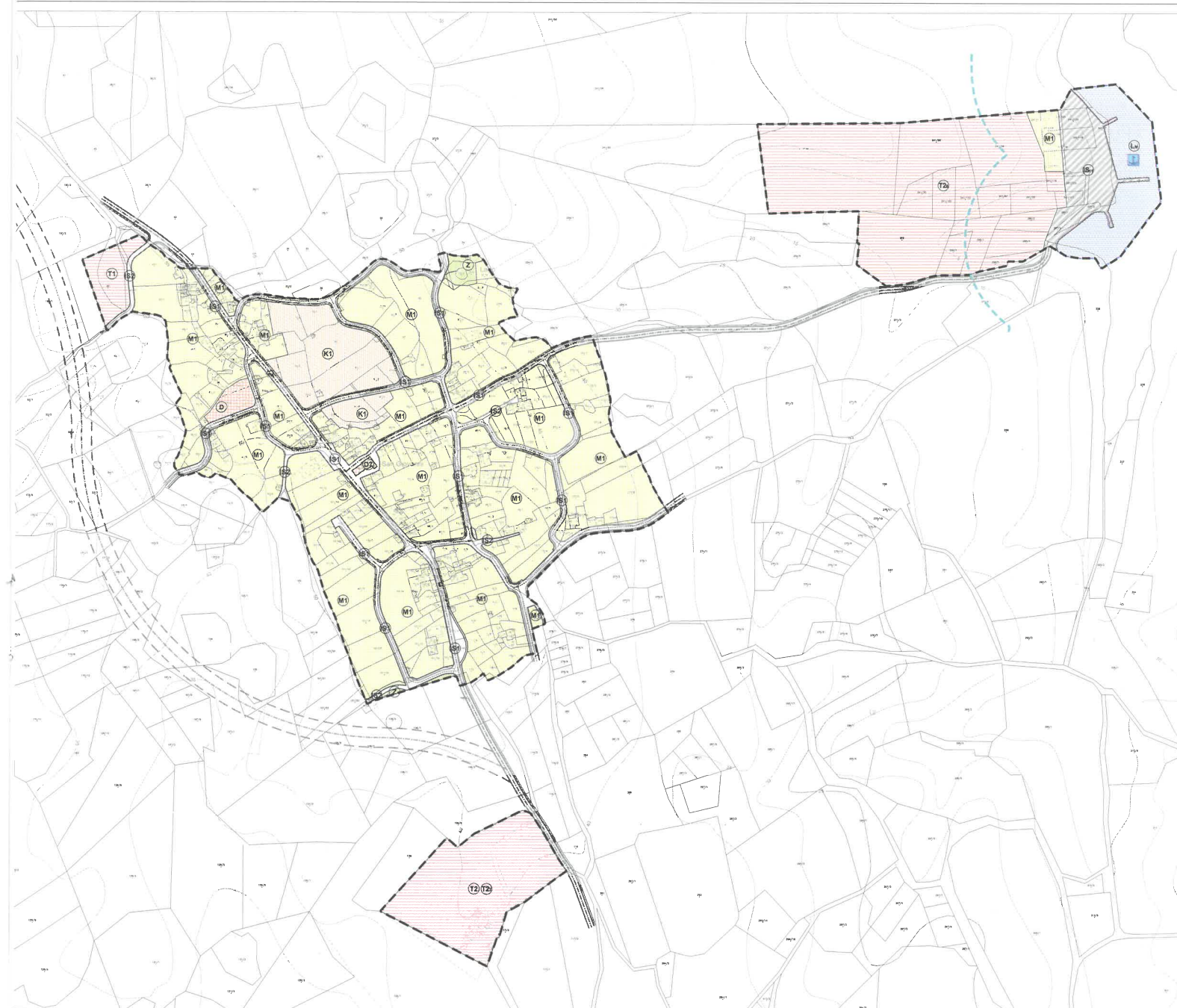
Bez obzira na značajne primjedbe na prijedlog Urbanističkog plana uređenja Punte Križa, dobro je da se isti donese, i da se potencijalnim investitorima omogući gradnja u Puntji Križa.

Punta Križa već više od 40 godina nema Urbanističkog plana iako je prijedlog bio izrađen 1983. godine ali isti nije prihvaćen. Zato su za sve to vrijeme u naselju Punta Križa

izgrađene samo tri stambene i jedna stambeno-poslovna zgrada. Naime, do donošenja urbanističkog plana uređenja na područjima neuređenih dijelova građevinskog područja ne može se izdati akt za građenje nove građevine, osim za gradnju nove građevine na mjestu ili u neposrednoj blizini mjesta prethodno uklonjene postojeće građevine unutar iste građevne čestice.

Prema tome neka se ovaj Plan donese, a usmjerimo aktivnosti na izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Grada Malog Lošinja i otklonimo gospodarsko-poslovnu zonu (K1) iz naselja Punte Križa, a onda pokrenimo postupak izmjene i dopune Urbanističkog plana uređenja Punta Križa (UPU 21).

Franko Kučić



IZBORNA SKUPŠTINA DRUŠTVA

Dana 21. svibnja ove godine s početkom u 19 sati, održana je Izborna skupština Zavičajnog društva »Puntari«. Skup je upriličen u prostoru osnovne škole u Puntari Križa uz prisustvo velikog broja članova i više gostiju.

Predsjednik Društva, Franko Kučić je na početku sjednice uputio pozdrav svim prisutnima, zahvalu na velikom odazivu te je potom podnesen Izvještaj o radu upravnog odbora, Financijsko izvješće i Plan rada za narednu godinu.

IZVJEŠĆE O RADU UPRAVNOG ODBORA ZA 2015. GODINU

Sukladno odredbama Statuta Zavičajnog društva »Puntari« Puntari Križa ovoj Skupštini društva podnosim Izvješće o radu Upravnog odbora za 2015. godinu.

U 2015. godini Upravni odbor Društva održao je 6 sjednica, na kojima se raspravljalo i odlučivalo o provođenju pojedinih zadataka zacrtanih Programom rada za 2015. godinu kao i ostalih tekućih pitanja značajnih za rad Društva, kao što su:

Osiguranje sredstava i tiskanje 15. broja »Puntarskog foja« u 670 primjeraka. Isti je podijeljen članovima društva u tuzemstvu i inozemstvu, Osnovnoj i Srednjoj školi u Malom Lošinj, Pučkom učilištu, kao i svim zainteresiranima.

Organiziranje prigodnog programa povodom 10. obljetnice izdavanja našeg glasila »Puntarski fuoj«. U palači »Fritzy« u Malom Lošinj je dana 01. listopada 2015. godine organizirana »Večer zis Puntarskim fojem« u suradnji s Katedrom čakavskog sabora Cres-Lošinj. U prigodnom programu učestvovali su članovi našeg Društva, učenici osnovne škole organizirani u sekciji »Mali čakavčići«,



Folklorno društvo »Studenac« iz Nerezina i Folklorno društvo »Orlec« iz Orleca«.

U obnovljenoj crkvi Sv. Antuna opata na Parhuavcu dana 16. 01. 2016. godine, a povodom dana Sv. Antuna opata, služena je sv. misa, kojom su se prilikom okupili mještani Punte Križa, Nerezina i Malog Lošinja.

Postavljanje etno izložbe pod nazivom »Kuća naših stuarih« u suradnji s Lošinjskim muzejom. Izložba je postavljena povodom fešte »Ivanje« u Puntu Križa, a bila je otvorena tri dana u tjednu od 23. lipnja do 23. kolovoza, te još cijeli mjesec rujan na poziv zainteresiranih. Dok je izložba bila otvorena, dežurali su članovi društva prema dogovorenom rasporedu. Izložba je snimljena i postavljena na CD.

Organiziranje tradicionalne fešte »Ivanja« povodom dana Sv. Ivana Krstitelja suzaštitnika Punte Križa (turnir u briškuli i trešeti, paljenje kolede, sv. misa s procesijom po mjestu, nastup folklornog društva »Manfrina« iz Malog Lošinja i folklornog društva »Studenac« iz Nerezine, zabava uz sastav Apsirtides iz Malog Lošinja, te gastronomska ponuda, i ponuda lošinjskih suveniru.

Izvršenje upisa u Registar udruga usklađenog Statuta sa Zakonom o udrugama.

Prijava na poziv Ministarstva kulture, Primorsko-goranske županije, Grada Malog Lošinja i Turističke zajednice Grada Malog Lošinja za financiranje programa za 2016. godinu.

Prikupljene su i razmotrene ponude te obavljeni razgovori u Konzervatorskom odjelu u Rijeci u vezi restauratorskih radova posvetnih križeva i grafita na unutarnjim zidovima kapele sv. Antuna opata na Parhuavcu; organizirali radnu akciju čišćenja središnjeg dijela naselja Punte Križa i okoliša zgrade škole povodom dana zelene akcije u organizaciji grada Malog Lošinja, te krećenja zidova prostora učionice škole.

Tražili prostor za postavljanje stalne etnografske zbirke u naselju Punta Križa.

Učestvovanje u javnoj raspravi o prijedlogu Urbanističkog plana uređenja Punte Križa, te VI. ciljanih izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Malog Lošinja.

Na svečanoj sjednici Grada povodom Dana Grada Malog Lošinja dana 11. studenog 2015. godine naši članovi: gospodin Ljubo Galjanić i gospodin Branko Kučić primili su priznanje – Povelju Gradskog vijeća Grada Malog Lošinja za izniman doprinos u očuvanju vrijednosti otočkog kulturnog i povijesnog nasljeđa, povodom 10. obljetnice izdavanja »Puntarskog foja«, a gospodin Ivan Lovrić Plaketu Grada Malog Lošinja.

Na javni poziv Ministarstva kulture za financiranje Programa zaštite i očuvanja nematerijalnih kulturnih dobara u 2016. godini prijavili smo restauriranje dijela posvetnih križeva i grafita u crkvi Sv. Antuna opata na Parhavcu u iznosu od 38.000,00 kn kojim smo od Ministarstva tražili 30.000,00 kn. Taj nam je iznos Ministarstvo odobrilo, a sada razliku od 8.000,00 kn trebamo tražiti od Grada Malog Lošinja i Primorsko-goranske županije te ostalih mogućih donacija. Radove bi trebali izvesti tijekom jeseni ove godine.

Na poziv Grada Malog Lošinja za prijavu Programa u društvenim djelatnostima u 2016. godini tražili smo sufinanciranje izdavanje »Puntarskog foja« u iznosu od 10.000,00

kn i obnovu gromače i uređenje okoliša lokve »Bušuanske« u naselju Punte Križa. Odobrena su nam samo sredstva za »Puntarski fuoj« u iznosu od 4.500,00 kn.

Na poziv Turističke zajednice Grada Malog Lošinja za financiranje Programa događanja u 2016. godini prijavili smo program »Fešta Ivanja« u iznosu od 7.000,00 kn, izložbu »Delo naših ruk« u iznosu od 5.000,00 kn i obilježavanje dana Sv. Andrije apostola zaštitnika Punte Križa u iznosu od 3.000,00 kn. Sva su nam tražena sredstva odobrena.

Kroz duži niz godina dajemo podršku VM0 Punta Križa u nastojanju da se uredi dio dvorišta škole Punte Križa kao igralište i prostor za održavanje kulturnih priredbi u mjestu Punta Križa. Evo, kako vidite, Grad je ove godine prihvatio financiranje izvođenja tih radova i očekujemo da će do Ivanje radovi biti izvršeni.

Na kraju želim se zahvaliti Lovačkom društvu »Halmac« iz Nerezina na dodijeljenom priznanju za suradnju a povodom njihove 25. godišnjice osnutka, kao i za njihov doprinos na organizaciji fešte Ivanja.

Zahvaljujem se Gradu Mali Lošinj, Primorsko-goranskoj županiji i Turističkoj zajednici Grada Malog Lošinja, Radiju Jadranka kao i ostalim gospodarskim subjektima, društvima i pojedincima koji su nam dali financijsku i moralnu podršku u ostvarivanju naših ciljeva.

PRIJEDLOG PROGRAMA RADA I FINANCIJSKOG PLANA ZAVIČAJNOG DRUŠTVA »PUNTARI« ZA 2016. GODINU

PROGRAM RADA

1. Restauracija posvetnih križeva na unutarnjim zidovima crkvice Sv. Antuna opata na Parhuavcu;
2. Obnova dijela gromače okolo lokve »Bušuanska« te uređenje okoliša i prezentiranje lokve za Dan voda;
3. Izdavanje 16. broja »Puntarskog foja«;
4. Traženje prostora za postavljanje stalne etnografske zbirke u Puntu Križa;
5. Postavljanje izložbe »Delo naših ruk« za Ivanju 2016. godine;
6. Organizacija tradicionalne fešte »Ivanje«;
7. Organizirati u suradnji s Lovačkim društvom »Halmac« iz Nerezina uređenja mjesta Punta Križa;
8. U zajednici s Lošinjskim muzejom, JU »Priroda« i TZG Malog Lošinja postaviti table s prigodnim tekstom kojim je opisan pojedini kulturno-povijesni i prirodni lokalitet na šetnicama Punte Križa;
9. S Konzervatorskim odjelom u Rijeci pokrenuti arheološko istraživanje Gospodarsko-ladanjskog kompleksa Antoniazio de Bocchina na Parhuavcu.

FINANCIJSKI PLAN**PRIHODI**

Grad Mali Lošinj – sufinanciranje »Puntarskog foja«	4.500,00 kn
PGŽ – sufinanciranje »Puntarskog foja«	3.000,00 kn
Donacije za »Puntarski fuoj«	3.000,00 kn
Ministarstvo kulture sufinanciranje restauratorskih radova na crkvi Sv. Antuna opata	30.000,00 kn
Grad Mali Lošinj – sufinanciranje restauratorskih radova na crkvi Sv. Antuna opata	5.000,00 kn
PGŽ – sufinanciranje restauratorskih radova na crkvi Sv. Antuna opata	3.000,00 kn
TZG Mali Lošinj, sufinanciranje fešte »Ivanja«	7.000,00 kn
Donacije za feštu Ivanja	5.000,00 kn
TZG – sufinanciranje izložbe »Delo naših ruk«	5.000,00 kn
TZG – sufinanciranje Dana zaštitnika Punte Križa Sv. Andrije apostola	3.000,00 kn
Sredstva članarine	5.000,00 kn
Ukupno prihodi:	73.000,00 kn

RASHODI

Troškovi pripreme i tiskanja »Puntarskog foja«	13.000,00 kn
Radovi na restauraciji posvetnih križeva i grafita na crkvi Sv. Antuna	38.000,00 kn
Troškovi Fešte »Ivanja« 2016.	12.000,00 kn
Postavljanje izložbe »Delo naših ruk«	5.000,00 kn
Troškovi obilježavanja dana zaštitnika Punte Križa S. Andrije ap.	5.000,00 kn
Ukupni rashodi:	73.000,00 kn

U četvrtoj točki dnevnog reda usvojene su Izmjene i dopune Statuta Društva kojima su u statut ugrađene odredbe o uspostavi funkcije počasnog predsjednika Društva.

Potom se pristupilo izboru članova upravnog odbora te je jednoglasno, na još jedan mandat od četiri godine, ponovo izabran stari saziv.

Usljedio je izbor predsjednika Društva kojeg je u proteklih dvanaest godina vrlo uspješno vodio Franko Kučić. On je izrazio želju da i dalje ostane aktivan u radu Društva kao i do sada ali da više ne želi biti predsjednik. Za novog predsjednika, na prijedlog Upravnog odbora, predložen je Željko Magazin, koji je potom jednoglasno izabran.

Na kraju radnog dijela, jednoglasno i uz buran pljesak svih nazočnih, za počasnog predsjednika Zavičajnog društva »Puntari« izabran je Franko Kučić.

Osim članova Društva na skupu su bili i pozvani gosti te se u ime Grada M. Lošinja prisutnima obratila dogradonačelnica Ana Kučić, u ime Vijeća Grada M. Lošinja Elvis Živković, Predsjednik katedre čakavskog Sabora Cres-Lošinj, Julijano Sokolić te Stevo Gledić, predsjednik Lovačkog društva »Halmac« iz Nerezina.

Zadovoljni da je Skupština protekla prema odredbama Statuta u sobi ispunjenoj do posljednjeg mjesta te sa željom da ćemo kao udruga i dalje uspješno raditi na dobrobit Punte Križa, svi su se nastavili družiti u buffetu kod Tine i Slavena.



INTENZIVNE AKTIVNOSTI U LOVIŠTU PUNTA KRIŽA

Lovci lovačkog društva »Halmac«, koji gospodare lovištem Punte Križa, u protekloj su godini proveli niz aktivnosti. Predvođeni novoizabranim rukovodstvom, značajno su intenzivirali radove u lovištu te izlov alohtone divljači.

Organizirano je devet radnih akcija na kojima su očišćeni novi prosjeci, očišćeno je više kilometara starih puteva te šljunkom nasut šumski put na Garmožu. Samo na ovim poslovima odrađeno je dobrovoljnim radom više od 600 radnih sati. Tijekom proteklog ljeta osposobljena je stara vatrogasna autocisterna te je u šest navrata počevši od 04. 07. dovedeno preko 500.000 litara vode u već skoro presahle lokve te na ovim poslovima odrađeno preko 150 radnih sati. Na vrlo teškom, gdjegod gotovo neprohodnom terenu, organizirano je čak 5 pogona na divlje svinje. Dobra priprema pogona rezultirala je uspješnim odstrelom čak 12 divljih svinja, primjerice na Lusarama. U pogonima je sudjelovalo 315 lovaca te odrađeno više od 1.300 sati rada.

Da bi se još više intenzivirao izlov divljih svinja u proljeće ove godine postavljene su još četiri visoke čeke. Primjera radi treba navesti da se hotelskom poduzeću »Jadranka« u Malom Lošinj plasiralo 2.120 kilograma mesa divljači što je, uz ostale mjere racionalizacije rada, rezultiralo puno boljem financijskom stanju društva.

Upravo zbog toga za narednu lovnu godinu u planu je kupovina jednog rabljenog terenskog vozila te kupovina zemljišta za izgradnju lovačkog doma. Treba također naglasiti da je lovačko društvo »Halmac« u više navrata pomoglo našem Zavičajnom društvu (radne akcije, organizacija Ivanje) te u skladu sa svojim mogućnostima pomagalo donacijama Dječjem vrtiću u Nerezinama te Zavičajnom društvu »Tunera« iz Ustrina.

GODINA	BROJ ODSRIJELJENIH GRILA	
	JELEN LOPATAR	DIVLJA SVINJA
2005.	65	-
2006.	85	-
2007.	146	7
2008.	216	11
2009.	242	49
2010.	304	69
2011.	402	122
2012.	370	135
2013.	294	47
2014.	351	39
2015.	535	89



USPJEŠNO OTVORENJE SEZONE LOVA NA CRNU DIVLJAČ

U oktavi proslave sv. Huberta organiziralo je LD »Halmac« iz Nerezina, opsežan lov pogonom na divlje svinje u predjelu Punte Križa na samom jugu kvarnerskog otoka Cresa. Tom tradicionalnom lovu, osim domaćina, pridružili su se i mnogobrojni gosti iz Malog i Velog Lošinja, Osora, Beleja, Raba i Cresa. Bilo ih je preko šezdeset na broju.

Te su se nedjelje okupili lovci u jutarnjim satima ispred »Slavenova« kafića u Punt, da bi na temelju osobnih dokumenata izvršili obaveznu prijavu i upis u registar učesnika. Potom je lovnik Igor Sokolić objavio raspored lova po grupama, te je skrenuo pažnju na faktore sigurnosti posebno u rukovanju oružjem. Dozvoljen je bio odstrel samo crne divljači i to svih uzrasta. Lovilo se na predjelu nekadašnjeg pastirskog stana Lusare i u zoni uvale Baldarin i to glasnim gonom, uz pomoć specijalno obučenih pasa za takav način lova. Taj je teren specifičan po tome što je pokriven prorijeđenom šumom crnog hrasta - crnike, a djelomično je omeđen i suhozidima (gromačama), koje su na mnogim dijelovima urušene, te su postale premetima za jelene lopatare, ali i za divlje svinje, a upravo su one posvuda u šumi ostavile duboko raskopane rovotine. To je za lovce bio dobar znak, jer je više nego slikovito odavalo njihovu prisutnost u tom arealu.

Lovnik i njegovi pomoćnici, kao odlični poznavaci spomenutog područja, južno od Lusara, rasporedili su lovce u dvije grupe, a nedugo potom krenula je hajka. Ubrzo je crtu »lovačkog lanca« pretrčala jelenska divljač, a zatim su krenule divlje svinje. Zapucalo se na svim linijama i to vrlo uspješno, tako da je rano popodne ležalo na »šteki« dvanaest divljih svinja raznog uzrasta. Hvale vrijedan uspjeh



Uspješan strijelac dr. Miljenko Zečević s puškom uz dvostruki odstrijel

pogoniča uz asistenciju pasa ali i strijelaca na »štandovima«. Vrijedno je ovdje zabilježiti i podatak da je najuspješniji lovac i strijelac taj dan bio dr. Zečević iz Malog Lošinja koji je iz svoje teške dvocijevke - kuglarice velikog kalibra sjajnim »dubletom« oborio u trku i vepa i nazime.

Nakon odavanja počasti divljači i slikanja na skupnom mjestu u samoj Punt kod hladnjače, pošlo se na zajednički ručak. Druženje je nastavljeno sve do mraka uz pričavanje netom proživljenih impresija ali i sjećanja na mnoge lovove i lovačke uspjehe iz prošlosti kadikad i uz pokojno »lovačku latinštinu«.



Zajednička fotografija učesnika u lovu nakon počasti divljači

BISKUP I FRANJEVCI OKUPILI LOVCE OTOKA CRESA I LOŠINJA

IN NOMINE SANCTI HUBERTI...

Čašćenje svetaca izvan crkvenih zidina nije u naše vrijeme baš uobičajeno. No, sv. Hubert je iznimka. On je uzvišen lik u povijesti kršćanstva. Niti jedan od svetaca posljednjih petsto godina nije postao tako snažno aktualan kao on. Lovačka udruženja, streljačka društva i obrtnički cehovi nose njegovo ime!



Obraćenje sv. Huberta, naslikao Wilhelm Rauber 1892. godine

U ime svetog Huberta, zaštitnika i patrona svih lovaca, ugodili su franjevci konventualci u gradu Cresu, zajedno sa svojim gvardijanom, članove otočkih lovačkih društava Cresa i Lošinja.

Dana 7. studenog poslijepodne okupili su se u samostanskom dvorištu lovci i lovkinja lovačkih društava: »Kamenjarke« iz Malog Lošinja, Halmaca« iz Nerezina, »Šljuke« iz Beleja i »Pramenke« iz Orleca. Bili su tu i domaći predstavnici LD-a »Orebica« - Cres pod njihovom lovačkom zastavom predvođeni predsjednikom društva Branimirom Curilom. Tom skupu od preko 120 lovaca pridružili su se i tradicionalni gosti društva »Žuna« iz Zagreba.

Navečer, oko pet sati, lovci su se u procesiji uputili pod lovačkom zastavom iz samostanskog klaustara u crkvu sv. Frane na euharistijsko slavlje. Ne samo lovci već i mještani Cresa ispuniše crkvu. Bila je to impresija koja će se pamtili. Misu je predvodio novi krčki biskup mons. dr. fra. Ivica Petanjak, kojemu je to bio prvi posjet diocizi na Cresu. U ime svih prisutnih njemu je gvardijan samostana sv. Frane, fra. Zdravko Tuba, uputio srdačne riječi dobrodošlice.

U svojoj homiliji, biskup se prvenstveno posvetio analizi pročitanoj Evanđelja te duhovnom i etičkom odnosu pojedinaca prema lovu u sklopu legende o svetom Hubertu. Ta se legenda u biti ne protivi lovu i lovstvu, već naprotiv. Lov stvara kulisu za događaj! Hubert, umjesto da obavi svoje religiozne dužnosti na Veliki Petak odlazi u lov s psima a što se može okarakterizirati nedoličnim, nakaznim i ne

lovačkim ponašanjem. Tada mu se odjednom ukazuje vizija jelena sa svijetlećim križem među rogovima kao simbol obraćenja. Tu transformaciju ne interpretira naš biskup poetski, već intelektualno, gotovo racionalno. On postepeno razrađuje Hubertovu preobrazbu iz nevjernika u vjernika, iz bezbožnika u pobožnika, temeljem dijalektike trijada bazirane na tezi, antitezi i sintezi. Jer, sve što je stvoreno, radi čovjeka je stvoreno i sve ima svoju svrhu ali i svoje određeno mjesto u našem životu. Problem nastaje onda kada čovjek počne mijenjati narav (prirodu) stvari i kada predmetima ili željama daje ono mjesto koje im u biti ne pripada. Takva zamjena mjesta dovodi do kaosa, istakao je otac biskup u svojoj homiliji. Tako i mi danas, govoreći o svetom Hubertu, trebamo lov staviti na njegovo pravo mjesto!

Poruka je više nego jasna: lov ne može i ne smije postati sam sebi svrha i biti na prvom mjestu u životu čovjeka, jer će takav odnos unazaditi i to onda prelazi u idolatriju. S druge strane, lov može oplemeniti čovjeka ako lovi etički, respektira lovostaju, lovne zakone, lovačku tradiciju i ako posjeduje lovačku kulturu!

Na kraju misnog slavlja otac biskup je prisutne lovce i lovkinja iznenadio malim simboličkim poklonom. Darovao im je svakom posvećeni križ na vrpici u obliku slova TAU tj. »T« - kao simbol spasenja, a sličan je svojevremeno koristio i sv. Franjo kao utjehu u teškim životnim trenucima. Nakon toga su se lovci uputili u refektorij (samostansku blagovaonicu) na zajedničku večeru gdje su delicije od divljači creskih i lošinskih šuma bile na jelovniku. Druženje uz svirku harmonike, gitare, »specifičnog basa i bubnjeva« potrajalo je do kasno u noć.

Zečević dr. Miljenko



Lovci na misi u crkvi sv. Franje u Cresu

SPAŠAVANJE PILOTA III.

U »Puntarskom foju« broj 12., tiskanom u lipnju 2012. godine, opisali smo po prvi put jedan tragičan događaj, koji se u Puntima Križa zbilo neposredno pred kraj II. svjetskog rata.

U tom smo prilogu opisali pad savezničkog aviona, koji je po napadu na njemačko uporište, koje je tada bilo smješteno na brdu Tovar pored Malom Lošinja, bio pogođen i srušen. Naime, njemačka protuzračna obrana, pogodila je i znatno oštetila taj zrakoplov, te se on neposredno nakon toga srušio na području Punte Križa. Oba su člana posade aviona uspjela iskočiti padobranom. Međutim, jedan se padobran nije uspio otvoriti te je on padom poginuo, dok se drugi pilot, iako ranjen, uspio prizemljiti. Pronašli su ga članovi obitelji Plešić, koji su u to vrijeme živjeli i radili na pastirskom stanu Matalda. Skinuli su ga sa stabla crnike, na kojoj je ostao visjeti, sakrili u obližnju špilju te ga čuvali, izliječili i hranili. O ovom se događaju u Puntima od tog vremena ništa bliže nije znalo, osim da je pilot iz špilje na Mataldi nakon nekog vremena prebačen u selo, smješten na tavan kuće Krišta i Klare Zorović, gdje su ga potom pronašli njemački vojnici, zarobili i odveli u nepoznato.

Istražujući ovaj događaj tada smo pronašli podatke da se pad tog aviona dogodio 16. siječnja 1945. godine, a pilote nismo uspjeli identificirati. Znali smo samo da je jedan poginuo i da su ga Plešići pokopali na Mataldi, a da je drugi zarobljen i odveden.

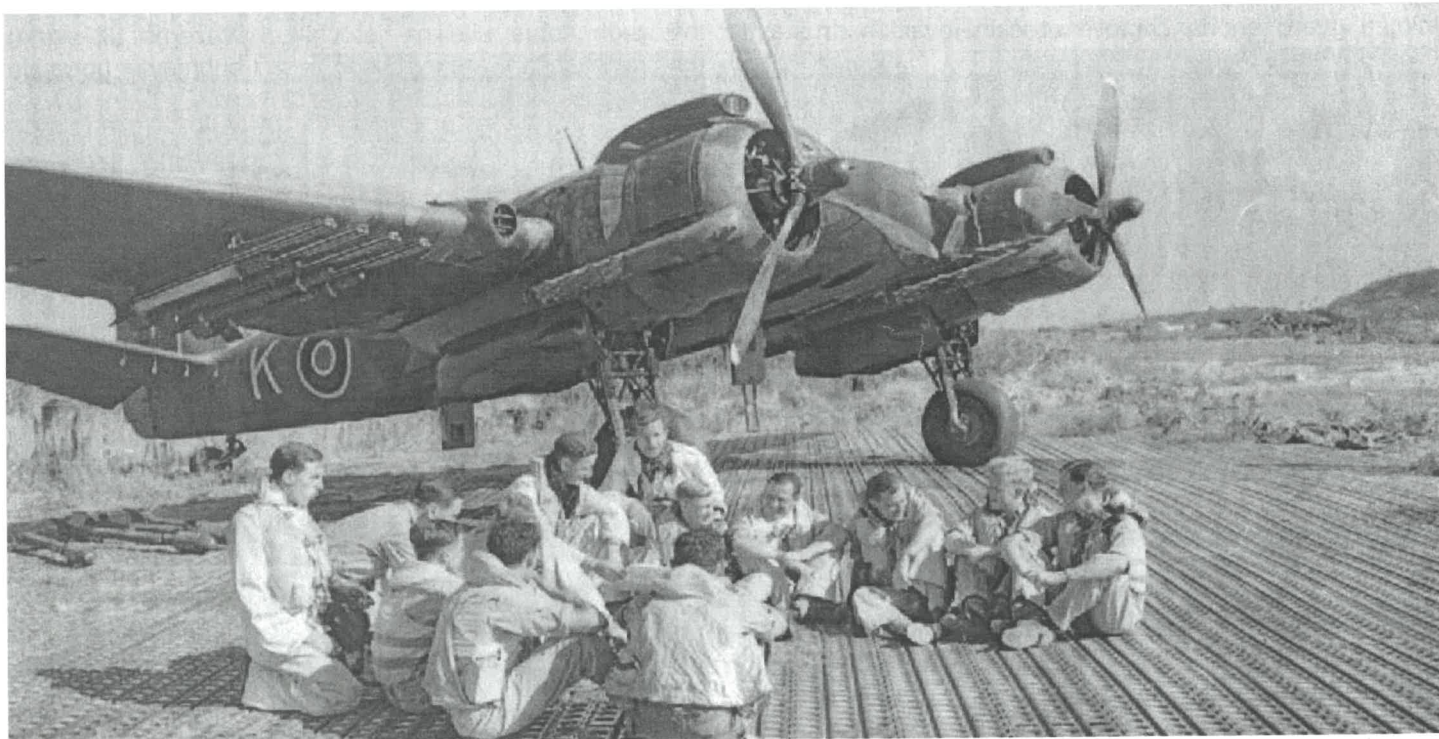
Nakon objave ovog prvog članka, uspjeli smo prikupiti neke nove, korisne podatke koje smo objavili u 15. broju »Puntarskog foja«, tiskanom u lipnju 2015. godine. Tada smo utvrdili da smo u prvom članku objavili pogrešan podatak, dan pada aviona (16. 01. 1945.) i da je avion pogođen i srušen nešto ranije odnosno 05. 01. 1945. Utvrdili smo da se radilo o zrakoplovu tipa »Beufighter«,

oznake NV 151 na letu broj 934 i da je bio u sastavu savezničke eskadrile pod nazivom 16 SAAF - South African Air Force. Također smo utvrdili da je avion pao na poziciju 44-42 N i 14-23 E, odnosno na zemljištu koje mještani zovu Preslop.

Uz pomoć našeg marnog kolekcionara Ive Rušina iz Nerezina i gospodina Radovana Živanovića iz Opatije, čovjeka koji neumorno prikuplja podatke o svim palim zrakoplovima tijekom II. svjetskog rata, uspjeli smo identificirati oba člana posade. Pilot kojem se padobran nije otvorio i koji je bio pokopan na Mataldi bio je proučnik Boughey iz Novog Zelanda. Nakon završetka II. sv. rata pronađen mu je grob u Puntima Križa te su njegovi posmrtni ostaci prenešeni na beogradsko vojno groblje gdje se i danas nalaze na grobnom mjestu 8.C.7. Drugi spašeni pilot identificiran je kao poručnik Lardner.

Želeći produbiti ova prikupljena saznanja te posebice doznati sudbinu spašenog pilota, nakon što su ga vojnici nacističke njemačke vojske odveli iz Punte Križa, zamolili smo čitatelje da nam u tome pomognu. Nedugo potom smo od našeg vjernog čitatelja, našeg Puntara, Blaža Lovrića, koji živi u Novom Zelandu, dobili nova saznanja o ovom događaju. Istražujući podatke o padu aviona u njegovoj rodnoj Puntima Križa, gospodin Lovrić je u arhivima Central Auckland Research Center pronašao podatke po kojima smo konačno doznali da je poručnik Lardner ipak srećom ostao živ, nakon što je odveden iz Punte Križa. Osim toga u Nacionalnom arhivu u Londonu pronašao je originalne dokumente s podacima o danu kada je avion pogođen i pao na područje Punte Križa.

Zahvaljujući tim dokumentima sada možemo u potpunosti rekonstruirati događanja koja su se zbila tog davnog 6. siječnja 1945. godine.



Zrakoplov »K« iz sastava 16. eskadrile SAAF-a, koji je dana 05.01.1945. godine zbog kvara odustao od napada na njemačko uporište na otoku Lošinju.

Prema izvješću zapovjedništva 16. eskadrile SAAF-a tog 05. siječnja 1945. godine u 5 sati izdana je zapovijed da se napadne obalno uporište njemačke vojske na otoku Lošinju (brdo Tovar) na poziciji WO 343525 sa pet zrakoplova te da još dva zrakoplova napadnu postaje protuzračne obrane na obližnjim položajima uz morski prolaz na poziciji WO 362 508. Ovaj su zadatak dobile posade sljedećih zrakoplova

Zrakoplov oznake »P«, pilot - major Platt i navigator - kapetan Jenkinson

Zrakoplov oznake »X«, pilot - poručnik Bailey i navigator - poručnik Dyason

Zrakoplov oznake »H«, pilot - poručnik Lardner i navigator - poručnik Boughy

Zrakoplov oznake »F«, pilot - pukovnik Lawis i navigator - kapetan Hubbard

Zrakoplov oznake »D«, pilot - poručnik DuPreez i navigator - poručnik Mc Taylor

Zrakoplov oznake »U«, pilot - poručnik Holtzhausen i navigator - poručnik Fitzpatrick

Zrakoplov oznake »K«, pilot - poručnik Ashdown i navigator - poručnik Dixon

DATE.	SORTIES.	DUTY AND REMARKS.
		19 Squadron attacked the village of OBERG, after it had been bombed by Marauders of 25 Squadron. At 1040 hrs the 7 Beaufighters were airborne from BURNHOUGH L.O. At 1212 hrs after R/T contact had been made with the Marauders, who reported that their attack was completed the target was attacked with 61b H.S. R.P.'s, cannon and machine gun fire. 56 R.P. hits and many cannon strikes were scored and two buildings were set on fire. (SEE APPENDICES 2-20)
5th	7	DUTY: To attack Coastal Defence Guns on BISSING Island p.p. WO 343529 while two aircraft were to go in as anti-flak and attack suspected flak position at *O 362508 near the canal.
		CREWS: "P" Maj. Platt (Pit) Capt. Jenkinson (Nav) "X" Lt. Bailey (") Lt. Dyason (") "H" " Lardner (") " Boughy (") "F" Lt./Col. Lewis (") Capt. Hubbard (") "D" Lt. Du Preez (") Lt. Taylor (") "U" " Holtzhausen (") " Fitzpatrick (") "K" " Ashdown (") " Dixon (")
		Aircraft "K" returned early owing to failure in the petrol system, and landed at base at 1035 hrs. At 1125 hrs. the two anti-flak aircraft broke off and attacked along the Island from South to North with 61b H.S. R.P.'s in pairs, and sprayed the area with cannon fire. R.P.'s exploded on both sides of the canal. The main formation of 5 aircraft attacked the Coastal Defence Guns with 61b H.S. R.P.'s, cannon and machine gun fire, scoring 32 R.P. hits mainly in the Northern section of the target area. Results were not observed.
		Aircraft "H" had its elevator shot away by flak over the target. The pilot then climbed to 4,000' and the pilot and observer baled out, but only one parachute was seen to open. The occupant of this parachute landed at approximately p.p. WO 3277 on OBERG Island, and the aircraft crashed at *O 3366 and caught fire. The formation flew over the area until 1153 hrs. trying to locate the other member of the crew but failed to do so. (SEE APPENDICES 3-30)
6th		NO OPERATIONS.
7th		NO OPERATIONS.
8th		NO OPERATIONS.
9th		NO OPERATIONS.
10th		NO OPERATIONS.
		33808
		P.T.O.

Izvješće zapovjedništva 16. eskadrile SAAF-a od 05.01.1945. godine

Tijekom leta na zadatak zrakoplov oznake »K« vratio se u bazu u 10,35 zbog kvara na sistemu za dovod goriva. U 11,21 dva aviona napala su pomorsko uporište na Tovaru letjeći iznad otoka Lošinja smjerom od juga prema sjeveru. Nakon toga glavna formacija od pet aviona zasula je istu metu bombama i pucajući iz teških mitraljeza.

Zrakoplov oznake »H« tijekom preleta preko mete pogođen je od strane njemačke protuzračne obrane topom tipa »flak« od 40 mm. Nakon zadobivenog pogotka pilot je podigao letjelicu na visinu od 4.000 stopa te su zbog znatnih oštećenja pilot i navigator bili prisiljeni iskočiti padobranom. Viđeno je da se samo jedan padobran

otvorio. Oba su člana posade pala na otok Cres otrprike na poziciju WO 3366, a zrakoplov se poslije pada zapalio. Ostali članovi formacije letjeli su iznad mjesta pada do 11,53 pokušavajući uočiti članove pale posade u čemu nisu uspjeli te su se vratili u bazu.

Još detaljniji podaci pronađeni su u sljedećem originalnom dokumentu:

Izvještaj o okolnostima gubitka Beaufightera MK-RP-No. NV 151, tijekom operacije dana 05. 01. 1945.

Ovaj je avion bio jedan od zrakoplova formacije koju je predvodio major Platt, koji je poletio u 10,25 u jutro dana 05. 01. 1945. godine sa zadaćom da napadne obalnu obrambenu artiljeriju na otoku Lošinju.

Cilj je napadnut u 11,24 gdje ih je dočekala paljba iz flakova 20 i 40 mm. Poručnik Lardner je bio u formaciji treći koji je napao uporište i nakon što je ispucao rakete primijetio je da je pogođen iza krila zrnom od 40 mm. To se dogodilo na visini od oko 1.000 stopa. Lardnera se potom čulo kako govori da je ugrožena njegova mogućnost visinske kontrole, pokušao se uzdignuti, ali kada je došao na visinu od 3.000 do 4.000 stopa, rekao je da je prisiljen iskočiti iz aviona. Isto je naredio navigatoru. Prvi član posade je viđen kako skače sa 1.000 stopa padobranom koji se nije otvorio. Nakon deset sekundi iskočio je drugi član posade te mu se padobran pravilno otvorio.

Avion je pao, razbio se i zapalio. Obje pozicije pada, aviona i posade, nalaze se na otoku Cresu.

Ostali avioni su nastavili kružiti iznad tog područja i izvidali još oko 25 minuta. Posada nije viđena ali je uočen padobran i prazno sjedalo kako vise na krošnji jednog stabla u šumi. Pretpostavlja se da se pilot uspješno spustio iako za to nema čvrstog dokaza.

U posjedu smo još jednog dokumenta u kojem se opisuje pad ovog aviona. U njemu jedan od pilota iznosi sljedeće:

Letjeći na trećoj poziciji oni su izvršili svoj zadatak napada na vojno obalno uporište na otoku Lošinju, ali se neposredno potom oglasio poručnik Lardner govoreći da je pogođen i da mu je avion znatno oštećen. Ipak je uspio podići avion na oko 4.000 stopa ali je onda rekao da su zbog oštećenja prisiljeni iskočiti.

Oba su iskočila ali se vidjelo da se jedan padobran nije otvorio. Ova su dva pilota jedni od najstarijih i najiskusnijih u eskadrili. Pridružili su se ovoj eskadrili u ožujku 1944. godine i do sada letjeli u njoj. Artur Lardner je imao veliko iskustvo još prije nego se priključio eskadrili jer je u nju došao kao instruktor iz škole za pilote - navigatore. Osim toga bio je osposobljen kao oficir fotodokumentarist ove eskadrile te viši kontrolor sigurnosti.

Poručnik Lov Boughy je u eskadrilu pristigao direktno iz Promatračke škole i postao jedan od najsposobnijih i najpopularnijih navigatora eskadrile. Oba su oficira u eskadrili bila vrlo cijenjena zbog svog iskustva i ponašanja. Unatoč ovom gubitku u eskadrili je i dalje zamjetna visoka motiviranost, sigurnost i zadržan visok moral.

Prema dostupnim podacima sada znamo da je pilot kojeg su Puntari spasili, liječili i skrivali Artur Lardner bio rođen 1920. godine. Dakle kada je iz oštećenog aviona iskočio padobranom na Mataldu i bio sakrivan u Puntari Križa imao je samo 25 godina života. Sada znamo da je preživio zarobljavanje u njemačkom logoru, dočekao kraj rata živ te 1948. godine s obitelji otišao živjeti u Kanadu. Kasnije se iz Kanade vratio u Južnoafričku Republiku gdje je 1995. godine umro u 75. godini života.

A PALAZIOL IN VIAGGIO DI NOZZE



Vera e Frane giugno 1967.

Frane ed io ci siamo fidanzati nel dicembre 1939 e ci siamo sposati nel febbraio del 1946; un lungo periodo di convivenza, si direbbe. Invece no: il periodo è stato solo lungo ma non passato insieme. La guerra, infatti, ci ha separati per sei lunghi anni, gli ultimi due dei quali Frane risultava »disperso« nelle lande della Croazia dalle parti di Karlovac.

Un bel giorno (il 12 giugno 1945) arrivo a casa all'improvviso: fu una gioia indescrivibile. Quasi a volerci riprendere il tempo perduto (e prevenire altri imprevisti) decidemmo di sposarci al più presto, nonostante le difficoltà di quel periodo e che su di lui gravasse il compito di provvedere a tutto, dal reddito all'abitazione, ai mobili. A metter su casa ci vollero sette mesi di preparativi e un notevole spirito di adattamento di cui la festa può essere considerata il simbolo.

Gli invitati a nozze furono venticinque intimi e fra di essi un'assenza importante e dolorosa: mio papà, morto a Tripoli per cause di guerra a quarantadue anni di età, nel maggio 1941; nel giorno in cui arrivò la comunicazione ufficiale io compivo vent'anni. Cinque anni sembrano tanti, ma quella ferita era ancora molto aperta per tutti: lo era in particolare per me, soprattutto nel non averlo accanto a me salendo l'altare.

Del tradizionale vestito bianco posso dire che fu una mia creazione: ne disegnai il modello e vi applicai le mie misure (alta e snella, in contraddizione con la moda del momento che esaltava la formosità); acquistai il tessuto a Lussinpiccolo (barattandolo con olio di oliva) e, sapendo io cucire, lo confezionai da me, non badando alla diceria che far da sé quelle cose li porta sfortuna: non vi ho dato peso, anche se nella vita, poi, ci sono stati alti e bassi.

Anche per le scarpe (ortopediche) abbiamo provveduto in larga misura, dalla concia della pelle di capretto bianco ad opera delle sorelle Bucaletize di Rovensca alla confezione da parte dello zio Paolo che faceva il calzolaio (ed ha figurato fra gli invitati).

Tutto era organizzato in modo semplice ed economico. La festa intesa come banchetto ebbe luogo a Miclosan piccolo, nei suoi ristretti spazi sfruttati al massimo e persino dilatati per mezzo di un grosso specchio piazzato sulla parete opposta alla porta. Ogni cosa era disposta in modo da aumentare gli effetti di decoro e di accoglienza del frugale ambiente.

L'importante funzione della cucina era svolta nell'altro »interno« della casa, quello dei Soccolich.

Le nozze ebbero luogo nella chiesa di Puntacroce, alle sedici di quel 23/2/1946, un sabato di inverno straordinariamente mite. A celebrarle fu il giovane Parroco, don Antonio Vidinich da Dregosetti; ne celebriamo molte altre nella lunga vita di sacerdote, ma quelle furono le prime.

Finita la cerimonia tutti a piedi a Miclosan (una buona mezz'ora di cammino); nel cortile si svolse uno spiritoso rituale: una personalità autorevole ed estroverso (nel nostro caso barba Miko Zorovich) si incaricò di verificare il nostro grado di maturità nei confronti delle responsabilità coniugali e domestiche. Le nostre risposte potevano essere dirette o fornite da »garanti« che stavano fra gli invitati, a cominciare dai testimoni (brillantissimo Nadalo Zorovich a rispondere con prontezza per la sposa). Le domande partivano generiche (CHI SIETE? DOVE ANDATE? QUALI SONO LE VOSTRE INTENZIONI? CHI È QUESTA GIOVANE? COSA SA FARE?) per farsi poi più precise ed esigenti, persino con risposte pratiche (DIMOSTRA COME SAI CARDARE LA LANA, CUCIRE, FARE I VARI LAVORI DI CASA). Cruciale risultava la disinvoltura nel trattamento di un neonato, tema ricco di ammiccamenti e insinuazioni svolto con un verosimile bambolotto.

Le cose potevano anche andare per le lunghe, con dimostrazioni manuali, a discrezione del »controllore« e in misura proporzionale al suo estro e al grado del suo simpatico »accanimento«.



Vera e Frane giugno 1971.



Vera e Frane con gli bambini 01. 08. 1955.

Terminata questa specie di dogana con la promessa che gli impegni assunti avranno osservanza quotidiana l'accesso agli ambienti del banchetto veniva consentito agli sposi e a tutta la compagnia ma »solo per questa notte, poi si vedrà...«.

Questa antica usanza era molto attesa e molto diffusa, a Puntacroce; essa era occasione di divertimento collettivo e restava nella memoria di tutti (quindi nella storia del paese). A Miclosan non si era in molti, ma il meccanismo era identico; e comunque introduceva alla cena.

Preparazione e servizio furono affidati a tre brave cuoche: la vicina Antonia Soccolich e le mie due zie Carmela ed Etta. L'ottimo risultato consisteva in un consommé (brodo) e maccheroni al sugo come primi, poi capretto al forno con vari contorni, quindi capuzzi garbi e luganeghe. I dolci erano di provenienza qualificatissima: dall'arte pasticceria della Dumiza Oloviceva (per la cronaca consorte di Nadalo, il mio già citato testimone) famosa in tutta l'isola per certe »pogace« dette pinze.

Il vino merita una menzione particolare: era »della casa« nel vero senso della parola; infatti era fatto a Miclosan con uva della vigna locale che comprendeva un vitigno speciale di cui le vigne di Miclosan piccolo e grande avevano l'esclusiva. Esso conferì alla festa un »di piu« di spirito e allegria, senza alcun eccesso, e contribuì al buon lancio del programma nelle ore piccole. Dopo mezzanotte, comunque, si passò all'acqua e in questo modo si guadagnò il mattino presentabilissimi per presenziare alla S. Messa, di nuovo a Puntacroce, tutti insieme, alle 10.30. Io ero ancora col mio vestito da sposa e anche la buona condizione di tutti gli altri

destava fra la gente meraviglia e compiacimento. Si tornò, poi, ancora a Miclosan a pranzo consumando insieme le rimanenze; poi il gruppo si sciolse: chi veniva da Neresine tornò in Caldonta a prender la barca, chi abitava a Punta ando a casa, ma alcuni vollero ancora, affettuosamente, accompagnare gli sposi a Draga, in quella piccola e cara casetta che fu la nostra prima dimora. Miclosan mantenne comunque il suo significato di casa di lavoro, per cui la nostra vita domestica iniziò con questa spola.

Sarebbe stato bello aver fissato quei volti, quei momenti, quei luoghi su fotografie, ma non è stato possibile e forse anche poco considerato.

Il viaggio di nozze, invece, pur valendo in proporzione la difficoltà legata alla mancanza di mezzi (economici e di trasporto), ci fu. E fu bellissimo, della struggente bellezza delle cose semplici e per la patina che settant'anni di tempo gli hanno conferito oggi. Merita un racconto dettagliato.

Si era nel mese di marzo, quando si comincia a fare il formaggio. Barba Bepo Badurina, che era il padrone dell'isolotto di Palaziol (Oruda), propose a mia cognata Marianna di andare a fare il formaggio per conto loro; la Marianna, che non era ancora sposata, accettò. Si avvicinavano le feste pasquali. Frane mi dice: »Andiamo noi due a Palaziol, così la Marianna fa Pasqua in famiglia?«. Erano i primi giorni della nostra vita coniugale e quel particolare viaggio di nozze ci parve qualcosa di assolutamente desiderabile e suggestivo.

L'isolamento non era totale, perché l'altra meta dell'isola (proprietà Soccolich) era presidiata da un'anziana donna, la



*Palaziol, agosto 1996.
Vera e figlio Geni 50 anni dopo*

teta Duma Mustaciova, molto riservata e discreta ma tuttavia benevola verso il nostro bisogno di informazioni sulla produzione in notevoli quantità. La sua esperienza ci fu, infatti, di grande aiuto, sia nella teoria che nella pratica; i tempi di lavoro sono incalzanti e in assenza di sbattitori e frullini tutto si traduce in fatica fisica. Non è il caso, qui e ora, di descrivere tutta la procedura per fare il formaggio, ma mi piace accennare a come la ricotta viene sbattuta e poi trattata con l'immissione di acqua fredda sulla quale prende a galleggiare il burro che poi va cotto e separato dalle scorie; l'ho detto perché l'acqua, a Palaziol, non viene da un rubinetto che la prende da un acquedotto; essa si può attingere da un pozzo che le sta al centro e che la offre da grande profondità e a temperatura decisamente fredda, proprio come necessita a questa operazione.

La forza fisica di Frane risolveva molti problemi che per due donne sarebbero stati fatiche tremende.

L'ambiente era veramente superlativo ed ha reso quel soggiorno indimenticabile. Tutto era (non sembrava: era) a nostra disposizione: l'aria pura, il mare che ci circondava, il cielo delimitato da orizzonti lontani, la bonaccia sempre assicurata dal lato sottovento, la possibilità di pescare con amo e varsice (era la stagione delle seppie, na sipaz, oltretutto) e rimediare qualcosa per pranzo o cena. C'erano anche granchi e pasci che si «offrivano» a noi soprattutto in caso di bassa marea e comunque buoni per sughetti, risotti, insalate; quelle lumachine in particolare ci impegnavano nel gioco dell'estrazione dal guscio, ma la pratica della cottura ci permetteva di tirarle fuori con un rapido svitamento. Oggi le trovo anche dal pescivendolo, ma nessuno può immaginare cosa significa averle raccolte a Palaziol. Specialmente se in viaggio di nozze!

Primavera e anche stagione di asparagi; ne raccoglievamo a mazzi ma ci scontravamo con un problema: non avevamo galline e quindi ci mancavano le uova (esclusa la volta che Frane andava, in barca, a fare la spesa), così provammo quelle di gabbiano, ma quel sentore di frescume non ci aggradava proprio. Di questi uccelli e delle loro grida l'isoletta era piena. Era (non posso fare a meno di dire «anche per loro») la stagione degli amori; ogni grotta aveva un nido in cui giacevano grosse uova di un colore marmorizzato. I piccoli nascono grigi (forse per un'esigenza di mimetismo difensivo) e sbiancano con la crescita a diventare candidi da adulti. Più di una volta ho colto il

momento della schiusa dell'uovo e l'uscita del pulcino. E ancora prima ho osservato l'elegante spettacolo della coppia impegnata nella danza nuziale, in un angoletto di mare calmo di sicuro scelto accuratamente. Il maschio si può riconoscere da qualche atteggiamento, assunto per brevi istanti, di supremazia.

Un forte contributo di animazione «lato mare» l'hanno assicurato un branco di delfini con cui cominciammo a sentirci amici e vicini di casa.

Sono tanti gli esempi di spettacoli naturali che ci si presentavano, anche col buio, quando il mare riflette la luna piena facendola sembrare uno spettacolare nastro d'argento; poi tramonta e lascia l'intero campo del cielo a una miriade di stelle. Abbiamo persino cantato di gioia, anche se ci scappava qualche stonatura, ma che importava? A sentirci c'erano soltanto pecore, gabbiani e...la teta Duma, qualora quella notte fosse stata di sonno leggero; il centro più vicino, Lussingrande, dista tre miglia.

Non ci siamo fatti mancare momenti di riflessione e di ringraziamento al Signore creatore di tutte le cose che ci circondavano e lo facemmo con la lode di san Francesco per tutte le creature. Anche il Rosario che recitavamo a casa con i nostri cari lo «trapiantammo» proprio qui, nella nuova famiglia che eravamo.

Perché non parlare della Settimana Santa, vissuta come in un film nella nostra memoria?

Tutte le Funzioni si facevano al mattino. Già dal mercoledì si preparava il Sepolcro (altare addobbato con ceri e fiori); con la Messa solenne e l'Adorazione Eucaristica del giovedì veniva celebrata l'ultima Cena e l'istituzione dell'Eucaristia. Venerdì, già dal primo mattino, i ragazzini giravano per il paese con le skrebetuainice (raganelle) per annunciare l'orario delle Funzioni (le campane erano legate, per poi venir sciolte al sabato); le celebrazioni di quel giorno erano una Messa particolare (al mattino) e poi tutto il giorno adorazione della Croce. Al pomeriggio del medesimo venerdì in paese si sentiva odore di petrolio; esso, impastato con la cenere, formava le torce che illuminavano la processione assieme a innumerevoli candeline esposte alle finestre. La processione era molto composta e severa soprattutto per alcuni suoi canti come il Miserere (di grande suggestione il Pomilui mene Bose di Puntacroce, con voci potenti «prestate» da Neresine). Al ritorno in chiesa, al buio, partiva il barabuan, un rumoroso trambusto raffigurante la cattura di Gesù e l'inizio della Passione.

Tutte queste cose, alla fine della nostra Settimana Santa a Palaziol, erano soltanto ricordi e pensieri, ma sabato mattina il vento ci portò realmente il concerto di campane di Lussingrande e distintamente il veli svuon ci annunciò la Resurrezione di Cristo e la gioia pasquale era nella sua pienezza. Ci scambiammo gli auguri fra di noi ma allo stesso tempo con tutto il mondo: Alleluja! Alluluja!

Raccontare queste emozioni non è facile, proprio perché, grazie a Dio, le abbiamo vissute proprio dal vero... Credo di poter dire che questa immersione totale nel limpido, nel bello, nel romantico e davvero un sogno ad occhi aperti che sicuramente hanno vissuto tutti anche se in modi, luoghi, tempi diversi. E anche se, personalmente, non riesco a capire squaiatezze eccessive di cui troppo spesso sento raccontare.

Palaziol mi e rimasto impresso nella mente e nel cuore al punto di mitizzarlo. Quando passo a Lussinpiccolo, in zona Calvario, sopra Valdarche, e lo vedo nel suo frugale splendore mi prende una forte emozione, un misto di commozione, gioia, nostalgia; »quel« viaggio di nozze col mio caro Frane, il mio amore da settant'anni (oggi risultanti da due epoche: trentacinque da moglie con lui accanto e trentacinque da vedova), ha generato una moltitudine di cose materiali e spirituali delle quali i nostri figli sono la piu importante. Proprio Eugenio (Geni), il primo dei tre, lo considero il frutto di quel viaggio perché, e il caso di dirlo, partimmo senza di lui e tornammo in tre. Essere concepiti a Palaziol credo possa essere considerata una rarità, se ci si limita agli umani.

Qualche anno fa, in occasione del suo cinquantesimo compleanno, con lieve anticipo sulla data precisa (ventinove dicembre 1946-1996) e a ricordo del cinquantesimo di quel viaggio, lui ebbe l'idea di una gita lì. Noleggiammo un barcaiole (Franco di Rovenska) che si presto di buon grado; facemmo (questa volta si) qualche foto, ma il vento mi scompigliò moltissimo i capelli e Geni sdrammatizzò sia il disappunto che l'emozione dicendomi che dovevamo raccontarla come una gita in moto...

Mi piace concludere questo racconto ancora con un ringraziamento al Signore per quel giorno, per quei quindici giorni del viaggio, per questa lunga vita che mi è stato dato di vivere; anche prove e momenti difficili si sono poi rivelati premessa per fasi nuove e nuove grandi gioie.

Provo a immaginare cosa diranno quelli che leggeranno questo racconto di un tempo lontano e di emozioni sentite da me. Non lo so, non posso saperlo. Quello che invece so e

seno di dover fare e ringraziarli ad uno ad uno per avermi letto con simpatia.

E di Palaziol quale commento finale? Di quell'isoletta non sono padrona ma essa si è impadronita del mio cuore...

Vera Bonich

Koliko našu Veru još uvijek jako dobro služi pamćenje, najbolje će nam predočiti popis uzvanika na njenoj svadbi, koji je ona sama u trenu napisala »-«.

S lijeve strane popisa su uzvanici njene obitelji a s desne strane obitelj njenog supruga Frana. Uz svako ime uzvanika stavila je znak »+« za one kojih više nema a uz imena onih koji u vrijeme sastavljanja popisa bili na životu stavila je znak »0«.

Vera	O	Frane	+
Mama	+	mama	+
Marići	O	Tonka	+
Neva	+	Mariana	+
Đino	+	Mira	+
Nadalo	+	Miro	+
Dume	+	Onorata	+
barba Paolo	+	Antoni	+
teta Karmela	+	Rino	O
teta Eta	+	barba Milo	+
Rita	O	Bigi	+
Nerina	O		
nona	+		
nono	+		

**Našoj dragoj Veri
povodom devedesetpetog
rođendana 15. 06. 2016.
želimo puno sreće
i zdravlja**

**Zavičajno društvo
»Puntari«**

**Alla nostra mamma
di lungo corso
cari auguri sul foglio
in cui ama rispecchiarsi**

Livia, Eugenio e Lilli



NOVO ZVONO

S puntarske župne crkve, odnosno s njezine preslice, već godinama odzvanjaju dva zvona. Jedno od njih »martvi zvuon« započeo se negdje 2011. godine čudno oglašavati, da bi se ubrzo utvrdilo da je zub vremena učinio svoje. Na njemu se pojavila pukotina koja se sve više širila te je njegov dotadašnji jasan i mještanima godinama prepoznatljiv zvuk nestao. Više se nije mogla čuti njegova milozvučnost, a postojala je i realna opasnost da posve pukne i padne. Bilo je otužno čuti kako se selom širi hrapav i promukao zvuk, činilo se kao da netko udara u staru napuklu kantu.

Marom tadašnjeg župnika, don Mate Žica, kojem se zahvaljujemo na podacima korištenim u ovom tekstu, naručeno je novo zvono. Nešto prije našeg blagdana, Ivanje, točnije 27. svibnja 2014. godine zvono je montirano i konačno radosno zazvonilo. Novo zvono, teško 58 kilograma, tona »A« saliveno je u zagrebačkoj ljevaonici »Teržec«. Citirat ćemo velečasnog Matu koji kaže: »Zvono je u kršćanstvu predmet kojim se vjernici pozivaju na molitvu. Počinje se upotrebljavati početkom VI. stoljeća, najprije u samostanima a potom u crkvama. Zvono je zapravo glazbeni instrument - udaraljka. Kada ima više zvona, može se postići pravi glazbeni učinak. Kod nas se taj način zvonjave naziva - kampanat. Ljudi su znali reći da se u zraku osjeća štimung blagdana kada se »kampanua«. Zvona su se oglašavala u radosti i žalosti, a bila su i znak opasnosti bilo koje vrste. Mnogi zvonari su bili pravi umjetnici u načinu zvonjave i točno se znalo koji način zvonjave na što upozorava.«

Napuklo, staro, skinuto zvono, saliveno je davne 1736. godine. Na njemu je natpis »Opus heredi de Polis neti«, što bi moglo značiti da su ga salili nasljednici De Polis Neti. Skinuto zvono danas se čuva u župnom stanu u Puntari Križa. Pod pretpostavkom da je zvono odmah po izradi postavljeno na našu crkvu, možemo reći da se ono Puntarima oglašavalo punih 278 godina.

Prilika je ovo da kažemo nešto više o povijesti puntarskih zvona. Drugo zvono na župnoj crkvi, teško je oko 100 kilograma, saliveno je u Trstu i montirano na crkvu 1922. godine. Dakle ono nam zvoni već 94 godine, a postavljeno je na mjesto zvona koje su 05. 12. 1916. godine skinule austrougarske vlasti. Puntarima je tada na crkvi ostalo samo jedno zvono punih šest godina.

Naše puntarsko zvono skinuto 1916. godine, po nalogu austrougarske vlasti, dijelilo je sudbinu tisuća zvona koja su tijekom Prvog svjetskog rata skinuta sa crkava na cijelom području Imperije a to se činilo kako bi nadoknadili manjak materijala potrebnog za ratnu industriju. Naime, zvona su salivena od bronce odnosno od otprilike 80 posto bakra i 20 posto kositra. Elektrolizom se bronca raščlanjivala na bakar i kositar te su tako korišteni u procesu proizvodnje oružja.

Austrougarska državna uprava za spomenike, zabrinuta zbog devastacije, naredila je vođenje i izradu temeljite statistike svih oduzetih zvona, kako bi od taljenja sačuvali barem ona od povijesnog i umjetničkog značaja. Međutim, vojna komanda je bila neumoljiva pa su osim skinutih modernijih zvona, uništena i sva antička, stara vrijedna



Natpis na starom zvonu »Opus heredi de Polis Neti«



Na zvonu vidljiva godina izrade 1736.

zvona, koja su do tada nadživjela bremenita stoljeća, da bi onda, kao i naše puntarsko, završila u austrijskim talionicama.

Pokušali smo uvidom u dostupne povijesne izvore doći do više podataka o zvonu oduzetom 1916. godine, primjerice koje je godine izrađeno ili kada je postavljeno na našu župnu crkvu. U tome do sada nismo uspjeli ali smo ipak nešto pronašli. U knjizi »Note storice, geografiche, artistiche sull'isola di Cherso«, koju je napisao Nicolo Lemessi, pronašli smo popis crkvenih zvona oduzetih tijekom Prvog svjetskog rata na području otoka Cresa. U toj knjizi navedeno je da je sa župne crkve u Punt Križa rekvirirano zvono teško 78 kilograma a istovremeno je sa crkvice Svetog Andrije na našem groblju oduzeto zvono teško 23 kilograma.

Zanimljivo je da se u istoj situaciji kao austorugarska u II. svjetskom ratu našla i talijanska vlada. Naime i oni su u razdoblju od 1940. do 1943. godine oduzimali zvona za potrebe ratne industrije. U Punt Križa to srećom nisu učinili. Talijanska je vlast također naredila da se sačuvaju ona najznačajnija, a izbor i opis tih zvona poslan je na uvid crkvenim institucijama. Nažalost kasnije se dogodilo nešto sasvim drugo. Demontaža zvona je već bila započela i nastavljena je i dalje bez obzira na namjeru očuvanja barem onih najvrednijih. Samo iz biskupije Trsta, Goricije, Kopra, Poreča, Pule i Rijeke od skinutih zvona za njih čak 1.349 je utvrđeno da su vrlo vrijedna. Prikupljale su ih talijanske tvrtke Broili i De Poli (ova je tvrtka izradila naše zamijenjeno zvono iz 1736. godine) te je za 67 zvona odlučeno da se ne unište pa su ih ove dvije tvrtke uskladištile kako bi ih sačuvale da ne postanu ratni plijen novog okupatora, ovog puta nacističke Njemačke. Po završetku II. svjetskog rata ta su zvona premještena u Museo Civico di Udine. Nažalost ni danas se još uvijek ne zna gdje se ta zvona točno nalaze.

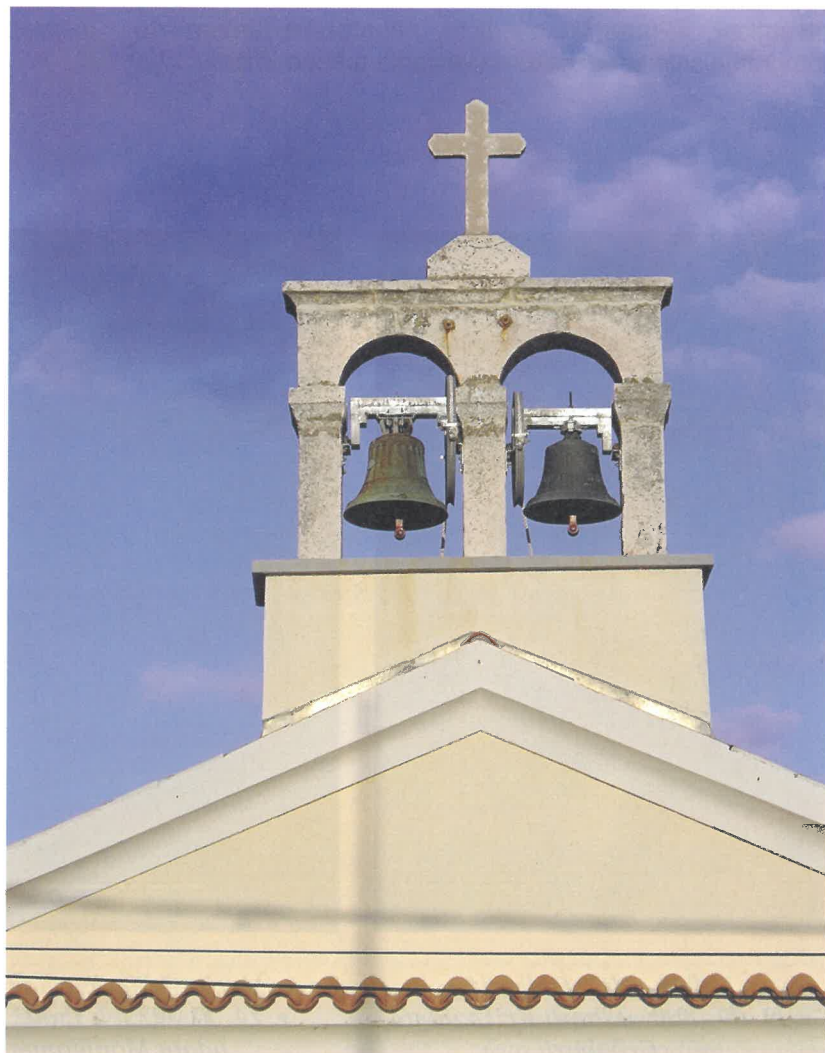
Povijest ovih krajeva uvijek je bila turbulentna, ni zvona nisu imala svoj mir. Naše malo selo imalo je nesreću da u I. svjetskom ratu ostane bez većeg zvona a u II. svjetskom ratu sreću da su oba ostala.

Kako smo prije naveli ono staro zvono je odradilo svoj »radni vijek« i sada imamo ponovo oba u funkciji, jedno iz 1922. godine i drugo iz 2014. godine. Stoga bi bio red da se opet, naročito na »vele blagdane« vođeni vještim rukama naša zvona opet čuju i da se »kampanua«. Za one koji ne znaju što znači kampanat valja reći da je to svečani oblik oglašavanja crkvenih zvona. Zvona se ne njišu nego miruju, a kampanar proizvodi zvuk udaranjem klatna o zvono. Postoje različite tehnike, stilovi i ritmovi kampananja. Samo kampananje predstavlja tradicionalnu zvonjavu prije svih velikih blagdana. Danas ova tradicija nestaje jer se sve više ugrađuju električni uređaji koji su sofisticirani, točni i pouzdani ali oni ne mogu nikada zamijeniti ono što kampanari imaju u svojim rukama i pamćenju kojeg su baštinili od svojih starih. Mi u Punt nemamo problem da su

zvona elektrificirana, nama još uvijek zvoni naš Milić ali se za Ivanju 2015. godine prvi put nije kampanalo. Zašto? Vjerojatno zato što od mlađih nitko to ne zna, nije naučio, ne usudi se ili je prevladala nezainteresiranost. Šteta jer je kampananje jedna od vrlo dugovječnih tradicija koja se ne smije ugaziti, naročito sada kada opet imamo oba zvona u funkciji. Stoga se moramo svi zajedno dogovoriti te nekog od mlađih potaknuti da preuzme i nastavi ovu stoljetnu »užuancu«. Netko će reći da su mladi nezainteresirani ili da to ne znaju, ali podsjetimo se da se sve može ako se to želi i hoće.

Možda je pravo mjesto za ovaj nauk hvalevrijedna manifestacija na nama susjednom otoku Krku koja na najbolji način slavi kampananje. To je »Marijin zvon«, fešta od zvona koju uoči blagdana »Vele Gospe« organizira župa Baška i baščanska udruga »Sinjali«, na kojoj svake godine kampanari iz Baške, Krka i Malog Lošinja prikazuju bogatstvo i raznovrsnost kampananja - ritmičkih zvukova koji nastaju ručnim udaranjem klatna o zvono.

Želja nam je da ovaj članak o našim zvonima bude barem mali, početni poticaj za očuvanje ove tradicije i neka nam opet na naše »vele i propovedane blagdane« Puntom odzvanjaju zvukovi kampananja koji su za života uvijek pratili naše pretke.



Novo zvono (desno) na puntarskoj župnoj crkvi

PUNTARSKI POVIJESNI FOTOPLOV

Ovo je četrnaesti put da objavljujemo našu redovitu rubriku »Puntarski povijesni fotoplov«. Podsjetnika radi, navest ćemo da smo do sada objavili više od stotinu fotografija naših predaka, starih Puntarki i Puntara, nastalih u vremenu vlasti Austro-Ugarske u našem kraju pa do početka Drugog svjetskog rata.

Započeli smo u trećem broju objavom devet fotografija na kojima su bile naše »bižnone i none obalčene na kas« - obučene u narodnu nošnju. Na istu temu objavili smo još u tri navrata 22 fotografije Puntarki, čime smo uspjeli od zaborava sačuvati ljepotu i raskoš tradicionalnog oblačenja onog vremena te stvoriti preduvjete da se ono na izvoran način obnovi.

U tri navrata objavljene su fotografije brojnih puntarskih mladića tijekom služenja vojnog roka u austro-ugarskoj i talijanskoj vojsci. Slijedile su objave fotografija pod podnaslovima: »Puntarska deca«, »Žene i muži«, »Mladići i divuojke«, »Puntarski mladići«, »Puntarske fameje« te fotografije snimljene tijekom vjenčanja u Puntí Križa.

Ovom prigodom objavljujemo još devet fotografija predivnih puntarskih djevojaka koje su nastale između dva svjetska rata.

Na ovaj je način prikupljena bogata kolekcija i stvoren arhiv fotografija žitelja našeg sela čime smo prvenstveno sačuvali uspomenu na njih, njihove obitelji i zabilježili mnoge događaje u selu. Fotografije iz naše kolekcije sačuvane su od zaborava ili propadanja te će zasigurno korisno poslužiti kada u budućnosti priredimo jednu foto izložbu nekadašnjih žitelja ili kada objavimo puntarsku monografiju.

Hvala svima iz svih puntarskih obitelji što su nam ustupili fotografije, pomogli kod pronalaženja i prikupljanja istih te nam pomogli odrediti godine nastanka fotografija i identificirati osobe na njima.

S ovom ćemo rubrikom sigurno i nadalje nastaviti jer se unatoč činjenici da ih već desetak godina prikupljamo, uvijek pronadu nove, što nas izuzetno raduje.



Milka – Mila Galjanić
r. 19. 09. 1919. u Puntí Križa udata
Crnobori
foto iz 1939. godine



Marija – Marica Galjanić
r. 24. 10. 1923. u Puntí Križa,
udata Montgomery
foto iz 1946. godine



Katica – Kate Rogović
r. 10. 05. 1889. u Puntí Križa,
udata Iveša
foto iz 1918. godine



*Marija – Marica Marušić
Stijepova*



*Filomena – Mena Argentin
udata Marušić*



*Ema Marušić
udata Sokolić*



*Marija – Marići Lazarić,
udata Badurina*



*Marija Marušić, Pruotova,
udata Ožvaldela*



*Ivanka Toić – Nina,
udata Bajčić
foto iz 1949. godine*

SAŠIN ROŠPO KAPITALAC

NAJVEĆI IKAD ULOVLJEN NA JADRANU



Saša, naš puntarski, ponajbolji ribar u svom dugom ribarskom stažu, iako je još uvijek mlad, pamti jako puno dobrih i velikih ulova. U njegovom teškom poslu sigurno mu nije primarno da važe i mjeri količinu ili veličinu ulovljene ribe, a još manje da se time hvali. Ako je život pomoraca kruh sa sedam kora, onda život

ribara zasigurno ima još koju koru više. Količine su, same po sebi, profesionalnom ribaru manje bitne, jer on treba stalno, iz dana u dan, uloviti onoliko ribe koliko mu je potrebno za održavanje broda, obnovu alata te da može skromno i pristojno živjeti. Saša ponajviše pamti ulove koji su mu se usjekli u sjećanje svojom veličinom ili kvalitetom, a takvih je u svom dosadašnjem ribarskom stažu imao u mnogo navrata. On nije čovjek koji će se hvaliti ili pretjerivati pričajući o svojim ulovima jer samozatajno radi i isto tako živi od mora i truda svojih ruku i više ga gotovo ništa u njegovom poslu ne može znatnije iznenaditi.

Ipak, jednog jutra, 5. rujna 2015. godine, dižući svoje mreže, Saša je bio zatečen i iznenađen svojim ulovom. Negdje u blizini otočića Čutina, dižući popone, mreže su mu teško, vrlo teško izlazile iz mora, a kada su dospjele pod barku, imao je što i vidjeti. Iz mora je izronila prava grdosija, ogromna riba, grdobina, toliko velika i teška da ju je samo uz krajnji napor uspio podići na površinu mora i ubaciti u brod. Došavši do veza u luci Ul, podno Punte Križa, nije mu preostalo ništa drugo nego da pozove pomoć, kako bi grdobinu iz barke prebacio na rivu, pa od rive do pristigle prikolice te autom gore u selo. Vijest se u selu brzo pročula te je logično da je ova nevjerojatno velika riba a istovremeno i vrlo kvalitetna, izazvala ne malo zanimanje i čuđenje.

Nitko ne pamti da je ulovljen rošpo tako velik i tako težak, imao je čak 68 kilograma i bio je dugačak gotovo 2 metra. Bio je to ulov koji smo morali zabilježiti u našem listu jer ni pretraživanjem stručne literature nije pronađen podatak da je na Jadranu uhvaćen veći ili teži primjerak.

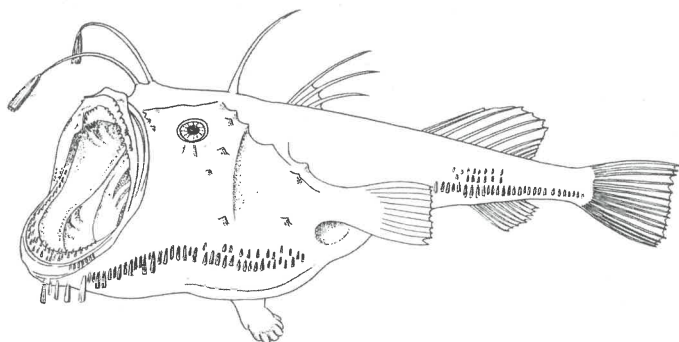
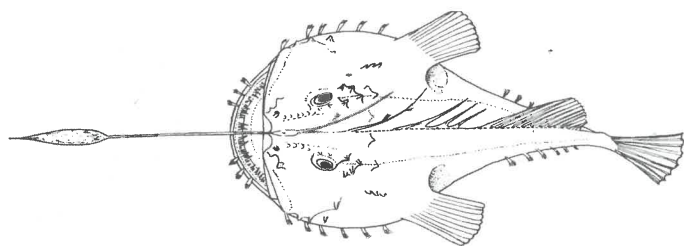
Primjerice u knjizi »Ribe, rakovi i školjke Jadrana« autora dr. Tonka Šoljana, koju je izdao davne 1948. godine Institut za oceanografiju i ribarstvo u Splitu, navodi se podatak da grdobina može narasti do dva metra dužine, ali nije navedena maksimalna težina. Bilo kako bilo, možda će ovaj članak pročitati netko tko zna da je ulovljen veći ili teži primjerak grdobine a do tada ćemo mi, možda pomalo neskromno tvrditi da je ovaj Sašin rošpo ulovljen na Čutinu pored Punte Križa najveći na Jadranu.

LOPHIUS PISCATORIUS GRDOBINA, ŽABA ILI ROŠPO

Ovaj fenomenalan ulov potaknuo nas je da o grdobini, žabi ili rošpu nešto više napišemo. Jedan od razloga je i zato što smo se i mi, razgovarajući u Puntinu, međusobno razilazili oko točnog imena ove jadranske ribe.

Svima je znano da se vrlo često na našoj jadranskoj obali, od mjesta do mjesta, od otoka do otoka, koriste različiti nazivi za pojedinu ribu ili se pod istim imenom misli na različitu ribu. Tako je i na našem Cresko - lošinjskom otočju. Jedna kod nas najcjenjenija riba tako se, primjerice u





Valunu naziva lovrata, na Srakanama, Susku i u Malom Lošinju - orada, a u Nerezinama i Puntima Križa - podlanica. Riba koja se kod nas zove vrana, na jadranskoj obali ima čak 37 naziva, pa se tako primjerice u Bakru naziva - konj, a u Medulinu - lepa. Rumbac se kaže u Valunu, Martinšćici, Nerezinama, Puntima Križa te Crikvenici, Karlobagu, Loparu i Šibeniku, a u Malom Lošinju, Susku i Srakanama - žnjonfet. Za našeg knezića, kako ga se naziva u Nerezinama, Puntima Križa i Srakanama te knez u Valunu i na Unijama, na Jadranu je zabilježeno čak 117 različitih naziva.

Ove smo podatke pronašli u znanstvenom radu Vojmira Vinje, objavljenom u dvije knjige pod nazivom »Jadranska fauna - etimologija i struktura naziva«. Prilikom istraživanja, autor je anketirao veliki broj stanovnika u čak 162 naselja Jadrana, od Ulcinja do Savudrije, a na našem području mještane Ilovika, Unija, Srakana, Suska, Belog, Cresa, Valuna, Martinšćice, Nerezina i Malog Lošinja.

Za grdobinu je zabilježeno čak 34 naziva te u ovoj knjizi autor navodi da je karakterističan oblik ove ribe dao potvrdu za gotovo sva imena, a ona počivaju na osnovnom semantizmu kao što su »ružan«, »grdan« pa odatle proizlaze »đavao«, »vrag« i svi drugi.

Vojmir Vinja u svojoj knjizi iznosi da riba može biti lijepa i da ribara zapanjuje živošću svojih boja ili elegancijom ruha i oblika, što se odražava u pučkim imenima. Vidjet ćemo da morska životinja može biti i ružna (bez obzira na svoju ekonomsku vrijednost) pa će kod onog tko joj daje ime probuditi osjećaj odvratnosti ili odbojnosti, a to će biti lako vidjeti iz imena što će ih riba nositi.

Grdobina je vrlo upadljivog oblika pa ihtiolozi, koji u svojim objektivnim opisima ne mogu baratati terminima ružan ili odvatan stoga svi ističu ogromnost usta i nesrazmjerno veliku i čudnovato spljoštenu glavu. Svi ti elementi koji ribi daju opći izgled odražavaju se u pučkoj denominaciji kroz imena koja se temelje na osnovnom semu »ružan«. Na semu »grd« ili »grdan« zasnivaju se naši nazivi grdobina ili grdoba, a varijanta grdosija je posljedica velikih dimenzija ove ribe.

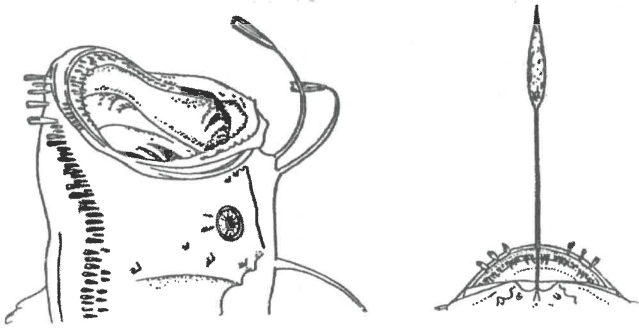
Uvelike je prisutna usporedba ove ribe s »vragom«. Do slike »vrag« u sadržaju riječi došlo je zbog ružnoće i

POPIS IMENA I MJESTA U KOJIMA SE KORISTE POJEDINI NAZIVI

grdoba	Krilo, Račišće, Goveđari
grdobina	Pirovac, Prvić Luka, Zaton, Okrug, Maslinica, Grohote, K. Kambelovac, Vranjic, Stobreč, Postira, Povlja, Sumartin, Hvar, Baškavoda, Podgora, Drvenik, Gradac, Komiža, Lovište, Duba
grdosija	Doli
hudoba	Sali
hudobina	Murter, Rogoznica, Split, Starigrad, Jelsa, Vis
vrag	Hodilje, Goveđari, Prožura, Korita, Slano, Koločep, Zaton, Mokošica, Mlini, Cavtat, Molunat
vrag morski	Baošić
vražica	Iž, Žman, Sali, Vrgada, Murter
vražja mater	Silba, Kali, Vir, Petrčane
vražja mati	Ugljan, Tkon, Iž
vražja mat	Olib
vražja baba	Neviđane, Privlaka
pavrag	Ražanac
pešičavo	Novigrad
pasja mati	Ježera, Kaprije
žaba	Volosko, Omišalj, Malinska, Baška Nova, Baška Stara, Bakar, Crikvenica, Klenovica, Lukovo, Starigrad, Jablanac, Prizna, Karlobag, Lopar, Barbat, Lun, Novalja, Paklenica, Vinjerac, Mošćenička Draga
zaba	Valun
rošpa	Molat, Kali, Kukljica, Petrčane, Sutivan
rospa	Premuda
rošpo	Medulin, Krnica, Rabac, Unije, Srakane, Martinšćica, Nerezine, Mali Lošinj, Puntar, Supetar
rospo	Ilovik
hrnja	Ježera, Žirje, Zlarin, Krapanj, Brna
hrcez	Novalja
divja škrpina	Hvar, Brusje, Zračće
škrpuja	Milna, Bol, Sućuraj
škarpuja	Vrboska
ždrokun	Žuljane, Trstenik
račina	Zapuntel, Rava, Božava, Veli Rat
račina	Ist, Molat, Sestrunj, Rivanj
gančina	Kotor, Krtole, Stoliv
totan	Lumbarda
kučak	Lastovo
miš	Vela Luka, Molunat

neobičnog oblika. Naša varijanta iz leksema vrag - veoma su brojne i raznolike. Najrašireniji je vrag dok su vrag morski ili vražica u uporabi u nešto manje mjesta. Sinonim đavo pojavljuje se u romansko-slavenskom leksemu pešičavo.

Poseban tip leksije s oznakom srodstva susrećemo u nazivima vražja mater, vražja mati, vražja mat, vražja baba,



a da je riječ o sadržajima »ružan«, »odvratan« vidi se iz naziva pasja mati.

Slika »vrag«, »nadnaravno biće« sadržana je u pelješkom ihtionimu »ždrakun«, tu je riječ o unakrštanju dalmatinskog ostatka drokun i hrvatskog žderati, upravo zbog proždrljivosti i posebnog načina na koji ova riba hvata velike količine sitne ribe.

Bokeljski oblik gančina proizlazi iz mletačke posuđenice ganča (ganza) što se lako da usporediti s »kukom« a vrlo je prihvatljiv kada se zna da je grdobini leđna peraja raščlanjena u pojedine »šipčice« i da prva ima listoliki privjesak kojim primamljuje plijen.

»Žaba« je najstariji semantizam koji poznajemo za ovu vrstu ribe a spominju je još Aristotel i Plinije nazivajući ju *Rana piscotrix* a možda najtočniji opis daje Opijan opisujući karakteristike ove ribe govoreći da je troma, sluzava i meke kože, koja zbog svojih velikih razjapljenih usta djeluje čudno i odvratno a živi u blatu i mulju.

Ogromna usta i privjesci na glavi dovode do usporedbe ove ribe sa škarpinom pa su tako nastali nazivi divlja škarpina, škrapuja, škarpuja.

Naziv žaba koristi se na velikom području Jadrana, od Vinjevca do Mošćeničke Drage dok se naziv rošpo koristi uglavnom po otocima i u dijelu Istre, s varijantama rošpa, rospa, rospo. Tu se radi o adaptiranom venecijanizmu *rospo de mar*.

Eto, zahvaljujući znanstvenom radu Vojmira Vinje a potaknuti rekordno velikom rošpu kojeg je u Puntima Križa ulovio Saša, uspjeli smo odgonetnuti i doznati kako se sve na Jadranu zove ova riba. Sada nam samo preostaje čekati da Saša opet ulovi neku veliku ribu te da u jednom od sljedećih foja opišemo njene karakteristike i napišemo kako se ta riba naziva kod nas i u ostalim mjestima na našoj Jadranskoj obali. Dotle Saši želimo puno zdravlja, mirno more i još mnogo uspješnih ulova

Ljubo Galjanić

PJEVAČKI ZBOR U PUNTI KRIŽA

U Puntima Križa se mnogo pjevalo. Nedjeljom se često čula pjesma u gostioni ili s mjesta gdje je bila organizirana zabava ili ples. Za Ivanju i Jedrijeinu pjesma je u gostioni bila obavezna. Tada je to pjevanje bilo tako lijepo da je izgledalo kao da pjeva jedan profesionalni muški zbor. Pjevali su svi koji su se tada našli u gostioni. Tada je to pjevanje bilo popraćeno harmonikom nekoga od puntarskih harmonikaša. Obično su to bili Ivan Badurina (Ivić Bepov), Miro Badurina, Nikola Matušan (Mikulić Matušuanjev), Vijeko Matušan, a ponekad Anton Brako (Toni Rikov) iz Nerezina.

Puntari su inače dobro pjevali, rekli bi po puntarski »bili su intonvani«. U pjevanju su se, prema sjećanju Lekić Ivana, isticali :

- tenori: Badurina Ivan (Ivić Bepov), Matušan Ivan, Badurina Josip (Osip Lunjanjev), Matušan Andrija;
- drugi tenori: Matušan Nikola, Lekić Ivan, Lazarić Romano, Marušić Bepo (Stijepov), Plešić Anton (Toni Belo);
- basovi: Toić Ivan, Bajčić Ivan, Plešić Toni, Marušić Mario (Ivančićev), Milušić Mario, Lovrić Ivan.

Pjevanje istih obično je vodio Badurina Josip (Bepov) ili Badurina Ivan (Ivić).

Lijepi glasovi puntara, kako kaže Lekić Ivan, naveli su župnika Punte Križa don Matea Purića da ih okupi i organizira crkveni zbor. Pod njegovim vodstvom u zboru su pjevali:

- tenori: Badurina Ivan (Ivić) i Matušan Andrija;
- drugi tenori: Galjanić Ivan, Matušan Nikola, Lekić Ivan;
- basovi: Toić Ivan, Zorović Krište, Marušić Bepo (Stijepov)

Ovaj je zbor pjevao misu u Puntima Križa više puta, a naročito za velike blagdane. Pjevali su u Beleju na Rokovu, u Sv. Jakovu na Jakovu, i u Ćunskome na Mikuluajnu.

Badurina Ivan (Ivić) pjevao je solo Ave Maria od Schuberta i Ave Maria od Gounoda.

Ovaj zbor je djelovao od 1943. do 1945. godine.

1952. godine u Puntima Križa se osniva pjevački zbor koji djeluje do 1956. godine. Zbor je vodio Badurina Josip (Bepov), a u zboru su pjevali:

- tenori: Badurina Ivan (Ivić) i Matušan Andrija;
- drugi tenori: Matušan Nikola, Lekić Ivan i Badurina Josip (Bepov);
- basovi: Toić Ivan, Bajčić Ivan, Milušić Mario, Plešić Anton i Marušić Mario (Ivančićev).

Probe su održavali navečer u čitaonici, koja se tada nalazila u popovoj kući u Puntima Križa.

Nastupali su u Malom i Velom Lošinju, a na natjecanju zborova u Malom Lošinju osvojili su 2. nagradu.

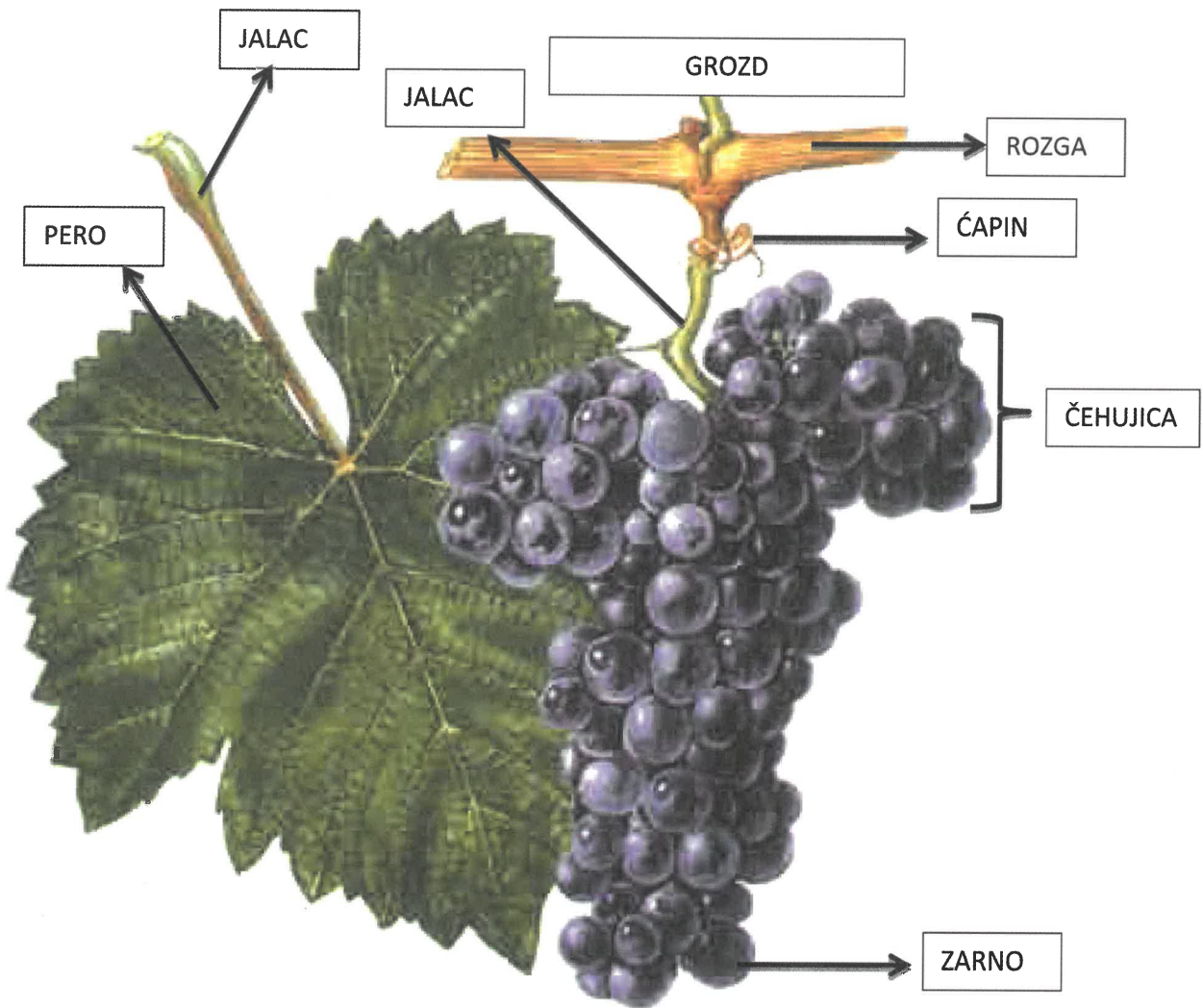
Pjevali su pjesme: Krasna zemljo Istro mila, Ljubeznice moja mila i druge starogradske pjesme.

Pjevali su talijanske pjesme: Nuvola mia bella nuvola, Addio mia bella addio, La montanara i druge operne arie.

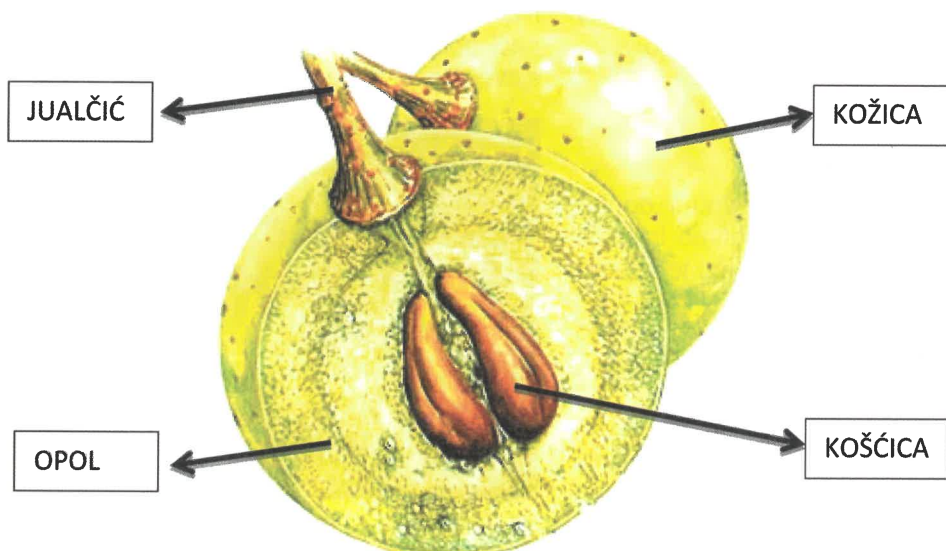
Ljepotom glasa isticao se tenor Badurina Ivan (Ivić Bepov). Njegova interpretacija pjesme Mama (Majko) uzбудila bi mnoge Puntare, Nerezincane i Lošinjane i izazvala buran pljesak.

Franko Kučić

ČE JE ČE I KAKO SE ČE ZOVE



ZARNO



NEOBIČAN ŽIVOTINJSKI SVIJET PUNTE KRIŽA II

Posljednjih nekoliko godina fotografija je za mene prvi hobi. Već od početka privlačila me je makro fotografija, to je fotografiranje biljaka i sitnih životinja te kukaca iz blizine. Punta Križa je za mene puna zanimljivih životinja posebice onih malih sa šest (insekti) ili osam nogu (pauci). Na odmoru imam više vremena, pa se mogu svakom kukcu više posvetiti i čekati, da doleti ili dopuza točno tako, kako ja želim. Ako odleti, ništa zato, za nekoliko vremena fotografiram narednog koji mi dođe pred objektiv.

Kao dijete jako sam se bojao pauka. Ali fotografija me je natjerala da se tog straha otarasim. Kad sam ih dobro upoznao, vidio sam da nisu tako strašni. Sve su me više privlačili i tako sam ih dosta fotografirao. 2005 godine me je u vrtu naše kućice u Veli Dragi čekalo iznenađenje. Na grmlju ispred terase uradio je mrežu pauk koji nikako ne bi smio biti tamo.

MAROKANSKI VRTNI PAUK (ARGIOPE LOBATA)

Početak srpnja 2005. godine, ispred naše kućice na Dragi, otkrio sam zanimljivog pauka kojeg do tada nikada nisam vidio, čak ni pronašao u literaturi. Pošto je spleo mrežu baš ispred mog nosa, odlučio sam da ga fotografiram i pratim njegov život. Kasnije sam u Mariboru pokušao ustanoviti o kom pauku se radi. Tada još nisam znao da sam naišao na zaista poseban primjerak.



Marokanski vrtni pauk (*Argiope lobata*). Lijevo gornja leđna strana, desno donja trbušna strana

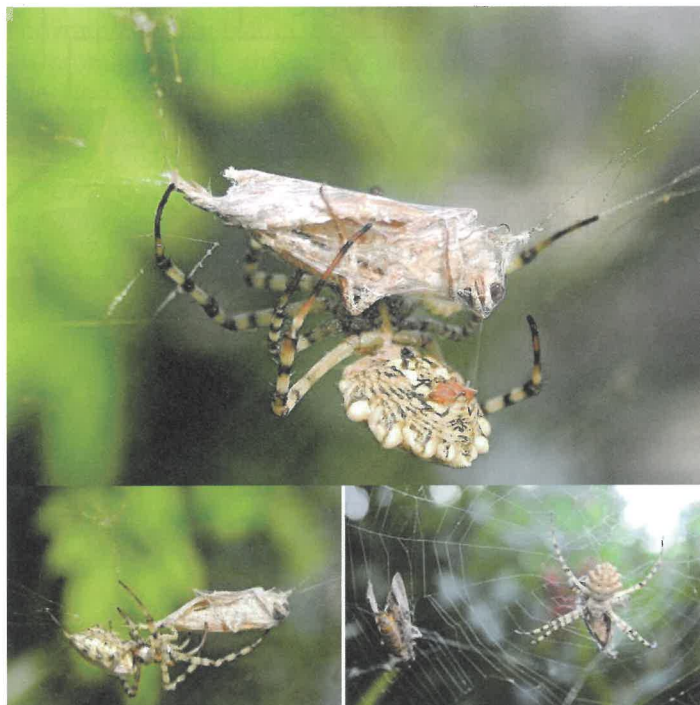
Foto Andrej Ivanuša, 15. 7. 2005.

Vela Draga, otok Cres, Hrvatska

Fotografije prikazuju njegovu gornju, leđnu i donju, trbušnu stranu. Kad sam ga prvi put fotografirao imao je tijelo dugo oko 10 mm. Krajem mjeseca tijelo mu je poraslo na oko 20 mm.

Najviše je lovio noćne moljce. U jednoj noći ulovio je tri do četiri komada. Odmah je jednoga pojeo, a ostale tri je sapleo u čahuru i objesio na rub mreže.

Kad se uz njega pojavio još jedan maleni pauk, postalo mi je jasno, da se radi o malom mužjaku. Jer je kod pauka ženka uvijek veća od mužjaka. Mužjak je cijelo vrijeme bio negdje na rubu mreže i brižljivo pazio da joj se previše ne približi. Primijetio sam da ima samo šest nogu, a trebao bi ih



Ulovljenog moljca je velikom brzinom sapleo u ljepljivu čahuru. Jednog je odmah pojeo, a ostale ostavio za drug obrok.

imati osam kao svi pauci. Interesiralo me kako ih je izgubio. Odgovor na to dobio sam kasnije iz literature.

U Mariboru sam se dao na »lov« za podacima. Najprije sam potražio kako se zove. Latinski mu je ime *Argiope lobata*, a na hrvatskom bi mu mogli dati ime »marokanski vrtni pauk« ili »križ svetoga Andrije« (engleski: St. Andrew's Cross, malteški: Il-Brimba Kbira, taljanski: lucente). Naime, ni na hrvatskom a ni na slovenskom jeziku za njega nisam našao domaće ime. Prema literaturi ova vrsta pauka živi po cijeloj Africi i u južnom dijelu Mediterana (Grčka, Cipar, Malta, južna Italija, Egipat te Maroko). Nigdje nisam mogao naći podatak da živi na jadranskim otocima ili priobalju sjevernog Jadrana.



Maleni pauk s gornje strane je mužjak, a ispod je ženka - dimorfizam



Stabiliment, zaključak pletenja

Prepoznatljiv je po neobičnom stražnjem dijelu tijela i po načinu pletenja mreže. Mreža dostigne promjer 100 cm. Nit je veoma jaka i u mrežu može uloviti najveće hruštave i leptire. Bez boje je i skoro nevidljiva. Na vanjskom rubu je razmak između niti veći, a u sredini gdje vreba na plijen ti razmaci su uži. Pletenje uvijek završava jačim pletenjem u cik-cak obliku koji zovemo »stabiliment«. Ovo je vidljivo i na fotografiji.

Najprije se mislilo, da mu to treba za stabilitet i pravilan napon mreže. Danas se znanstvenici priklanjaju ideji da je taj završetak

pletanja nekakvo upozorenje za veće životinje da ne razderu mreže. Postoji i ideja da ta struktura privlači insekte jer odbija ultraljubičastu svjetlost kao i cvjetni listovi. *Argiope lobata* vreba nasred mreže s glavom nadolje kao i većina pauka u obliku križa s ispruženim nogama. Sa svakom nogom kontrolira jedan od osam segmenata mreže. Potrebna mu je voda za život i pije jutarnju rosu koja se nakupi na mreži ili na okolnim biljkama na koje je mreža pričvršćena.

Za čovjeka nije opasan mada proizvodi poliamidni otrov kojim umrtvljuje svoj plijen. Ako slučajno ubode čovjeka, na mjestu uboda se pojavi manja svrbljiva mrlja. U posljednje doba njegov se otrov upotrebljava za izradu analgetika.

Prirodni neprijatelji pauka su određene vrste ptica. Kada se pauk osjeti ugrožen, počinje s vibriranjem mreže. Tako se u očima pljenitelja pretvori u zamagljenu točku. Ptica na taj način ne može odrediti njegov položaj i pokupiti ga iz mreže. Ako se prijetnja poveća, istrči iz sredine mreže na rub i zakloni se ispod lišća. Kad je prijetnja jako velika, tada isprede spasilačku nit i spusti se na tlo te sakrije u lišću. Istim putem vrati se kad se situacija smiri.

Za tu vrstu pauka je posebno značajno da se mužjak i ženka jako razlikuju po veličini. Tijelo ženke dostigne do 20 mm, a muškarca najviše do 6 mm. Kad ženka ispruži noge, može dosegnuti 70 mm dužine. Time je to i jedan od najvećih europskih paukova.

Životna dob ženke je oko 13 do 15 mjeseci. Muškarac se kod parenja najprije zaustavi na rubu mreže. Vibracijom niti, pomoću svojih nogu, ženki daje do znanja da se želi pariti i na

taj način je i smiruje. Ženki se približi po suprotnoj strani mreže i zaustavi se na sredini iznad nje. U mreži napravi otvor za parenje i isplete posebnu nit. Kad je ženka voljna, ispuže na tu nit. Muškarac ženku laganu dodiruje na prvom paru nogu. Svojim prvim parom ona vibrira i kad je zadovoljna, daje mu znak i muškarac brzo skoči k njoj. Ženka ga uhvati i približi do svog spolnog organa. Posle parenja mužjak je obično dovoljno brz da joj se izmakne da ga ne poždere. Više puta joj za uspomenu ostavi koju od svojih nogu. Mužjak se može kretati sve dok ima tri noge. Posle nekoliko parenja mužjak većinom ugine sam od sebe.

Jajašca ženka odloži u malo gnijezdo u obliku vrećice. Zapne je za biljke uz rub mreže tako da nije vidljiva iz zraka i što bolje zakrivena lišćem. Vrećica ima oblik čaše i obložena je svili sličnom materijalu te je i vodonepropusna (slično stabilimentu). Kad izlegne sva jajašca, vrećicu zatvori. Napravi do tri vrećice, prva je najveća, zadnja najmanja. Jajašca u vrećici prežive preko zime. Mladi pauci se izlegu oko 4 mjeseca od odlaganja jajašca.

Argiope lobata spada u porodicu *Araneidae* (*Argiopidae*) što znači veliki pletilac, pravi pauk. Njegov najbliži srodnik je osinji pauk (*Argiope Bruenichi*), koji je u Europi običan. Postoji i parazitski pauk iz roda *Argyroda* koji vreba na ostatke plijena u mreži *Argiope lobata*. Njegov okrugli stražnji dio je srebrne boje. U Europi je iz porodice *Araneidae* poznatih oko 50 vrsta pauka. U tu porodicu spadaju i svi pauci križevci.

Samo je jedno pitanje ostalo bez odgovora. Što je radila *Argiope lobata* na Cresu? Zar je i to znak da se klima zagrijava i na taj način su i sjevernojadranski otoci postali nova okolina za razvoj te vrste pauka? Mislim, da nije bila samo slučajna posjetiteljica koja je došla nekim brodom jer onda ne bi bilo mužjaka. Sad svake godine pretražujem sve paukove mreže da možda pronađem još koji primjerak.

Andrej Ivanuša



Da bi se udebljala i pripremila za polaganje jajašca, pojela je sve što joj se uhvatilo u mrežu

ČUANČE

U prošlom, petnaestom broju »Puntarskog foja«, objavili smo prilog o »čuančama« - pričama naših predaka o štrigama, štrigunima, vrazima, o mori i markodlacima, macmaliću i karsniku te o mnogim neobičnim i neobjašnjivim događajima i doživljajima.

Sve su te priče o nadnaravnim bićima i čudesnim zbivanjima, naše čuanče, s vremenom polako padale u zaborav. Danas kod nekih izazivaju podsmjeh i malo tko u njih vjeruje, ali unatoč svemu mi se i danas počesto susrećemo s mnogim pojavama koje, unatoč jako uznapredovalom stupnju obrazovanja i sveprisutnoj informatizaciji, nismo u stanju racionalno pojasniti ili objasniti.

Čuanče su dio naše prošlosti, koje su nastale u našim seoskim sredinama u vrijeme kada su se obitelji sastajale oko ognjišta, pri čemu su oni stariji na mlađe usmenom predajom prenosili iskustva, vještine, znanja pa tako i priče o doživljajima ljudi iz svoje okoline koje nisu mogli objasniti ili shvatiti nego na način da su ih pripisivali djelima nadnaravnih bića.

U prošlom smo foju, koristeći snimke iz 1972. godine, koje je zabilježio Richard March - Guavde, rođenjem Amerikanac a podrijetlom Nerezinac, snimajući kazivača, Dinka Rukonića - Limbertića, objavili nekoliko priča o tome što su to Tiempre i tko su to markodlaci. Ovom prigodom donosimo još nekoliko čuanči u kojima nam Limbertić prenosi priče o tome kako je »vruah« - vrag, zagorčavao život nekim od naših predaka i što su oni sve doživjeli i preživljavali kada bi se s njim, na njihovu nesreću, susretali.

KAKO JE VRUAH OD SMRIJEČJA DO OGRAD STRAŠIL IVIĆA ŠPALETIĆA

Od stuani se je na badnji duan, na polnoćnicu, hodilo vaf Puntu. Oni od Ograd su hodili do ovih naših na Smriječje. To ti je bil Špaletić, Ivić, otac onomu Muarku Lekiću. Govori uon: »Matićevi, reste vaf Puntu? Homo skupa vaf Puntu«. Šli su i prišli vaf Puntu, i kada je polnoćnica finila, šli su ća, na dole i moji njemu govore: »Če biš ti Iviću spual ovdeka, barzo je duan pa ćeš se stat i puoč vaf Ograde«. A uon govori: »Ma ne, ne, ja grijen doma vaf Ograde« i šal je. Tri lese su bile za pasat od Smriječja do Ograd, dokle bi uon do dvora prišal.

Ovi naši su šli spat a uon je šal pomalo napreda. Imijel je još jeno deset, dvajset minuti za hodit. Kada je pasual parvu lesu, čul je kako da neki za njih hodi. Udelal je još jeno dvajset metri, a lesa se je za njin otvorila i zatvorila a uon pita: »Ki je tamo?«. Niki se ni javil, a uon onda pomisli - sada imam pasat još dvije lese pa ću forši vit ki to apošta dela.

Prišal je na drugu lesu i otvoril pomalo, delikuato, neka ne zaškripje, neka se ne čuje. Tako ju je otvoril i zatvoril. Kada je udelal jeno dvajset paši i ta lesa se je otvorila, kako da ju je neki skračil. Otvorila se je i zatvorila. Njemu su šubiti pošneli vluasi ruast. Škuro, pomalo dažji, ne vidi niš a ni gluasa ni.

Prišal je na tretu lesu, još pomanje otvoril, neka ne zabuati i

pokle dvajset paši od lese, opeda se lesa otvorili i zatvorila a uon je deboto bil blizu kuće. Mat ga je čekala, čekala je aš da Ivić ima prit zis Punte od polnoćnice. Gorela je sveću na muale puniještričine neka se uon akuorži kede je kuća. Kada je pasual tu tretu lesu, klual se je teć a imijel je pasat kraj jene lokve, aš je kraj lokve put pasevual i onda je videl jenoga šlovečina, veloga, visokoga tri, četire metri. Joh mene, Ivić je pregnul i pitual se kamo će. Hitil se je vaf lokvu. Lokva ni bila visoka, bila je do puasa, bila je kako jena škajužina.

Šal je tekuć doma vas mokar. Jušto se je ćapual za kjučanicu od vruat i če ti ni njemu žvanimijent prišal od struaha. Mat je bila gore na pusteje, molila je i čula da je neš zaškarvalo na vruateh i pomislela: »Da ni Ivić prišal, latil je kjuku a ni vruata otvoril«. Ona se je pomalo stala, otvorila vruata i vidi šloveka prehićenoga, vidi Ivića, sina. Hodile su mu sve pene na usta i ni govoril a ona ga pita: »Iviću če ti je, če ti je?« Nekako ga je potegnula vaf kuću a već je deboto bilo jutro. Šla je zvat naših na Smriječje, pokuojnoga oca, buarbu Iva, buarbu Andrea.

Oni su prišli vaf Ograde, položili ga na jena vruata i ponesli ga na Maisku. Bil je malo živ, jušto da diše. Svi su mu vluasi bili popadali. Nanke jedan vluas na glave mu ni bil ustual od struaha.

Ivić je ustual živ, pa su ga pokle pitali če je to bilo a uon je povedual da je neš hodilo za njin i onde kede je imijel pasat da je bil jedan veliki šlovek ki mu ni dual pasat. Imijel je jedan klobuk, bil je vas obalčen i ni se moglo poznat ki je. Bil je tri puti veći od Ivića a i uon je bil dosta veli šlovek. To je bil vruah, oštija.

RUMBAC I VRUAH

Bil ti je jedan šlovek koga su zvuali Rumbac i uon ti je bil našal mluadu na Beleju a uon ti je stual na Murtovníku. Onda je uon hodil morižat na Belej. Onda su nosili one brageše, znuaš, od lutera, jene debele bragešine od teline. Kada biš bil hodil to bi ti užalo šušnjat. Šal on mluade a malo je više popil i če ga je našlo. Kada je tornjevual če mu ni oto pošnelo šušnjat, kako je hodil, koraci delal, one brageše su mu pošnele rušat i uon se prestrašil da neš grije za njin.

Ko bi bil pomalo hodil ono bi pomalo rušalo, a ko bi bil živjelto tekal , to bi živo šušnjalo. Onda bi se bil fermual a ono niš. Kada je prišal blizu Murtovníka a znuaš od Beleja za prit na Murtovník je pijet ol šijest a forši i više kilometri, onda se klual teć. »Oštija«, govori, »sada sen blizu«, put je lijep i uon je tekal i tekal a kako je tekal žvelteje, ono je još više delalo zin, zin, zin.

Prišal je na Murtovník, na dvuor i pual vaf žvanimenat. Malo živoga su ga našli v'jutro i pitaju ga da če mu je. A uon in je rekal da je neš, neki vruah tekal za njin. Oni su mu rekli: »Ti si mato«, a uon njimi: »Ma je, tekal je za manu, kampanual je za manu od kada sen puartil od mluade na Beleju. Vas put je za manu tekal. Sako toliko bin bil zablel: »Ki je tamo, ki grije za manu?«, a uon me je kumpanjual sve do dvora.

KANTUNIĆ OD BESIJED KAFE OD KAFA

Čuda od nas voji popit kafe pa ga šolito kada se stanemo v'jutro z'guštom popijemo doma ol se posijedemo vaf kafici i ordinuamo ga. Kafe naručimo kamerijere ol kamerijeru svaki po svojien guštu. Ko bi ki, onako de parte, na puol uha, habal če ki naruči (ni lijepo habat če drugi govore ma kadagot okuri i to), čul bi svega i svačesa. Harvuaski bi se za škerac moglo reć da svaki ima svoju »muzičku želju«.



Bože svijeti kakovo sve kafe judi ordinuju. Reku: »Molim vas kavu, kavicu, espresso, dužu ili kraću, produženu kavu, makiato, produženi makiato, koreto, kapučino, sa ili bez šećera, a neki i sa natrenom«. More se čut da judi naruče i: »Tursku kavu sa više ili manje mlijeka, gorču, slađu, veliki ili dupli kapučino, crnu kavu, bijelu kavu ...« i ki više znua kakovo će kafe judi još zmislet ol kije monuade od kafa će još prit vaf muodu.

Ma fundamijent i početak svega je kafe, bruštuluano, samejeno i skuhano, pa se ni za čudit kada je i onih ki ordinaju da in parnesu »čistu kavu« aš su ih već štufali i inšempijuali svi ti silni muodi na kih se kafe more a forši i ne more udelat.

Ovih silnih muodi na kih se danas kafe dela do prija ne toliko čuda godišć ni bilo. Parvo svega ni bilo ni kafici a vaf oštarije se još za moje pamete ni pilo kafe. Pilo ga se je doma. Spominjan se moje matere zis susedami. Pile su tursku a pokle espresso - po modijernu, vaf onih kokumicah kije smo na početku mogli kupit samo vaf Triještu. Kafe in je bilo najparvo škuža da almeno malo počinu i usput počakulaju, čuju novituadi a kadagot i taroču. Z'vremenon in je kafe pošnelo bit vicij i više nisu mogle bit prez njega. Otac, če se ja pametin kada sen bil muali, kafe ni pil. Pokle ga je pošnel pit, ma ne čistoga nego zis rakiju. I danaska reku da ko piješ kafe večer da nijećeš moć zaspal a uon bi ga bil popil i prija puoć spat i loštešo bi zaspal kako cok a još bi bil i zahropual apena bi se polegal. Forši je to bilo zavol rakije.

Moja nona, kada je bila mluada ni nanke znala za kafe. Vaf Punte su povedali da je jedan puntar bil šal još prija parve gvijere, vaf Meriku (kako i svi vaf ono vrijeme).

Doma mu je ustala mluada žena i mualo detiče, apena rojeno. Kada bi mogal, poslual bi doma ki dolar a kadagot i paketić robe. Tako je jedanput inpoštual paket i uz sve drugo klual i dvije tri peščice kafe. Kada mu je žena vaf Punte otvorila paket bila je sila kuntijenta. Parvo, da ih ni zaboravil a drugo aš je vaf paketu bil list vaf kuon je napisual da je živ i zdraf. Razveselela se je i kada je vaf paketu našla i kilo cukara, lijepi postolići za mualoga i facuol ot svile za sebe. Ma je malo ustala inkantuana kada je našla jenu vrećičinu od tele i vaf njie neka muala zarna, više bižilunga nego tuonda, zis jenu rigu po sret, blijedo zelenoga koluora. Klala se je štormentevat če bi to moglo bit ma nikako da se domisli če je to. Kapila je šubito da to nisu biži, bob, nanke čič a fažuol siguro ne. Za ne delat sramotu po selu nikoga ni utela pitat če bi to moglo bit a zis svin drugin če je od svuoga Ivića z'Merike dobila, hvalila se je na sva usta i na vas gluas.

Gijedala je vrećicu i ta čudna zarna i na finjetku je decidila, suama sebe govoreć, da je to siguro neko seme i da bi ga vajalo klast vaf zemju. Kada je muarča sadila biži, cicericu i čič, usput je zaprećala vaf zemju i toga vruga misleć da će neš prit vanka pa će onda vit če je.

Sve je barzo prišlo vanka, biži su već procvali pa su se i mušnjice pošnele palnit ma od onih zarna ni bilo vit niš. Onda je vaf listu mužu napisala: »Doma smo svi dobro, muala raste, juanci sen već odurila, sila sen kuntijenta zis svin če si muale i mene poslual samo ono tvoje merikuansko sočivo nikako da pride vanka«.

Malo po malo i naše su se none naučile pit kafe, ma kako ni bilo šoldi za ga kupit, delale su kafe od jašmika. Lijepo bi ga bruštulale, samlele i skuhale. Svi znuamo koliko je jašmik šuštancijuož pa su ga v'jutro zis pašametami pila i deca.

A za reć jušto kuo kafe je kuo, kada bi jena zvuala drugu na kafe bi rekle: »Ala suseda, prit na kafe«, a ona druga bi bila odgovorila:« Grijen, grijen, šubito ću prit, ma od česa ti je kafe?«. Na če bi ona parva odgovorila: »Hod, hod barzo aš sen danaska udelala kafe od kafe a ne kafe od jašmika«.

Ljubo Galjanić



TRAVA SVIJETOGA IVANA

GOSPINA TRAVA - *HYPERICUM PERFORATUM L.*



Travu svijetoga Ivana, kako ju mi nazivamo, koja je ime dobila po našem nebeskom suzaštitniku Punte Križa, lako je i jednostavno prepoznati po njejoj karakterističnoj visokoj stabljici, sitnom zelenom lišću i prekrasnim žutim cvjetovima.

Raste samonikla gotovo na svakom osunčanom zemljištu, a nećemo je nikada naći na području gdje prevladava gusta makija ili u šumi. Radi se o biljci koja se u narodnoj medicini možda i najčešće koristi. Pridaju joj se čak i nadnaravna, mistična svojstva. Liječi i ublažava tegobe kod velikog broja bolesti, te je ovo prigoda da o njoj kažemo nešto više, kako bi ju mogli prepoznati u prirodi te koristiti u ljekovite svrhe.

Kao i kod većine biljaka njeno ime ovisi o kraju gdje raste i ima jako puno naziva. Već smo rekli da za nju u nas kažemo trava svijetoga Ivana, a najčešće se koristi njena imena gospina trava ili kantarion, ali se još koriste narodni nazivi, bogorodična trava, gospino zelje, bogorodična ruka, gospin cvijet, ivanova trava, krv svetog Ivana, ivanje zelje, janževka, šentjanževka, žutenica, žuti kantarion, žuta metlica, gorac, gorčac, krvavac, ranjenik, trava od poseka, bljuzga, zaseknica, marina ručica, pljuskavica, smicaljka ili tantura.

Trava svetog Ivana je trajno zelena biljka, jake, čvrste i razgranate stabljike s brojnim ograncima. Ona je trajnica koja na uspravnoj i okrugloj stabljici naraste od 30 do 90 cm. Raste iz drvenastog i razgranatog korijena. Listovi su naizmjenično smješteni i ovalnog su oblika, glatki, bez peteljki, dugi od 1 do 3 cm a široki manje od centimetra. Na listovima se nalaze sitne karakteristične prozirne točkice koje su u stvari žlijezde ispunjene eteričnim uljem. Ako list okrenemo prema izvoru svjetla, učinit će nam se kao da su izbušeni (perforirani) pa je odatle ova biljka i dobila naziv (perforatum).

Cvjetovi imaju pet latica s mnogo prašnika spojenih u tri snopića koji s gornje strane imaju sitne crne točkice. Iznad prašnika uočit ćemo trostruki tučak koji je tamnocrvene boje. Cvate od svibnja do rujna, ovisno o staništu, a kod nas

je za Ivanju u punom cvatu. Možda je baš zato dobila ime trava svetog Ivana. Ako cvijet protrljamo između prstiju iz njega će isteći krvavo crveni sok koji potječe od crvene smole, što je od davnina bio povod narodu za mnogo praznovjerja i tajanstvenu primjenu ove biljke. Kada se krajem ljeta cvijet osuši formira se plod u obliku dugoljastog tobolca iz kojeg ispadaju sitne sjemenke i na taj se način širi i razmnožava okolišem.

Cijela biljka ima karakterističan, vrlo prepoznatljiv miris, pomalo oporan i gorak. Cvjetovi imaju slab balzamičan miris, a okus im je trpak.

Prvobitna postojbina gospine trave bila je u Maloj Aziji i Grčkoj te u Sibiru, dok je danas rasprostranjena u gotovo svim umjerenim i subtropskim klimatskim zonama. Raste po sunčanim livadama, brežuljcima, poljima, pašnjacima, ali i uz putove i staze, po neobrađenom zemljištu i krčevinama pa čak i na neplodnim zemljištima kao što su krški kamenjar.

Razmnožava se sijanjem potkraj ljeta. Biljčica iznikla iz sjemena rasađuje se u proljeće u prikladnu vazu ili zemlju. Biljka nije zahtjevna, dovoljno ju je zaliti vodom u suhim ljetnim mjesecima.

Za ljekovite svrhe sakuplja se cvijet, pupoljak, sjeme i vršna grančica dužine do 15-20 cm. Biljka se ne smije čupati jer se korijen ne koristi u nikakve svrhe, a tako se ujedno i čuva njeno stanište te omogućava prirodno širenje. Vršne grančice možemo vezati u snopove te se tako suše dok je pupoljak ili cvijet potrebno sušiti u tankom sloju, uvijek u hladu (da se što više sačuva boja lista i cvijeta) te na suhom, toplom i prozračnom mjestu. Osušenu biljku izmrvimo rukama i pohranimo u čistu, suhu i hermetički zatvorenu, najbolje staklenu posudu, te je kasnije koristimo u ljekovitim pripravcima kao što su eterična ulja, čajevi, vina, tinkture ili likere.

Ovu je bilju vrlo teško zamijeniti za neku drugu stoga ju nije problem pronaći. Kod nas, na području Punte Križa, najviše je ima samonikle u ograđenim zemljištima





(vrtovima, maslinicima) jer ju tu ne uništavaju ovce i jeleni lopatari.

Trava svetog Ivana poznata je još iz antičkih vremena kao biljka koja ima brojna ljekovita svojstva. Prvi zapis o njejoj ljekovitosti potječe od glasovitog grčkog liječnika iz prvog stoljeća Dioskurida, a velike pohvale o njejoj ljekovitosti izrekao je i Plinije. Mnogo kasnije, bilinari od Galena, oca farmacije do Paracelsusa i Kneippa, navode njenu veliku ljekovitost, naročito u liječenju rana, opekline i ženskih bolesti.

O ovoj su biljci u prošlosti ispredane mnoge legende te su joj pripisivali čak i nadnaravna svojstva. Astrolozi su je uvrstili u biljku sunca. Narodna vjerovanja povezivala su krvavocrveni sok gospine trave s krvlju na ranama Isusa Krista. Legende o ovoj biljci nastale su iz vjerovanja da je Kristov najdraži učenik Ivan, smrtno tužan, stajao pod križem na kojem je Isus bio razapet. Brižljivo je sakupljao biljke pod križem koje su bile poštropljene svetom Isusovom krvlju, kako bi ih mogao poklanjati vjernicima kao dragocjenu uspomenu na njegovu mučeničku smrt.

Poznato je da trava svetog Ivana procvate baš u vrijeme kada se slavi naše Ivanje, 24. lipnja, kada se obilježava dan suzaštitnika Punte Križa. U ranijim su vremenima na Ivanju u nekim krajevima djevojke plele vjenčiće od ove biljke, znane kao »ivanjske krune«, koje su nosile na glavi te tako plesale oko ivanjskog krijesa - »kolede«.

Gospina trava sadrži od 9 do 11 posto raznih tanina u kojima je najviše katehinskog eteričnog ulja (0,1-0,2%), smolu, željezo, hipericin, vitamin C, (oko 30 mg) te mnoge druge korisne i ljekovite sastojke. Liječnički naziv ove biljke je *Herba hyperici*, a prema mnogim autorima ona je u pučkoj medicini od davnina korištena za vanjsku uporabu za liječenje posjekotina, opekline, hemoroida, za brže zarastanje rana i to kao odličan antiseptik. Kao oblog korištena je protiv otekline, reume, iščašenja, čireva na prstima. Kao pučki lijek za unutarnju upotrebu korištena je protiv bronhitisa, astme, trbušnih bolova, grčeva za vrijeme menstruacije, te protiv grušanja krvi, bolesti bubrega, jetara, slezene i mjehura koji ne može zadržati mokraću, protiv glavobolje, reume u zglobovima, ublažavanja išijasa, kamenca u bubrezima, padavice, bolesti živaca i moždine.

Hipericin, jedan od najvažnijih sastojaka trave svetog Ivana, poboljšava raspoloženje otklanjajući potištenost, osjećaj tuge, tjeskobe, nervozu, razdražljivost, malodušnost i bezvoljnost te prateće pojave kao što su nesаница, krize

plača ili umora. Pošto djeluje sedativno, dobar je izbor kod lakših depresivnih poremećaja. Sigurno je da se kod svih ovih tegoba najprije mora posavjetovati s liječnikom jer je znano da se ne smije koristiti u kombinaciji s antidepresivima.

Odavno je znano da gospina trava jača spolne organe (naročito ženske) i pomaže u razvoju ženskih spolnih organa pa se slabunjavim djevojkama prije menstruacije daje na duže vrijeme čaj ove biljke pomiješan s jednakom količinom pelina.

Naši su preci ponajviše koristili travu svetog Ivana za liječenje hemoroida, rana i posjekotina, ali treba naglasiti da se uljem ne liječe svježije rane koje još krvare. Kod depresije se savjetuje terapija čajem u trajanju od jednog do tri mjeseca, a pije se oko litre na dan. Kod teških oblika depresije ovaj čaj nije toliko učinkovit. Ispitivanja su pokazala da čaj od gospine trave može učinkovito zamijeniti čak i svjetski poznati lijek Prozac.

Trava svetog Ivana ima izražena antibakterijska svojstva pa tako primjerice uništava virus herpesa, smanjuje širenje HIV-a i pomaže kod Parkinsonove bolesti. Treba napomenuti da se prema preporukama Europske komisije kod korištenja preparata na bazi gospine trave, treba strogo izbjegavati kavu, alkohol, suhomesnate i konzervirane proizvode.

Već je ranije napomenuto da se od trave svetog Ivana mogu pripravljati čajevi, sokovi, ulje, tinktura, vino ili likeri.

ČAJ

Pravilja se na način da se u 2 decilitra uzavrele vode stavi jedna žlica osušene gospine trave, skine se s vatre i ostavi 15 do 20 minuta poklopljeno. Pije se tri puta dnevno (za gastritis, čir na želucu, proljev, bolesti jetre, žuticu, upalu mokraćnog mjehura, nervne bolesti, glavobolje, bubrezne tegobe, kašalj, menstrualne tegobe, slabokrvnost).

SOK

Cvjetove, pupoljke i listiće koji su sušeni i usitnjeni stavimo u lanenu krpu i iscijedimo sok. Lakše je ako se u mikseru usitni bilje pa se potom centrifugira u sokovniku. Sok se koristi odmah dok je svjež.



Uzima se 1 do 2 žlice dnevno s malo vode. Sok se koristi za bolesti kao kod čaja, a naročito za liječenje depresije.

ULJE

Radi se od cvjetova i listova ali je bolje ako se radi od pupoljaka. U bocu od 1 litre stavimo do pola ubrane pupoljke i ostavimo ih 5 do 6 sati da uvenu te ih prikladnim predmetom, kuhačom, potisnemo na dno i malo zgnječimo. Do grla boce nalijemo dobro maslinovo ulje. Bocu držimo na suncu do 40 dana a može i do dva mjeseca. Povremeno promućkamo i na kraju procijedimo. Ulje se koristi za unutarnju uporabu i to 10 do 15 kapi po 3 puta na dan a za vanjsku uporabu za masažu i obloge. Ulje može dugo trajati i koristi se prema potrebi (za mazanje rana, ozljeda, posjekotina, osipa, hemoroida, ili se pije 1 žlica ulja natašte primjerice za liječenje čira na želucu.

TINKTURA

U jednu litru 60 postotnog alkohola stavimo 200 grama usitnjenih cvjetova, pupoljaka i listova. Bocu držimo na toplom mjestu oko mjesec dana i nakon toga se procijedi. Koristi se za liječenje unutarnjih oboljenja na način da se 5 do 10 kapi tinkture stavlja u čaj, sok ili vodu te pije tri puta na dan prije jela.

LIKER

U litru dobre rakije dodati 15 grama osušenih cvjetova i pupoljaka, 1 decilitar meda, 1 vanilijin šećer i na kriške izrezan, neprskan limun. Stavimo na sunce 40 dana, povremeno promućkamo. Potom se procijedi da liker bude čist a može se i profiltrirati. Koristi se kao domaći lijek za želučane tegobe a ujedno je izvrstan aperitiv i digestiv.

V I C E V I

PUSTEJA ZA SPAT I ČAKULAT

Čakulaju dvije malo starije susede pa će parva: »Ja ne znuan ki mi je vrah, zadnje vrijeme nikako ne moren spat. Po cijelu nuoc samo se prevarčen po pusteje z'jene na drugu buandu.

Stanen se pa hodin po kamare kako jena inšenpijuana šonambula. A uon muoj, kako se poliježe šubito zaspi i sve do jutra se ne zbudi.

Više puti mi pride tentacijuon da ga zbudin, ma mi ga bude žual aš tako lijepo spi a kada sen neki put i provala, sila bi se bil razjadil«.

»A zuač biš ga zbudila?«, pita ju suseda, »Če za malo počakulat«.

»Ma će si drugo mislela, nuan brižnin, već leta i leta pusteja okuri za počinut a ko smo zbudjeni za malo pročakulat, a ti šubito misliš na maliciju«.

HĆI SE ŽENI

Hći, sva vesela govori matere: »Mama, Marko me zaprosil, ma ne znuan će ću decidit aš me pošteno ni upoznuat«, a mat je živjelto odgovorila: »Ožen se ožen živjelto moja i nemoj čekat da te upozuna«.

DVUA ISTRIJANA V'GVIJERE

Joh mene!

Če je kumpare, če si ranjen

Ko je karf žutoga koluora, vero sen.

OTAC I SIN

»Papa, kako avion leti?«

»Ne znuan, sine.«

»Papa, a zuač bruod od železa ne fundua?«

»Ne znuan, sine muoj.«

»Papa, a kako televizija dela?«

»Ma ne znuan, sinko.«

»Papa, će ti šekua da te indriomuan neč pitan?«

»Ne sine, kako ćeš naučit ko ne pitaš.«

MIKO I IVIĆ

Pita Miko svuoga prijatela Ivića: »Zuač uon šlovek talče tovara po guzice«, a Ivić mu odgovara: »Zato aš ga oće kupit«. »A ha« govori Miko: »Sada sen kapil da i muoj otac misli kupit moju mater«.

SEKARVA I ŠKARE

Grije šlovek po gradu i ugijeda svuoga prijatela kako teče i darži škare v'rukah. Jedva ga nekako fermua i pita ga: »Če tako tečeš s'tin škarami v'rukah kako mato?«. »Ma pus me, moran barzo v'ošpidual«. Pita ga uon: »A će se dogodilo?« A uon mu odgovori: »Javili su mi da mi sekarve život visi na koncu.«

Na temelju članka 13. Zakona o udrugama (Narodne novine, broj 74/2014) i članka 24. Statuta Zavičajnog društva »Puntari« Punta Križa od 27. ožujka 2004. godine, Skupština Zavičajnog društva »Puntari« Punta Križa, na sjednici održanoj dana 02. svibnja 2015. godine, donijela je

STATUT

ZAVIČAJNOG DRUŠTVA »PUNTARI« PUNTA KRIŽA

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Statutom ZAVIČAJNOG DRUŠTVA »PUNTARI« Punta Križa (u daljnjem tekstu: DRUŠTVO«) utvrđuju se odredbe o: nazivu i sjedištu Društva, zastupanju, izgledu pečata Društva, području djelovanja, ciljevima, djelatnostima kojima se ostvaruju ciljevi Društva, načinu osiguranja javnosti djelovanja Društva, članstvu, uvjetima i načinu u članjavanja i prestanku članstva, te pravima, obvezama i odgovornosti i stegovnoj odgovornosti članova, kao i načinu vođenja popisa članova, tijelima Društva, njihovom sastavu i načinu sazivanja sjednica, izboru, opozivu, ovlastima, načinu odlučivanja i trajanju mandata, načinu sazivanja skupštine u slučaju isteka mandata, izboru i opozivu likvidatora Društva, prestanku postojanja Društva, imovini, načinu stjecanja i raspolaganja imovinom, postupku s imovinom u slučaju prestanka Društva, načinu rješavanja sporova i sukoba interesa unutar Društva te drugim pitanjima od značaja za rad Društva.

Članak 2.

Naziv Društva glasi: ZAVIČAJNO DRUŠTVO »PUNTARI« PUNTA KRIŽA.

Sjedište Društva je u Malom Lošinj, Trg Zagazinjine 1.
Društvo djeluje na području Grada Malog Lošinja.

Članak 3.

Društvo ima svojstvo pravne osobe i upisano je u Registar udruga Republike Hrvatske.

Članak 4.

Društvo u pravnom prometu zastupa predsjednik, a u odsutnosti predsjednika tajnik.

Određene poslove zastupanja predsjednik Društva može prenijeti na treće osobe, na temelju pisane punomoći, kojom se određuju ovlasti i opseg zastupanja.

Članak 5.

Osoba ovlaštena za zastupanje:

- odgovara za zakonitost rada Društva,
- vodi poslove Društva sukladno odlukama skupštine i upravnog odbora,
- odgovorna je za podnošenje skupštini prijedloga godišnjeg financijskog izvješća,
- dostavlja zapisnik s redovne i izborne sjednice skupštine nadležnom uredu koji vodi registar udruga,
- sklapa ugovore i poduzima druge pravne radnje u ime i za račun Društva,
- saziva skupštinu Društva,
- obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom, Statutom i aktima Društva.

Članak 6.

Društvo ima pečat okruglog oblika promjera 30 mm na kojemu je obodno ispisano: ZAVIČAJNO DRUŠTVO, a u sredini: »PUNTARI« PUNTA KRIŽA.

Članak 7.

Društvo obavlja svoju djelatnost na području Grada Malog Lošinja.

Članak 8.

U ostvarivanju ciljeva i djelatnosti utvrđenih odredbama ovog Statuta, Društvo se može udruživati u druge odgovarajuće zajednice i saveze istih ili sličnih udruga društava u zemlji i inozemstvu.

Odluku o udruživanju donosi Skupština društva.

Članak 9.

Rad društva je javan.

Javnost rada osigurava se i ostvaruje pravodobnim i istinitim obavještavanjem članova Društva, i putem sredstava javnog informiranja.

Članovi se o radu Društva obavještavaju dostavom pisanih materijala i putem sjednica tijela Društva.

Predstavnici sredstava javnog priopćavanja mogu prisustvovati sjednicama tijela upravljanja Društva i izvještavati javnost o radu tih tijela Društva.

Društvo može imati svoje *web*-stranice, a po potrebi može izdavati i druga sredstva javnog informiranja (periodične publikacije, biltene i sl.) sukladno propisima o izdavačkoj djelatnosti.

II. PODRUČJE DJELOVANJA SUKLADNO CILJEVIMA

Članak 10.

Područje djelovanja Društva sukladno ciljevima su:

- očuvanje ambijenta prirodnog i baštinjenog od minulih naraštaja;
- očuvanje, njegovanje, prezentiranje, promicanje i prenošenje duhovnih, etičko-moralnih i materijalnih vrijednosti s područja Punte Križa, kao što su: govor, nazivi, toponimi, spomenici kulture, pučki vjerski i svjetovni običaji, predaja, zanati, obrti, alati i proizvodi;
- očuvanje autohtonog kulturno-povijesnog i prirodnog identiteta Punte Križa;
- poticanje kvalitete i što raznovrsnije turističke ponude koja se uklapa u ambijent, i ne narušava kulturno-povijesni i prirodni identitet Punte Križa;
- podržavanje i pomaganje svih inicijativa koje idu u smjeru iznesenih ciljeva.

Članak 11.

Djelatnosti Društva su:

- istraživanje, prikupljanje i prezentiranje etnografske građe;
- objavljivanje svog glasila i drugih pisanih materijala i knjiga;
- organiziranje predavanja, seminara i radionica u svezi kulturno-povijesne i prirodne baštine Punte Križa;
- organiziranje pučkih zabava;
- organiziranje radnih akcija za očuvanje i prezentiranje kulturno-povijesne i prirodne baštine Punte Križa;
- uključivanje u rasprave o elaboratima, studijama, planovima i drugom dokumentima koji obrađuju područje Punte Križa;

– druge djelatnosti i aktivnosti kojima se ostvaruju ciljevi društva.

Članak 12.

Za ostvarivanje određenih programa Društvo može angažirati znanstvene, stručne, kulturne i druge odgovarajuće institucije i pojedince.

III. ČLANSTVO DRUŠTVA, PRAVA I OBVEZE ČLANOVA

Članak 13.

Članom Društva može postati svaka fizička i pravna osoba koja prihvaća Statut i druge opće akte Društva.

Članstvo u Društvu može biti redovito, počasno i pomažuće.

Redoviti su članovi Društva poslovno sposobne fizičke osobe koje imaju prijavljeno prebivalište u Punte Križa, ili imaju porijeklo iz Punte Križa bez obzira na mjesto prebivališta, te prihvaćaju odredbe ovog Statuta i svih akata donesenih na osnovu ovog Statuta. Redoviti član Društva može biti i bračni drug osobe koja ima porijeklo iz Punte Križa.

Počasni članovi Društva mogu postati pravne i fizičke osobe koje imaju posebne zasluge za ostvarivanje ciljeva Društva.

Pomažući član Društva može biti svaka poslovno sposobna fizička te pravna osoba koja materijalnim sredstvima i aktivnostima sudjeluje u ostvarivanju ciljeva Društva.

Članak 14.

Odluku o prijemu u redovito članstvo donosi Upravni odbor na temelju pristupnice ili molbe osobe koja želi postati član. Pristupnici ili molbi za prijem u redovito članstvo mora biti priložena potvrda o prebivalištu, ili pismena izjava iz koje je vidljivo da svoje porijeklo ima iz Punte Križa.

Odluka Upravnog odbora o prijemu u redovito članstvo mora biti donesena najkasnije u roku od 60 dana od primitka pristupnice ili molbe.

Za osobe mlađe od 14 godina pristupnicu za učlanjenje potpisuje zakonski zastupnik ili skrbnik, a za maloljetnu osobu s navršениh 14 godina uz njen potpis na pristupnici za učlanjenje u Društvo zakonski zastupnik ili skrbnik treba dati pismenu suglasnost.

Prigovor na odluku Upravnog odbora o primanju ili ne primanju u redovito članstvo podnosi se Skupštini Društva u roku od 8 dana od prijema iste. Skupština o prigovoru odlučuje na svom prvom narednom zasjedanju. Odluka Skupštine je konačna.

Članak 15.

Odluku o proglašenju počasnog člana donosi Skupština Društva na prijedlog Upravnog odbora ili na pisani obrazloženi prijedlog 20% redovitih članova Društva.

Počasni član nema pravo glasa na Skupštini, ne može sudjelovati u biranju tijela Društva niti može biti biran u ta tijela. Ima pravo biti informiran o radu Društva.

Počasni član ne plaća članarinu.

Članak 16.

Odluku o prijemu u pomažuće članstvo donosi Upravni odbor na temelju molbe osobe koja to želi postati i u kojoj izričito navodi da podržava aktivnosti Društva u ostvarenju svojih ciljeva, te će prema svojim mogućnostima materijalno pomagati rad društva i uključiti se u akcijama koje Društvo provodi.

Odluka Upravnog odbora o prijemu u pomažuće članstvo Društva mora biti donesena u roku od 60 dana od prijema molbe.

Prigovor na odluku Upravnog odbora o primanju ili ne primanju u pomažuće članstvo Društva podnosi se u roku od 8 dana od prijema iste. Skupština o prigovoru odlučuje na svom prvom narednom zasjedanju. Odluka Skupštine je konačna.

Pomažući član nema pravo glasa u Skupštini, ne može sudjelovati u biranju tijela Društva niti može biti biran u ta tijela.

Ima pravo biti informiran o radu Društva.

Pomažući član ne plaća članarinu.

Članak 17.

U Društvu se vodi popis članova.

Popis članova vodi se elektronički ili na drugi prikladan način i obavezno sadrži sljedeće podatke: osobno ime (naziv), osobni identifikacijski broj (OIB), datum rođenja, datum pristupanja Društvu, kategorija članstva, datum prestanka članstva u Društvu i adresu stanovanja, a može sadržavati i druge podatke.

Popis članova uvijek mora biti dostupan na uvid svim članovima Društva i nadležnim tijelima, na njihov zahtjev.

Prava i obveze člana Društva stječu se danom upisa u popis članova.

Svaki član Društva dobiva člansku iskaznicu. Izgled, sadržaj i način izdavanja članske iskaznice utvrđuje se posebnom odlukom Upravnog odbora.

Popis članova vodi tajnik Društva.

Članak 18.

Redoviti članovi Društva plaćaju godišnju članarinu.

Odluku o visini godišnjeg iznosa članarine donosi Skupština na prijedlog Upravnog odbora.

Članak 19.

Prava i obveze članova su:

- da biraju i da budu birani u tijela Društva;
- da budu obaviješteni o radu Društva i njihovih tijela te o materijalnom i financijskom poslovanju Društva;
- da aktivni sudjeluje u izvršavanju ciljeva Društva i doprinese ostvarivanju njegovih ciljeva i djelatnosti;
- da daju prijedloge, mišljenja i primjedbe na rad Društva i njegovih tijela;
- da se pridržava odredaba ovog Statuta i drugih općih akata Društva,
- da redovno plaća članarinu.

Članak 20.

Članstvo u Društvu prestaje:

- prestankom djelovanja Društva,
- smrću člana odnosno prestankom rada pravne osobe,
- pisanom izjavom o istupanju iz članstva,
- brisanjem
- isključenjem – u slučaju da se član ne pridržava statutarnih odredbi, zlorabljuje ovlasti i položaj, ugrozi interese i/ili prouzroči ozbiljnu štetu Društvu, djeluje suprotno Ustavu Republike Hrvatske utvrđenih ljudskih sloboda i prava, ako je pravomoćno osuđen na zatvorsku kaznu, ako je neprihvatljiva društvenog ponašanja.

Članak 21.

Svaki član može istupiti iz članstva Društva prema vlastitom nahođenju.

Član se briše bez posebne odluke u slučaju ne plaćanja članarine u razdoblju od dvije godine.

Članak 22.

O isključenju iz Društva odlučuje Upravni odbor nakon provedenog stegovnog postupka, a odluku o isključenju u pisanom obliku prosljeđuje se dotičnom članu.

Protiv odluke o isključenju dopuštena je žalba Skupštini Društva u roku od 15 dana od dana primitka odluke. O žalbi Skupština Društva odlučuje na sljedećem zasjedanju. Odluka skupštine je konačna.

Članak 23.

Stegovni postupak za utvrđivanje odgovornosti pokreće Upravni

odbor, a zahtjev za pokretanje stegovnog postupka može podnijeti svaki član ili tijelo Društva, nadležno državno tijelo ili organ.

Stegovni postupak vodi Disciplinska komisija imenovana za svaki slučaj zasebno.

Disciplinska komisija sastoji se od predsjednika i dva člana, koji odluku donose većinom glasova. Disciplinsku komisiju imenuje predsjednik Upravnog odbora iz reda članstva Društva. Član komisije ne može biti predlagatelj ni optuženi član.

Po okončanju postupaka Disciplinska komisija podnosi izvješće s pribavljenim dokazima i prijedlogom mjera Upravnom odboru.

Članak 24.

Ovisno o težini prijestupa ili nanesene štete Upravni odbor može donijeti sljedeće stegovne mjere:

- nalog da član nadoknadi materijalnu štetu pričinjenu Društvu (mjera je konačna),
- opomenu (mjera je konačna);
- opomenu pred isključenje (mjera je konačna);
- opoziv člana s dužnosti u Društvu, odnosno pokretanje postupka za opoziv u slučaju kada postavljenje na dužnost je u nadležnosti Skupštine;
- isključenje iz članstva, na koju odluku član ima pravo žalbe Skupštini Društva.

Izrečena mjera uručuje se članu u pisanom obliku.

Članak 25.

Članovima Društva zaslužnim za promicanje Društva, njegovog ugleda i poslovanja, mogu se dodijeliti priznanja Društva.

Vrste priznanja, način dodjele i predlaganje te kriterije, reguliraju se posebnim aktom koji donosi Upravni odbor Društva.

Priznanja Društva mogu se izuzetno dodijeliti i drugim osobama zaslužnim za promicanje djelovanja i razvoja Društva.

Odluka o dodijeli priznanja na prijedlog Upravnog odbora donosi Skupština Društva.

IV. TIJELA DRUŠTVA

Članak 26.

Tijela Društva su:

1. Skupština
2. Upravni odbor
3. Predsjednik
4. Tajnik

SKUPŠTINA

Članak 27.

Skupština je najviše tijelo Društva, a čine ju sve poslovno sposobne fizičke osobe koje su redovni članovi Društva.

Punoljetne osobe lišene poslovne sposobnosti mogu sudjelovati u radu i odlučivati na skupštini uz prethodnu suglasnost većine nazočnih članova skupštine Društva.

Maloljetne osobe s navršenih 14 godina života mogu sudjelovati i odlučivati na skupštini uz pisanu suglasnost zakonitog zastupnika ili skrbnika.

Maloljetne osobe mlađe od 14 godina mogu samo sudjelovati u radu skupštine, uz prethodnu suglasnost većine nazočnih članova skupštine Društva, ali bez prava odlučivanja.

Članak 28.

Skupština radi na sjednicama, a može biti izborna, redovita i izvanredna.

Izborna Skupština održava se svake četvrte godine, a mora se sazvati najmanje mjesec dana prije isteka mandata tijelima Društva.

Redovna Skupština održava se najmanje jednom godišnje.

Izbornu i redovnu Skupštinu saziva predsjednik Društva.

Izvanrednu Skupštinu saziva predsjednik Društva na vlastitu inicijativu ili na zahtjev Upravnog odbora, ili najmanje jedne trećine redovitih članova Društva, s tim da se odmah predloži dnevni red.

Ako predsjednik Društva ne sazove Skupštinu na zahtjev predlagачa iz stavka 5. ovog članka, u roku od 30 dana od podneska zahtjeva, a sjednica se treba održati u roku od 60 dana od dana primitka zahtjeva sazvati će je predlagач.

Na izvanrednoj sjednici Skupštine raspravlja se samo o pitanjima zbog kojih je ista sazvana.

Članak 29.

Skupštinu saziva Predsjednik Društva, u pravilu dostavljanjem pismenih poziva članovima najmanje 8 dana prije održavanja Skupštine.

Poziv sadržava podatke o mjestu i vremenu održavanja sjednice te prijedlog dnevnog reda. Uz poziv se, u pravilu, dostavlja i materijal o pitanjima koja su na dnevnom redu.

U slučaju isteka mandata, ostavke ili smrti predsjednika Društva, izbornu sjednicu Skupštine može sazvati Upravni odbor, dok sjednicu Upravnog odbora saziva tajnik ili najstariji član Upravnog odbora.

Skupštini predsjedava te odluke potpisuje predsjednik Društva, a u njegovoj odsutnosti tajnik Društva.

U slučaju odsutnosti predsjednika i tajnika Društva, Skupština javnim glasovanjem određuje osobu koja će predsjedavati Skupštinom do izbora radnog predsjedništva i koja će potpisati odluke Skupštine.

Način rada Skupštine može se urediti Poslovníkom o radu.

Članak 30.

Skupština može pravovaljano odlučivati ukoliko je nazočna najmanje natpolovična većina članova Skupštine.

Ukoliko Skupštini u zakazano vrijeme ne pristupi natpolovična većina članova Skupštine, početak rada Skupštine odgađa se za 30 minuta i tada Skupština može donositi pravovaljane odluke u koliko je nazočno najmanje jedna trećina članova Skupštine.

U koliko i tada Skupštini ne prisustvuje jedna trećina članova Skupštine, sazivaatelj saziva novu Skupštinu u roku od najmanje 8 dana, time da tada Skupština može donositi pravovaljane odluke u koliko je nazočno najmanje jedna četvrtina članova Skupštine.

Pravovaljane odluke donose se većinom glasova nazočnih, osim ako ovim Statutom nije drukčije određeno.

Sjednici mogu prisustvovati i sudjelovati u raspravi uzvanici, pomažući i počasni članovi, ali bez prava odlučivanja.

Članak 31.

Skupština društva obavlja sljedeće poslove:

- usvaja Statut, njegove izmjene i dopune, te daje njegovo tumačenje,
- donosi druge opće akte za djelovanje Društva;
- bira, opoziva i razrješava: predsjednika, tajnika i članove Upravnog odbora Društva;
- imenuje i opoziva likvidatora Društva;
- odlučuje o udruživanju u saveze, zajednice mreže i druge oblike povezivanju Društva;
- usvaja plan rada i financijski plan za sljedeću kalendarsku godinu i izvješće o radu za prethodnu kalendarsku godinu;
- usvaja godišnje financijsko izvješće;
- odlučuje o visini članarine;
- odlučuje o dodijeli priznanja fizičkim i pravnim osobama i članovima Društva;
- odlučuje o proglašenju počasnih članova;
- rješava o žalbama u drugom stupnju;
- odlučuje o promjeni ciljeva i djelatnosti;
- odlučuje o prestanku rada Društva i raspodjeli preostale imovine;
- odlučuje i o drugim pitanjima od značaja za rad Društva

utvrđenim ovim Statutom, ostalim aktima i pozitivnim propisima a nisu stavljena u nadležnost drugim tijelima.

UPRAVNI ODBOR

Članak 32.

Upravni odbor je izvršno tijelo Skupštine koje organizira i obavlja tekuće poslove između dvije sjednice Skupštine, te donosi odluke iz svoje nadležnosti.

Upravni odbor ima sedam članova, a čine ga predsjednika i tajnika Društva, koji su članovi Upravnog odbora po funkciji te 5 (članova) koje bira Skupština na vrijeme od četiri godine, i isti članovi mogu biti birani više puta za redom.

Predsjednik i tajnik Društva ujedno su predsjednik i tajnik Upravnog odbora Društva.

Upravni odbor i svaki njegov član za svoj rad odgovara Skupštini.

Članak 33.

Predsjednik i članovi Upravnog odbora mogu biti razriješeni dužnosti i prije isteka mandata, ako:

- su prekršili Zakon;
- postupaju suprotno odlukama Skupštine;
- izgube poslovnu sposobnost;
- podnesu ostavku.

Članak 34.

Upravni odbor obavlja sljedeće poslove:

- predlaže Skupštini izmjene i dopune Statuta i donošenje drugih akata;
- osigurava provođenje odluka i drugih akata koje je utvrdila Skupština;
- izvršava financijski plan i raspolaže planiranim sredstvima, i brine o namjeni i pravilnosti korištenja tih sredstava, te donosi provedbene odluke;
- odlučuje o izboru poslovne banke kod koje ima žiro račun;
- Skupštini predlaže godišnji program rada i financijski plan Društva;
- utvrđuje prijedlog dnevnog reda, mjesto i datum održavanja Skupštine;
- podnosi Skupštini izvješće o radu;
- predlaže Skupštini odluku o visini članarine;
- odlučuje o prijemu i isključenju iz članstva;
- brine o informiranju članstva i javnosti;
- odlučuje o korištenju imovine Društva;
- bira blagajnika Društva;
- daje prijedlog Skupštini o udruživanju s drugim organizacijama te imenuje i opoziva predstavnike u tijelima tih organizacija;
- određuje osobe koje imaju pravo potpisa za poslovanje putem žiro-računa;
- osniva povjerenstva, odbore i druga radna tijela za potrebe ostvarivanja programa, ciljeva i zadataka Društva;
- donosi odluke o zaključivanju ugovora i drugih obveza;
- predlaže Skupštini odluku o dodjeli i vrsti priznanja članovima Društva;
- predlaže Skupštini odluku o dodjeli javnih priznanja i nagrada;
- donosi odluke o obavljanju djelatnosti kojom se stječu prihodi, sukladno zakonu;
- imenuje i razrješava članove stalnih tijela Upravnog odbora te predstavnike u tijelima lokalne uprave i samouprave i u drugim tijelima i organizacijama;
- obavlja i druge zadatke koje mu povjeri Skupština, odnosno koje zahtjeva redovno funkcioniranje Društva ako one nisu ovim Statutom ili drugim aktima stavljene pod nadležnost drugih tijela.

Članak 35.

Sjednice Upravnog odbora održavaju se prema potrebi. Sjednica

se može održati ukoliko je nazočna većina članova Upravnog odbora, a pravovaljane odluke donose se većinom nazočnih članova Upravnog odbora.

Glasovanje na sjednicama Upravnog odbora u pravilu je javno, osim ako ovim Statutom ili drugim aktima Društva nije predviđeno da je glasovanje tajno, odnosno ako Upravni odbor prethodno zaključi da će se o određenim pitanjima glasati tajno.

Upravni odbor saziva Predsjednik ili kada to zatraži trećina članova Upravnog odbora.

PREDSJEDNIK

Članak 36.

Predsjednika Društva bira Skupština na vrijeme od četiri godine i ista osoba može biti birana više puta za redom.

Predsjednik Društva ujedno je i Predsjednik Upravnog odbora i Predsjednik Skupštine Društva.

Predsjednik Društva osigurava pravilan i zakonit rad Društva, predsjedava sjednicama Skupštine i Upravnog odbora te odgovara za zakonitost rada Društva.

Predsjednik za svoj rad odgovara Skupštini i Upravnom odboru Društva.

Članak 37.

Predsjednik obavlja sljedeće poslove:

- predstavlja i zastupa Društvo;
 - potpisuje dokumente vezane za materijalno i financijsko poslovanje;
 - saziva sjednice Skupštine Društva i Upravnog odbora i predlaže dnevni red;
 - provodi odluke Skupštine i rukovodi radom Društva između dvije sjednice Skupštine;
 - vodi računa da se rad Društva odvija u skladu s ciljevima Društva i u okviru opće politike koju je utvrdila Skupština i Upravni odbor Društva;
 - brine se o izvršenju programa rada Društva;
 - naredbodavac je za izvršenje financijskog plana Društva;
 - brine o upoznavanju javnosti s radom Društva (Skupštine i Upravnog odbora);
 - potpisuje Statut, odluke, opće i druge akte koje donosi Skupština i Upravni odbor;
- U slučaju odsutnosti ili spriječenosti predsjednika zamjenjuje tajnik Društva ili osoba koju odredi Upravni odbor.
- U slučaju prestanka dužnosti Predsjednika, do izbora novog kao privremeni vršitelj dužnosti zamjenjuje ga tajnik Društva.

TAJNIK

Članak 38.

Tajnika bira Skupština na vrijeme od četiri godine, i ista osoba može biti birana više puta za redom.

Tajnik Društva ujedno je tajnik Upravnog odbora i Skupštine Društva.

Tajnik Društva obavlja sljedeće poslove:

- priprema nacрте prijedloga općih akata koje donosi Skupština i Upravni odbor;
- pomaže predsjedniku u pripremi sjednica Skupštine i Upravnog odbora;
- osigurava pravodobno izvršavanje poslova za potrebe sjednica Skupštine i Upravnog odbora;
- izrađuje odnosno osigurava izradu godišnjih i periodičnih izvješća o radu i financijskom poslovanju Društva;
- uredno vodi popis članova Društva;
- vodi zapisnik na sjednicama Skupštine i Upravnog odbora, koji se ovjerava na narednoj sjednici;
- sastavlja dopise, brine se o njihovoj dostavljanju, upućuje pozive članovima za sjednice Skupštine, tijela i odbora Društva,

uredno vodi dokumentaciju Društva te vodi i čuva njihovu pismohranu,

- odgovoran je za zakonitost rada Društva;
- zamjenjuje predsjednika Društva u njegovoj odsutnosti ili spriječenosti;
- obavlja stručne i druge poslove za potrebe Skupštine i Upravnog odbora Društva.

O svom radu i obavljanju stručnih i tehničkih poslova za potrebe Društva Tajnik izvještava Upravni odbor na zahtjev, a najmanje jedanput u 6 mjeseci.

Za svoj rad Tajnik je odgovoran Skupštini Upravnom odboru i predsjedniku Društva.

ODBORI I KOMISIJE

Članak 39.

Skupština i Upravni odbor mogu osnivati odbore i komisije te druga stalna ili povremena radna tijela Društva.

Aktom o imenovanju određuju se zadaci i poslovi te vrijeme na koje se članovi imenuju.

Odbori, komisije i druga povremena radna tijela obavljaju poslove i zadaće za koje su osnovni i o tome podnose izvješće Skupštini odnosno Upravnom odboru Društva.

ODREDBE O IZBORU

Članak 40.

Izbori se obavljaju tajnim glasanjem u pravilu između više kandidata ako Skupština ne odluči drukčije.

Za predsjednika Društva izabran je kandidat koji je dobio najviše glasova uz uvjet da je to ujedno i natpolovična većina glasova nazočnih članova.

Ako niti jedan kandidat u prvom krugu nije dobio natpolovičnu većinu glasova nazočnih članova, u drugi krug glasanja ulaze dva kandidata s najvećim brojem glasova i tada je izabran kandidat koji je dobio više glasova.

Za tajnika i članove Upravnog odbora Društva izabrani su kandidati koji su dobili najveći broj glasova nazočnih članova.

ODREDBE O OPOZIVU

Članak 41.

Mandat svih tijela Društva traje četiri godine.

Mandat prestaje istekom vremena, opozivom ili usvajanjem ostavke na funkciju.

Mandat može prestati prije isteka vremena ukoliko član zanemaruje svoje dužnosti ili ih ne obavlja u skladu sa ovim Statutom, odlukama tijela Društva i zakonom.

Opoziv se vrši po istom postupku kao i izbor.

Članak 42.

Prijedlog za opoziv predsjednika Društva mogu podnijeti Upravni odbor ili najmanje jedna polovina članova Skupštine Društva.

Prijedlog opoziva tajnika ili pojedinog člana Upravnog odbora može podnijeti predsjednik ili jedna trećina članova Skupštine Društva.

Nakon razmatranja prijedloga za opoziv, Skupština odlučuje hoće li se pristupiti glasanju o opozivu.

Predsjednik Društva odnosno član tijela Društva opozvan je ako je za opoziv glasovala većina od ukupnog broja članova Skupštine.

Novoizabranom predsjedniku odnosno članu tijela Društva mandat traje do isteka mandata ostalih članova tijela Društva.

Ako Skupština razriješi cijeli Upravni odbor tada se razrješavaju sva tijela Društva i biraju se nova tijela Društva na puni mandat.

Svaki član tijela Društva može zatražiti svoje razrješenje i prije isteka mandata na koji je izabran s time da je dužan obavljati svoju dužnost do donošenja odluke o razrješenju.

Skupština je dužna donijeti odluku o zahtjevu za razrješenje na prvoj sjednici.

V. IMOVINA DRUŠTVA, NAČIN NJENOG STJECANJA I RASPOLAGANJA S MOGUĆOM DOBITI

Članak 43.

Imovinu Društva čine: novčana sredstva, nepokretne i pokretne stvari i imovinska prava.

Članak 44.

Sredstva koja Društvo koristi za postizanje i realizaciju svojih ciljeva i zadataka ostvaruju se od:

- članarina;
- donacija, sponzorstva i dobrovoljnih priloga;
- prihoda ostvarenih obavljanjem gospodarske djelatnosti sukladno sa zakonom;
- donacija i potpora iz državnog proračuna ili proračuna regionalne i lokalne samouprave i EU fondova;
- drugih prihoda, sukladno zakonu i drugim pozitivnim propisima.

Članak 45.

Društvo može raspolagati svojom imovinom samo za ostvarivanje ciljeva i obavljanje djelatnosti određenih ovim Statutom, u skladu sa zakonom

Za svoje obveze Društvo odgovara svojom cjelokupnom imovinom

Članovi Društva i članovi njihovih tijela ne odgovaraju za obveze Društva.

Nad Društvom se može provesti stečaj, sukladno zakonu.

Članak 46.

Društvo vodi poslovne knjige i sastavlja financijska izvješća sukladno propisima kojima se uređuje način financijskog poslovanja i vođenja računovodstva neprofitnih organizacija.

Predsjednik Društva ima naredbodavno pravo u raspolaganju imovinom Društva.

Članak 47.

Ako u obavljanju svoje djelatnosti Društvo ostvari dobit, ona se mora koristiti isključivo za obavljanje i unapređenje djelatnosti Društva kojima se ostvaruju ciljevi Društva utvrđeni ovim Statutom.

VI. LIKVIDATOR

Članak 48.

Likvidator Društva može biti fizička ili pravna osoba koju imenuje i opoziva Skupština Društva i koja se kao likvidator upisuje u registar udruga.

Likvidator ne mora biti član Društva.

Likvidator ima pravo na naknadu troškova za svoj rad iz sredstava Društva u visini koju određuje Upravni odbor na prvoj sjednici nakon imenovanja.

Likvidator zastupa Društvo u postupku likvidacije te se otvaranjem likvidacijskog postupka upisuje u registar udruga kao osoba ovlaštena za zastupanje Društva do okončanja postupka likvidacije i brisanja Društva iz registra udruga.

Likvidator likvidaciju Društva provodi u skladu s odredbama Zakona o udrugama.

VII. RJEŠAVANJE SPOROVA I SUKOBA INTERESA

Članak 49.

Za rješavanje sporova i sukoba interesa unutar Društva nadležan je Upravni odbor.

Upravni odbor može za rješavanje pojedinog spora ili sukoba interesa imenovati posebno povjerenstvo od tri člana.

Povjerenstvo iz prethodnog stavka provodi prethodni postupak i nakon utvrđenog činjeničnog stanja Upravnom odboru predlaže donošenje odgovarajuće odluke.

Protiv odluke Upravnog odbora može se u roku od petnaest dana od dana dostave odluke uložiti prigovor Skupštini Društva
Odluka Skupštine je konačna.

VIII. STATUT I DRUGI OPĆI AKTI DRUŠTVA

Članak 50.

Statut je temeljni opći akt Društva i svi drugi akti moraju biti u skladu s odredbama Statuta.

Nacrt izmjena i dopuna Statuta priprema i utvrđuje Upravni odbor Društva i upućuje ga na raspravu članovima Društva,

Upravni odbor razmatra primjedbe koje su dane u raspravi, zauzima stavove o njima i utvrđuje prijedlog Statuta.

Tumačenje odredaba Statuta daje Skupština Društva.

Tumačenje drugih općih akata daje Upravni odbor Društva.

Članak 51.

Sva unutarnja pitanja Društva kao i druga pitanja koja nisu uređena Statutom, a zahtijevaju detaljniju razradu biti će uređena općim aktima koja donosi Skupština ili Upravni odbor Društva,

IX. PRESTANAK POSTOJANJA DRUŠTVA

Članak 52.

Razlozi za prestanak postojanja Društva jesu:

- odluka Skupštine o prestanku postojanja Društva;
- pripajanje drugom društvu ili udruzi, spajanje s drugim društvom odnosno udrugom, podjela Društva razdvajanjem;
- protek dvostruko više vremena od vremena predviđenog za održavanje redovne sjednice Skupštine Društva, a ona nije održana;
- pravomoćna odluka suda o ukidanju Društva;
- pokretanje stečajnog postupka;
- na zahtjev člana, ako je broj članova Društva pao ispod broja osnivača potrebnog za osnivanje Društva, a Upravni odbor Društva u roku godinu dana od nastupanja te činjenice nije donio odluku o prijemu novih članova.

U slučaju iz stavka 1. i 5., ovog članka, likvidator je dužan nadležnom uredu podnijeti zahtjev za upis prestanka djelovanja Društva u registar udruga u roku od osam dana od dana donošenja odluke o prestanku Društva, odnosno pokretanja stečajnog postupka.

U slučaju prestanka postojanja temeljem odlike Skupštine, ista donosi odluku o prestanku postojanja Društva dvotrećinskom većinom glasova od ukupnog broja članova Skupštine Društva.

Iznimno u slučajevima iz članka 53., alineje 1., 3. i 6. postupak likvidacije neće se provoditi ako većina svih članova Upravnog odbora Društva da izjavu pred javnim bilježnikom da Društvo ne djeluje, da su ispunjene sve obveze Društva i da je preostala imovina Društva raspodijeljena u skladu s ovim Statutom i zakonom.

X. POSTUPAK S IMOVINOM U SLUČAJU PRESTANKA DRUŠTVA

Članak 53.

U slučaju prestanka postojanja Društva imovina se, nakon namirenja vjerovnika i troškova likvidacijskog, sudskog i drugih postupaka, predaje udruzi, ustanovi ili zakladi koje imaju iste ili slične statutarne ciljeve, a na osnovu odlike Skupštine sukladno ovom Statutu.

Društvo nema pravu imovinu Društva dijeliti svojim osnivačima, članovima Društva, osobama ovlaštenim za zastupanje, zaposlenicima ili s njima povezanim osobama.

Ako je Društvo primilo financijska sredstva iz javnih izvora (financiranje programa i projekata od interesa za opće dobro iz javnih izvora), u slučaju prestanka postojanja, ostatak sredstava vratiti će u proračun iz kojeg su financijska sredstva dodijeljena.

Ako se u slučaju prestanka postojanja Društva iz bilo kojih razloga ne može provesti postupak s imovinom Društva koje je Društvo odredilo ovim Statutom, preostalu imovinu stječe Grad Mali Lošinj.

XI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 54.

Donošenjem ovog Statuta prestaje važiti Statut Zavičajnog društva »Puntari« Punta Križa od 27. ožujka 2004. godine.

Ovaj Statut stupa na snagu danom donošenja.

PREDSJEDNIK DRUŠTVA:

Na temelju članka 31. Statuta Zavičajnog društva »Puntari« Punta Križa od 02. svibnja 2015. godine Skupština Zavičajnog društva »Puntari«, na sjednici održanoj 21. svibnja 2016. godine, donijela je

IZMJENE I DOPUNE STATUTA ZAVIČAJNOG DRUŠTVA »PUNTARI« PUNTA KRIŽA

Članak 1.

U članku 31. Statuta Zavičajnog društva »PUNTARI« Punta Križa od 02. svibnja 2015. godine iza alineje 10. dodaje se nova alineja koja glasi:

- imenuje i opoziva počasnog predsjednika Društva.

Članak 2.

U članku 34. Statuta iza alineje 18. dodaje se nova alineja koja glasi:

- predlaže Skupštini odluku o imenovanju i opozivu počasnog predsjednika Društva.

Članak 3.

Iza članka 39. upisuje se » POČASNI PREDSEDNIK«

Članak 4.

Iza članka 39. upisuje se članak 39a. koji glasi:

» Počasnog predsjednika Društva predlaže Upravni odbor Društva iz reda osoba koje su kao prijašnji predsjednik/ca Društva osobito zaslužni za ostvarivanje ciljeva i djelatnosti Društva, ili koji svojim ugledom i položajem mogu značajno pridonijeti razvoju i promicanju Društva.

Počasni predsjednik može bez ograničenja zastupati i predstavljati interese Društva u počasnim i drugim prigodama od posebnog značaja za Društvo.

Nema ovlasti preuzimanja prava i obveza u ime Društva bez prethodne suglasnosti Predsjednika Društva.

O svom djelovanju dogovara se sa Predsjednikom Društva.

Počasni predsjednik može iznositi svoje mišljenje, davati prijedloge, sudjelovati u radu Skupštine i Upravnog odbora, ali ne može birati i niti biti biran u tijela Društva, niti glasovati prilikom donošenja odluka u koliko nije redovan član Društva.

Počasni predsjednik Društva je doživotna funkcija.

Funkcija Počasnog predsjednika Društva može prestati iz sljedećih razloga:

- djelovanja protivno ciljevima i interesima Društva;
- ako bude pravomoćno osuđivan za kazneno djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, ili ako bude pravomoćno osuđivan na bezuvjetnu kaznu zatvora;
- na osobni zahtjev.

Odluku o opozivu funkcije Počasnog predsjednika Društva donosi Skupština na prijedlog Upravnog odbora.«

Članak 5.

Ove izmjene i dopune Statuta Zavičajnog društva »Puntari« stupa na snagu danom donošenja.

PREDSJEDNIK DRUŠTVA:

Punta Križa, 21. svibnja 2016.

ŠUMPREŠ

Šumpreš me gjeda, miga
dela neč zis vodu,
šušurua,
ma nieće da se zmuovi
nanke za krepat.

Roba stoji, ma i šumpreš
triščeno stoji.

Moja mat reče da od šumpreša
boje kumpanjije ni,
ma zuač?

Kada je mat prišla, ćapala ga je
i ni više mical.

Zis š njin je počela napred nazad
po robe hodit.

Aaaaaa tako se to dela,
tako se robu zis š njin spravi
i vaf armarun na kraju stavi.

Sara Maljić**TUNJA**

Od palžići na udice ješka,
za ribići pruava je fešta
Kada na dno pade pjombin
okolo udice je veli kažin
Na udice vavek oštar je varh
za špara perikul i veli vruah
Kada ješku dobro požakne
z'udice više uon ne umarkne

Pa se brižnon špariću
za vavek smarkne

Ljubo Galjanić**JESEN**

Tri meseci
sunce peče
puca zemja
od vrućine.

Najzuad
nebo se smilovalo
i daš nan poslalo.

Dažji, moči,
pada, toči.
Zemja se je
natopila
priroda ozelenila.

Onda zapuše bura
oblaci potira
nebo se razvedri.

Muore vuaja,
šumi,
sve leti,
a vaf kuće
lijepo se stoji.

Pokle leta
prišla je jesen.
Gruozje se targa,
čarnika seče.
Svako godišnje doba
ima svoje lepote.

Marući Toić Badurina**ZAHVALNICA**

Povodom 10. obljetnice izdavanja
»Puntarskog foja«, dana 01. listo-
pada 2015. godine u Malom Lošinj
dodijeljena mi je Zahvalnica, za
stalnu suradnju i doprinos u
očuvanju puntarskog dijalekta. Na
Zahvalnici hvala. Hvala svima koji
me podržavaju.

Neka »Puntarski fuoj« bude poticaj
svima, da više mislimo i pišemo o
vrijednostima koje živimo i koje nas
okružuju.

Hvala svima koji se na bilo koji
način trude, da naš čovjek, naš
dijalekt, kanat i tanac ostanu
zauvijek na ovim prostorima.

Marući Toić Badurina**ŠLOVEK**

Šlovek da bi lijepo
na miru mogal živet,
čuda stvuari
mora imet.

Najprija duobru pamet,
i zdruavje mora ga služit,
da bi svi pjuani
mogal složit.

Onda posal siguri,
osan uri,
za moć z'otin,
fameju hranit i
sve će okuri kupit.

Uz sve oto,
još i sreću mora imet,
za tako moć živet.

Na kraju pitamo se još:
„Ki je to šlovek?“

Šlovek, ki jeno misli,
drugo govori, a tretu dela,
ni šlovek,
pa magar sve bluago svijeta imiel.

Kako ni uon,
ki je kapac, sve udelat,
samo za svuoj interes,
i ni ga briga, ko će zato
drugi cijeli život tarpet.
Ni to **ni šlovek.**

Više vrijedi uon,
ki je iskren i poštien,
pa magar niš ne imijel.

Šlovek mora imet
pamet, dušu i sarce.
To je **pruavi šlovek,**
i ustat će tako za vavek.

Svaki od nas,
svoje mane ima,
od toga se ne more uteć,
ma loštešo vajua reć,
da je najvažneje
bit šlovek.

Neka svaki sebe
na mesto kuo mu
pripada klade.

Dokle god na svakon koraku
ne bude **pruavi šlovek,**
vavek ćemo
nepruavdu i gvijeru imet.

Marući Toić Badurina

SPOMENIMO SE NAŠIH DRUAGIH KI VIŠE NISU S'NAMI

Lucija Milušić dj. Radović rođena 1931.

Tome Zorić r. 1968.

Danica (Jadranka) Matušan dj. Badurina rođena 1953.

Puntarski fuoj su potpomogli:

Grad Mali Lošinj

Radio Lošinj – radio Jadranka

Lovačko društvo »Halmac« Nerezine

Turistička zajednica grada – Mali Lošinj

Leo-commerce d.o.o. – Rijeka

Puntarka nova d.o.o. – Mali Lošinj

GSZ radnja Željko Magazin

Ingrid Lekić, Vjekoslav Dragičević, Esad Beriša,

Juranić Koharović Vesna, Bonić Anita, Magašič,

Milo Milobara, I. Butković, Kamalić,

Silvano Holjevina

MONOGRAFIJA I CD PUNTE KRIŽA

U Lošinjskom muzeju možete nabaviti monografiju Punte Križa po cijeni od 50,00 kuna te multimedijски CD (na hrvatskom i engleskom jeziku) koji je predstavljen 17. svibnja 2014. godine povodom Međunarodnog dana muzeja, po simboličnoj cijeni od 10,00 kuna.

Sve naše cijenjene čitatelje pozivamo da svojim prilogom potpomognu izlaženje »Puntarskog foja«.

Vaš prilog možete uplatiti Zavičajnom društvu »Puntari«

M. Lošinj IBAN: HR622402020061100410077

uz naznaku – za »Puntarski fuoj«.

Vaš prilog za list kao i godišnju članarinu možete uplatiti u agenciji »Puntarka« Trg Zagazine 1, Mali Lošinj.

Zavičajno društvo »Puntari« i uredništvo »Pun

Pozovemo Vas da se sukladno
Uključite u akciju prikupljanja
središnje je otkriva i
Puntarski fuoj Punte Križa
Zavičajnom društvu »Puntari«
IBAN: HR622402020061100410077



vašim mogućnostima
neophodnih financijskih
etog Antuna na
redstva možete uplatiti
Mali Lošinj,
77 uz naznaku - za
arhavcu.

ed zahvaljuju.

